

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ
POLİTİKA BİLİMİNE YÖNELİK EĞİLİMLERİNİN
BELİRLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Osman AKHAN

ANKARA–2011

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ
POLİTİKA BİLİMİNE YÖNELİK EĞİLİMLERİNİN BELİRLENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Osman AKHAN

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Kürşat GÖKKAYA

ANKARA–2011

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne; Osman AKHAN tarafından hazırlanan **“SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ POLİTİKA BİLİMİNE YÖNELİK EĞİLİMLERİNİN BELİRLENMESİ”** adlı çalışma jürimiz tarafından Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

İMZA

Üye (Tez Danışmanı) : Yrd. Doç. Dr. Kürşat GÖKKAYA

Üye : Prof. Dr. Necdet HAYTA

Üye : Doç. Dr. Cengiz DÖNMEZ

ÖZET
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ
POLİTİKA BİLİMİNE YÖNELİK EĞİLİMLERİNİN BELİRLENMESİ

AKHAN, Osman

Yüksek Lisans, İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Kürşat GÖKKAYA

Mayıs, 2011, 110 sayfa

Bu araştırmanın amacı, toplumsal hayata siyasi yönden katılımcı, hak ve sorumluluklarını bilen vatandaşlar yetiştirme sorumluluğunu taşıyan İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı 4. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının "politika bilimine yönelik eğilimlerini" tespit etmektir.

Öğrencilere üniversite öncesi ve üniversite yıllarında verilecek politik eğitim demokratik sistemimizin devam edebilmesi için oldukça önemlidir. Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin siyasi sisteme yönelik olumlu görüşler geliştirdiği ve onların aktif vatandaşlar olmalarına imkân tanıyan katılımcı beceriler geliştirdikleri bir alan olarak görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenleri aileden sonra ilköğretim öğrencilerine demokratik tutum ve değerleri kazandıran en önemli kaynaktır. Araştırma bu noktada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının politik eğilimlerini ortaya koyarak geleceğin öğretmenlerinin demokratik sistemimizin devam edebilmesinde ne kadar etkili olabileceklerini ortaya koymayı istemesi açısından önem taşımaktadır.

Araştırma kapsamında ilköğretim sosyal bilgiler öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik eğilimlerini tespit etmek amacı ile araştırmacı tarafından “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Politika Konularına Eğilimlerini Belirleme Ölçeği” geliştirilmiş ve 2010–2011 eğitim öğretim yılında yedi farklı bölgede bulunan yedi farklı üniversitenin Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı, 4. sınıf öğretmen adaylarından oluşan 832 kişiye uygulanmıştır. Sonuç olarak öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik eğilimleri yüksek bulunmuş fakat günlük yaşantıları içerisinde politika konularına fazla zaman ayırmadıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, politika bilimi, öğretmen adayları, politik eğilim

ABSTRACT**DETERMINING THE TENDENCIES OF SOCIAL STUDIES PRE-SERVICE
TEACHERS TOWARDS POLITICAL SCIENCE**

AKHAN, Osman

Primary-School Social Studies Teaching Department

Thesis Advisor: Yrd. Doç. Dr. Kürşat GÖKKAYA

May-2011, 110 pages

The aim of this research is to determine the tendencies of pre-service teachers towards political science who study in the fourth grade in the department of primary school social studies teaching that has the vision to bring up the citizens who are politically participant in social life and aware of their rights and responsibilities.

The political education that the students have had before university and have in university is very important for our democratic system to maintain. Social studies class is considered as a field where the students develop positive opinions towards political system and participatory skills that enable them to become active citizens. After family, social studies teachers are the most important resources that teach the students democratic attitudes and values. At this point the research is of vital importance since it seems to reveal how effective the prospective teachers are for our democratic system to maintain by demonstrating the political tendencies of the social studies pre-service teachers.

Within the scope of the research “the scale of determining the interests of the social studies pre-service teachers in political issues” was developed by the researcher in order to find out the tendencies of the primary school social studies pre-service teachers towards political science and it was applied to 832 students who study in the fourth grade in the departments of primary school social studies teaching of seven different universities that are located in seven different districts in 2010-2011 educational years. In conclusion; it was found out that the tendencies of the pre-service teachers towards political science are high, but it was determined that they aren’t so much interested in political issues in daily life.

Key Words: Social Studies, political science, pre-service teachers, political education.

ÖNSÖZ

Bu çalışmasının her aşamasında bana yol gösteren, bilgisini, hoşgörüsünü ve yardımlarını benden esirgemeyen danışmanım Yrd. Doç. Dr. Kürşat GÖKKAYA'ya,

Çalışmamın fikri aşamadan uygulama aşamasına geçmesinde yol gösteren değerli fikirlerini esirgemeyen hocam Doç. Dr. Cengiz DÖNMEZ'e,

Başta Doç. Dr Bahri ATA olmak üzere Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyelerine,

Tezimin uygulama aşamasında yardımlarını esirgemeyen Dr. Ali SELÇUK'a, tezin istatistik analizlerinin yapılmasında emek harcayan Yrd. Doç. Dr. İbrahim COŞKUN'a ve Dr. Tülin ACAR'a,

Çalışmanın her aşamasında yaptıkları katkılardan dolayı büyük destek gördüğüm arkadaşlarım Bilim Uzmanı Serpil DEMİREZEN'e, Arş. Gör. Cemil YEŞİLBURSA'ya, Arş. Gör. Gökçe KILIÇOĞLU'na, Arş. Gör. Neval AKÇA BERK'e, Arş. Gör. Osman SABANCI'ya, Bilim Uzmanı Ali ALTIKULAÇ'a, Dr. Erkan YEŞİLTAAŞ'a, Arş. Gör. Solmaz AYDIN ve Arş. Gör. Tazegöl DEMİR'e,

Son olarak tezimin her aşamasında yanımda olan, benimle birlikte tezimin hakkında düşünen, planlar yapan ve benden daha çok tezin heyecanını yaşayan dünyanın en mükemmel insanı olan canım eşim Yrd. Doç. Dr. Nadire Emel AKHAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu günlere gelmemde dualarını esirgemeyen ebedi âlemde bizi bekleyen rahmetli kayınvalidem Gülten SÜNTAR ve maddi manevi her zaman yanımda olan sevgili annem Safiye AKHAN'a sonsuz şükranlarımı sunarım.

Osman AKHAN

Ankara- 2011

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ.....	ivi
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi

1. BÖLÜM

1. GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Problem Cümlesi	4
1.5. Alt Problemler	4
1.6. Varsayımlar.....	5
1.7. Sınırlılıklar	5
1.8. Tanımlar.....	6

2. BÖLÜM

2.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1.Sosyal Bilimler İçerisinde Politika Biliminin Yeri.....	8
2.1.1. Politika Biliminin Tarihçesi.....	15
2.1.2. Politik Eğitimin Gelişmesi.....	17
2.1.3. Politik Eğitimin Bileşenleri	20
2.2. Siyaset Biliminin Diğer Sosyal Bilimler İçindeki Yeri	25
2.3. Sosyal Bilgiler Dersi ve Politika Eğitimi.....	28
2.3.1. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Politika Biliminin Öğretilmesi ...	31
2.3.2. Politika Biliminin Öğretiminde Önemli Faktörler.....	38

2.3.3. Politika Bilimine Yönelik Eğilimin Önemi	43
2.4. Vatandaşlık Eğitiminin Önemli Bir Ayağı: Politika Eğitimi.....	44

3. BÖLÜM

3. YÖNTEM	51
3.1. Araştırmanın Modeli.....	51
3.2. Evren ve Örneklem	52
3.3. Verileri Toplama Teknikleri	52
3.4. Verilerin Analizi	58

4. BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM	60
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	60
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	64
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	64
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	65
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	67

5. BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	86
5.1.Sonuç	86
5.2.Öneriler	90

KAYNAKÇA	91
----------------	----

EKLER	97
-------------	----

Ek 1: Uygulamanın Ölçme Aracı.....	98
------------------------------------	----

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt: Aktaran

Çev. : Çeviren

edt. : Editör

f: Frekans

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

N: Öğrenci Sayısı

NCSS: National Council for the Social Studies

p: Anlamlılık Değeri

S: Standart Sapma

Sd: Serbestlik Derecesi

SED: Sosyoekonomik Düzey

SPSS: Statistical Package for Social Sciences

t: Tablo T değeri

vb.: ve benzeri

vd. : ve diğerleri

yy.: Yüzyıl

X: Aritmetik Ortalama

TABLOLAR ve ŞEKİLLER LİSTESİ

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Araştırma Ölçeğinin Faktör Analizi	52
Tablo 2: Faktör Yükleri ve Faktörlerdeki Maddeler.....	54
Tablo 3: Araştırma Ölçeğinin Faktör Dağılımı	56
Tablo 4: Öğretmen Adaylarının Politika Konularına Yönelik İfadelere İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapmaları	58
Tablo 5: Öğretmen Adaylarının Güncel Politika Konularını Takip Etme Düzeyleri	62
Tablo 6: Öğretmen Adaylarının Politika Konularına İlgileri.....	62
Tablo 7: Öğretmen Adayları ile Ailelerinin Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin İlişkisi.....	64
Tablo 8: Öğretmen Adaylarının Politikaya Karşı Eğilimleri	65
Tablo 9: Öğretmen Adaylarının Politika Konularını Takip Etme Düzeyleri	66
Tablo 10: Öğretmen Adaylarının Politikaya Karşı İlgileri	67
Tablo 11: Öğrenci Velilerinin Politika Konularına Yönelik Uğraşları.....	68
Tablo 12: Öğretmen Adaylarının Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılığı İçin t-testi Sonuçları.....	69
Tablo 13: Öğretmen Adaylarının Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin Öğrenim Gördükleri Bölgeye Göre Farklılığı İçin ANOVA Sonuçları.....	70
Tablo 14: Öğretmen Adaylarının Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin Genel Akademik Ortalamalarına Göre Farklılığı İçin ANOVA Sonuçları	72
Tablo 15: Öğretmen Adaylarının Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin Yaş Değişkenine Göre Farklılığı İçin ANOVA Sonuçları	74
Tablo 16: Öğretmen Adaylarının Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin Yaşadıkları Yerleşim Biriminin Türüne Göre Farklılığı İçin ANOVA Sonuçları	76
Tablo 17: Öğretmen Adaylarının Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Farklılığı İçin ANOVA Sonuçları	77
Tablo 18: Öğretmen Adaylarının Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin Annenin Eğitim Durumuna Göre Farklılığı İçin ANOVA Sonuçları	79
Tablo 19: Öğretmen Adaylarının Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılığı İçin ANOVA Sonuçları	81

Tablo 20: Öğretmen Adaylarının Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin Anne Çalışma Durumuna Göre Farklılığı İçin ANOVA Sonuçları	83
Tablo 21: Öğretmen Adaylarının Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin Baba Çalışma Durumuna Göre Farklılığı İçin ANOVA Sonuçları	84

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Öğrencilerin Siyaset Bilimine Yönelik Bilmesi Gerekenler	11
Şekil 2. Politika Biliminin Uygulama Sahası	13
Şekil 3. Öğrencilere Verilmesi Hedeflenen Politika Eğitiminin Basamakları	18
Şekil 4. Marshall W. Conley’e Göre Politik Eğitimin Üç Bileşeni	20
Şekil 5. Politika Eğitiminin Düzenleyicileri	22
Şekil 6. Politika Eğitiminin Temel Taşları	33
Şekil 7. KAS Paradigması	39
Şekil 8. Vatandaşlık Kavramının Üç Önemli Ayağı	46
Şekil 9. Veri Toplama Aracının Geliştirilme Aşamaları	51
Şekil 10. Özdeğerlere İlişkin Faktör Grafiği	53

BÖLÜM I

Bilimsel sürecin iki nedeni vardır: biri doğal dünyayı anlamak, diğeri onu kontrol etmek.

Charles SNOW

1.GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın varsayımları, araştırmanın sınırlılıkları ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1.Problem Durumu

Bugün eğitim, yalnızca bilgi verme işlemi olarak tanımlanamaz. Davranış geliştirme ve bireye sosyal yön verme özelliği daha önemlidir. Artık öğrenimin, edinilmiş bilgi birimleriyle ölçümü yeterli görülmemektedir. Öğretimde başarının ölçütü, öğrencinin bilgisini evde, işte, siyasal etkinliklerinde ve sosyal ilişkilerinde etkin olarak kullanabilmesidir. Öğrenci, karşılaştığı sorunların çözümünde bu bilgisini kullanabilmelidir (Daniel, Solomon, 2008: 301).

Toplumsal yapı, vatandaşlarına çeşitli imkânlar ve haklar sunması yanında, onlara bir takım sorumluluklar da yüklemiştir. Vatandaşlık bireylerle toplum arasında var olan sosyal ve hukuki bir bağıdır ayrıca beraberinde birtakım sorumluluk ve görevleri getirir. Sorumlu vatandaş; vergisini ödeme, ülkenin ordusuna katılma ve devlete bağlılık gibi görevleri vardır. Demokratik toplumdaki vatandaşların bunun yanında, sosyal ve politik hayata etkin katılım ve hukuk kurallarının gereğini yerine getirme gibi çeşitli görev ve sorumlulukları da mevcuttur (Tupper, 2008: 71).

Demokrasinin gerektirdiği niteliklere sahip vatandaşlar yetiştirmek eğitim sisteminin bir görevidir. Demokratik eğitimin amaçladığı birey profili sorgulayan, araştıran,

demokrasinin ve onun değerlerinin önemini bilen, bu ilkeleri yaşantısında uygulayan, toplum bazında yerleşmiş olan düşünce ve doğruları hiçbir şeyin etkisi altında kalmaksızın tamamen aklın ve bilimin süzgecinden geçirdikten sonra kabul eden kişiler yetiştirmektedir. Demokratik bir eğitimde amaç bireylerin demokrasinin niteliklerine sahip çıkmasıdır (Vincent, Desautels, 2008: 283).

Devletlerin demokratik sistemlerinin başarıısı, siyasi açıdan eğitilmiş olan vatandaşların aktif katılımına dayanmaktadır. Bu nedenle siyasi bilgilerin ve tutumların nasıl elde edildiğini anlamak, çok önemlidir. Aileler, akran grupları, sınıftaki sosyal bilgiler programları ve ders dışı aktiviteler tarafından oynanan roller, siyasi alıştırmaların oluşumunun yerini belirlemek için incelendi. Bu öğrenme çevrelerini değerlendiren araştırmalar, siyasi ideallerin nasıl oluşturulduğuna ve siyasi hareketin nasıl harekete geçirildiğine dair bulmacanın çözülmesine yardımcı olması için değerli ipuçları sağlamıştır (Harwood, 1991: 19).

Yurttaşlıkla ilgili önemli bir problem; öğrencinin, politikanın süreçleri ve dinamikleri hakkında çok az şey biliyor olmasıdır. Öğrencilere, politikanın doğrudan ya da dolaylı yollardan herkese dokunduğu ve herkesin hayatını şekillendirmesine yardımcı olduğu yeterince gösterilmez. Yaklaşımla ilgili en belirgin problem gerçekliğin görmezden gelinmesidir. Politikanın özündeki tanımı “tartışmadır”. Birçok eğitimci sınıf ortamına tartışmalı konuları getirmekten çekinir. Üstelik karşıt siyasi görüşlü grupların sokak tartışmaları ise endişe verici olarak değerlendirilir. İlköğretimden itibaren sistemli bir politika eğitimi gençlere zaten seviyeli ve istikrarlı tartışmayı, farklılıklara saygılı olmayı da öğretecektir. Geleceğin iyi yurttaşlarını yetiştirmek isterken yurttaşlık eğitiminin, politikasız siyasi eğitim olduğu gerçeği ne yazık ki önemli bir sorun olarak durmaktadır (Rennick, 1993: 32).

Yapılan araştırmalar oy kullanan 18 ile 25 yaşları arasındaki gençlerin, seçim sistemine katılma ihtimali en az olan vatandaşlar olduğunu göstermektedir. Bu araştırmalarda gençler arasında örgütlü siyasal katılım eğiliminin çok sınırlı olduğu görölmektedir. Deneklerin yalnızca 3,7'si bir siyasal parti üyesi olduklarını belirtmişlerdir. Bunlar dışında, siyasal, sosyal ya da kültürel nitelikli bir örgüt (vakıf ya dernek) üyesi olduğunu belirtenlerin oranı da yalnızca yüzde 2,5'tir. Arkadaşlarıyla en çok konuştukları

konular arasında siyasetten söz eden deneklerin oranı ancak onda bir kadardır (Konrad Vakfı Araştırması, 2002). Geleceğin iyi vatandaşları için endişe verici olarak değerlendirilebilecek bu sonuçlar göz önüne alındığında politika bilimi eğitime yönelik durum tespitini akademik bir çalışma ile ortaya koymak oldukça önemlidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

İnsanların en temel özelliği onun toplumsal ve siyasal bir varlık olmasıdır. Bu nedenle, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla sosyal bilgiler dersi sosyal bilimler disiplinlerinden biri olan politika biliminden de yararlanır. Bu noktada araştırmanın amacı, toplumsal hayata siyasi yönden katılımcı, hak ve sorumluluklarını bilen vatandaşlar yetiştirme sorumluluğunu taşıyan İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı 4. Sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının "politika bilimine yönelik eğilimlerini" tespit etmektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bulunduğumuz dünyada hangi toplum içinde bulunursak bulunalım, sosyal hayatın nasıl işlediğini anlamadığımız sürece ne doktorluğumuz, mühendisliğimiz, öğretmenliğimiz ne de toplum içinde edindiğimiz görevlerimiz bir işe yaramaz. Kritik düşünme becerisine ve temel politik bilgilere sahip olmak gerekir. Fakat yapılan araştırmalar öğrencilerin çoğunda bu sayılanların eksik olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrencilere üniversite öncesi ve üniversite yıllarında verilecek politik eğitim demokratik sistemimizin devam edebilmesi için oldukça önemlidir. Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin siyasi sisteme yönelik olumlu görüşler geliştirdiği ve onların aktif vatandaşlar olmalarına imkân tanıyan katılımcı beceriler geliştirdikleri bir alan olarak görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenleri aileden sonra ilköğretim öğrencilerine demokratik tutum ve değerleri kazandıran en önemli kaynaktır. Araştırma bu noktada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının politik eğilimlerini ortaya koyarak geleceğin öğretmenlerinin demokratik sistemimizin devam edebilmesinde ne kadar etkili olabileceklerini ortaya koymayı istemesi açısından önem taşımaktadır.

1.4. Problem Cümlesi

Araştırmanın temel problemi “İlköğretim sosyal bilgiler öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik eğilimleri hangi düzeydedir?” şeklinde oluşturulmuştur.

1.5. Alt Problemler

1. İlköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının politika konularına yönelik eğilimleri hangi düzeydedir?
2. İlköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının güncel politika konularını takip etme düzeyleri nedir?
3. İlköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının politika konularına ilgileri hangi düzeydedir?
4. İlköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik eğilimleri ailelerinin politikaya eğilimleri ile farklılaşma göstermekte midir?
5. İlköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik genel eğilimleri;

5.1. Cinsiyet,

5.2. Yaşadıkları bölge,

5.3. Akademik başarı,

5.4. Yaş,

5.5. Üniversiteye başlamadan önce yaşadıkları yer,

5.6. Mezun oldukları lise türü,

5.7. Aile eğitim durumu

5.8. Anne ve baba meslek

değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.6.Varsayımlar

Araştırma aşağıdaki varsayımlar üzerine kurulmuştur.

1. Çalışma grubunda yer alan fakültelerde Siyaset Bilimi ve Vatandaşlık derslerine giren öğretim elemanlarının kullandığı öğretim yöntemleri arasında farklılık olmadığı varsayılmıştır.
2. Çalışma grubunda yer alan öğretmen adaylarının önceki formel eğitim dönemlerinde politika bilimine yönelik aldıkları eğitimin niteliğinin (öğretmen faktörü, kullanılan öğretim yöntemleri, okul ortamı vb.) benzer olduğu varsayılmıştır.

1.7.Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. 2010–2011 eğitim öğretim yılı,
2. Türkiye’de yedi farklı üniversitede İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı 4. sınıfta (son sınıf) öğrenim gören öğretmen adayları,
3. Araştırmacı tarafından geliştirilen ölçme aracının uygulanması ile sınırlandırılmıştır.

1.8.Tanımlar

Politika:

Devletin etkinliklerini amaç, yöntem ve içerik olarak düzenleme ve gerçekleştirme esaslarının bütünü, siyaset, siyasal.

Gerçekte hem bir çatışma ve iktidar kavgasıdır, hem de bir ölçüde- toplumun bütün üyelerinin yararına olabilecek bir düzen yaratma aracıdır (Kapani,1983:2).

Toplumun tümünü ilgilendiren ilişkileri son aşamada meşru zora dayanarak düzenleyen eylemler bütünüdür (Dursun, 2002: 33).

Politika Bilimi (Siyaset Bilimi):

Siyasal kuramları ve bu kuramların uygulamalarını inceleyen bilim dalıdır.

Siyasal otorite ile ilgili kurumların ve kurumların oluşmasında ve işlenmesinde rol oynayan davranışların bilimidir.

İktidara etkide bulunan kuvvetlerle ilgili faaliyetlerdir.

Devlet ve diğer siyasal kurumların, kuruluşu, gelişimi, amaçları, işlevleri ve bunlar arasındaki ilişkilerin yanı sıra siyasal katılım, siyasal değişim, siyasal önderlik ve siyasal kararların analizlerini de içine alan çalışma alanıdır (Genç-Demirdöğen, 1994: 174).

Siyaset Bilimci:

Siyaset bilimiyle; bilgi üretme, tüketme, bilgi ürettirme ve tükettirme anlamında ilgilenen kişidir.

Siyasal Sistem:

Genel toplum bütünü içerisinde otoriter yöntemle değer ve varlık dağıtan daha önce belirlenmiş roller ve roller arası ilişkilerden oluşan bir öğeler dizisidir.

Sosyal Bilimler:

Toplum olaylarını, insanın sosyal ve kültürel faaliyetlerini inceleyen bilimlerin ortak adıdır.

Sosyal Bilgiler:

Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla, Tarih, Coğrafya, Ekonomi, Sosyoloji, Antropoloji, Psikoloji, Felsefe, Siyaset Bilimi ve Hukuk gibi sosyal bilimlerin ve yurttaşlık bilgisi konularının, öğrenme alanlarını yansıtan bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren, insanın sosyal ve fiziki çevre ile etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir.

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, araştırmanın kavramsal çerçevesini oluşturan politika bilimi eğitimi konusu yer almaktadır.

2.1. SOSYAL BİLİMLER İÇERİSİNDE POLİTİKA BİLİMİNİN YERİ

İnsanlık tarihinin ilk dönemlerinden itibaren başlayan toplumsal ve bireysel sorunlara çözüm çabaları Sosyal Bilimlerin doğuşunu sağlamıştır. İnsanların belirli bir toplum içerisinde yaşama ihtiyacı beraberinde sorunlar getirince, Sosyal Bilimlere sorun çözme misyonu yüklenmiştir (Bilgili, 2008: 2).

Sosyal Bilimler, toplumu ve insan ilişkilerini inceleyen, birey ve toplum sorunlarına çözüm üreten bilim dallarını içerir. Sosyal Bilimler, bilimsel bir tutumla toplumların incelendiği disiplinlerdir ve ilgilendiği esas konu, gruplar içinde oluşan insan etkinliği, amacı ise, beşerî anlayışın gelişmesidir. Geçmişten günümüze toplumsal hayatta insanın, diğer insanlarla, çevresiyle ve değişik kurum ve kuruluşlarla ilişkilerini inceleyen birçok disiplin bulunmaktadır. Bu disiplinlerin hepsi ise Sosyal Bilimler şemsiyesi altında toplanmaktadır. Bu anlamda Sosyal Bilimler bir üst kimlik durumundadır (Dönmez, 2003, s.41).

Sosyal bilim dalları, ileriki yıllarda vatandaşlar tarafından ihtiyaç duyulan içeriği ve perspektifleri seçmek için yararlı olan kaynakların en güçlüsüdür. Sosyal bilimler insan davranışlarını anlamada faydalı olacak kavramlar genellemeler ile insanların yapabileceği seçimlerin olası sonuçlarını geliştirir. Sosyal bilgilerin sosyal bilim dallarından gelen içeriği kullanma nedeninin, “minyatür sosyal bilim adamları” yaratmak ve bu dersleri yalnız başına öğretmek olmadığını hatırlamalıyız. Amaç; çeşitli içerik kaynaklarından, gelecekte vatandaşların sosyal konularla karşılaşmalarında iyice düşünerek seçimler yapmalarına yardımcı olmada faydalı olan görüşleri ve perspektifleri çıkarmalarını sağlamaktır. (Savage, 1996: 56).

İnsanların en temel özelliği onun toplumsal ve siyasal bir varlık olmasıdır. Dünyaya gelişle birlikte kendisinde var olan refah, mutluluk ve güven içinde yaşama ihtiyacı bireyi diğer bireylerle bir araya gelerek toplum adı verilen bütün içerisinde, ortak amaç ve ihtiyaçlarını gerçekleştirme durumu ile karşı karşıya bırakmaktadır. Dolayısıyla doğasından kaynaklanan bir gereklilikle toplumsal yaşama dâhil olan birey, oluşan bu yapı içerisinde diğer bireylerle çeşitli ve sayısız ilişkiler kurmakta ve böylelikle doğumuyla başlayan ve yaşamı boyu devam eden bir etkileşim süreci içerisinde yerini almaktadır. İnsanoğlunun toplu halde yaşamaya başlamasıyla birlikte söz konusu toplumsal bütün içerisinde düzenin temini, ortak amaçların gerçekleştirilmesi için iş bölümü ve kurumsallaşmanın sağlanması gibi pek çok sorun ile karşı karşıya kalmakta, bu durum ise, siyaset olgusunun ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Siyasetin, karmaşık bir yapıya sahip olması neticesinde günümüzde, siyasal analizlerin yapılmasında diğer bilimlerin verilerinden de büyük oranda yararlanılmaktadır. Özellikle psikoloji biliminin insan davranışına özgü tespit ettiği kuralların siyasal davranışların açıklanmasında da kullanılmaya başlanması ile birlikte siyaset çok yönlü bir olgu olarak, gerek bireylerin ve gerekse sistemlerin ilgi alanına girdiği görülmektedir. Başlangıçta sadece yönetici ve yönetim şekline ait olgularla açıklanan siyaset, uygulama sürecinde ise topluma ve bireye olan geniş etkisi nedeniyle çok farklı boyutlarda incelenmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Oluşturduğu bu etki nedeniyle siyasetin, siyasal hayatta bireyleri ilgilendiren sorunları, sorunların oluşturduğu ortamı, toplumsal yaşam ve yapıyı, toplumsal ilişkileri, siyasal yapı ve kişileri, siyasal yaşamda aktif olmaya çalışan grup ve örgütleri, siyasal sistemin işleyiş ve kararlarını, sistemlerin değişim ve gelişimini, kısaca birey hayatını kuşatan hemen hemen her konuyu kendisine çalışma alanı olarak seçtiği görülmektedir (Çam, 1995: 37-38).

Sosyal olaylar ve sosyal gerçekler genel olarak çok yönlü ve karmaşık niteliktedir. Bu nitelikleri dolayısı ile basitleştirme ameliyelerine pek elverişli olmadıkları gibi dar ve tek yönlü yorum kalıplarına da kolayca sığmazlar. Politika ve onun ana konusu olan iktidar olgusu da böyledir. Bunu olduğu gibi kavrayabilmek için iyi veya kötü faydalı veya zararlı değer yargılarını bir kenara bırakarak olaylara mümkün olduğu kadar geniş bir görüş açısından bakmak gerekir. (Kapani, 2010:19).

Politika bir toplumda çatışma halinde olan kararların uzlaşması faaliyetidir. Çoğulcu toplumlarda bir sosyal grubun iktidarı elinde bulundursa dahi diğer sosyal gruplar üzerinde mutlak bir üstünlük kurmasından ve kendi görüş ve isteklerini, onlardan hiç taviz vermeden zorunda kalmaksızın diğerlerine yüzde yüz empoze etmesinden söz etmek mümkün değildir. Politika insanların yaşayışlarını yakından ilgilendiren ve etkileyen bir faaliyettir. İnsanlar bu faaliyetin bir amacı olması gerektiğini ve bu amacı da kendi yaşantılarını daha iyiye götürmek olduğunu düşünürler. Siyasal iktidardan bunu beklerler. Siyasal iktidara itaat onun doğruluğu ve haklılığı başka bir deyişle meşruluğu hakkında beslenen inançlarla orantılıdır. Bu açıdan bakıldığında politikanın yönetme ve itaat etme şeklinde bir “iktidar ilişkisi” olma niteliği yanında, “siyasal kararların alınmasına katılım” niteliğinin bulunduğu da görülür (Kapani, 2010:21).

Politika bilimi çok geniş bir alanı kapsayan ve henüz gelişme halinde olan bir sosyal bilim dalıdır. Sınırları daha kesinlikle çizilmemiş, topografyası tam olarak çıkarılmamış geniş bir alandır (Kapani, 2010: 15). Sosyal Bilimlerin bir disiplini olan siyaset bilimi / politika bilimi, siyasal otorite ile ilgili kurumların ve kurumların oluşmasında ve işlenmesinde rol oynayan davranışların bilimidir. Siyaset bilimi bir bilim olarak devlet ve siyaset konularına gerçekçi bakış açısını kazandırmıştır. Böylece devlet ve siyaset insanlar tarafından daha iyi anlaşılmış, daha net görülebilmüş ve insanlar kendi geleceklerini yaratabilme güçlerinin farkına varmışlardır (Doğanay, 2005: 30).

Politika biliminin öncelikli amacı, sosyal bilimler kapsamında yer alan diğer disiplinlerle siyaset bilimi ilişkisini ortaya koymaktır. Ayrıca toplumsal yapıda ortaya çıkan siyasal fikirler ve siyasal kurumların diğer alanlarla etkileşimlerini tespit etmek de siyaset biliminin amaçları içerisinde yer almaktadır. Kısacası siyaset bilimi, siyasal olguları toplumsal yaşam içindeki diğer olguları da dikkate alarak çözümleme amacı güder (Sarısaman, 2008a: 77).

Politika bilimi dar anlamıyla iktidarı ele geçirip devleti yönetmek, geniş anlamıyla ise çeşitli fikir ve güç sahiplerinin fikir ayrılıklarını azaltarak uzlaşma becerisi kazanmaları anlamına geldiğinden siyaset biliminin hem yöneticiler hem de halk için eğitici olmayı amaçladığı açıktır. Yöneticiler siyaset bilimi sayesinde iktidarda kalmanın yollarını öğrenebilirler. Halkın refah ve mutluluğunu arttırarak iktidarlarını güçlendirebilirler. Halk

ise gerek fert fert gerekse gruplar halinde görüş ve fikirlerini daha güçlü duyurabilme yollarını öğrenir. Politika bilimi çeşitlilik içinde çatışmayı değil uzlaşmayı öğrenmeyi amaçlar. Siyaset bir idealle başlamakla beraber realite ile son bulur. Dolayısıyla insanlar sadece kendi düşüncelerini egemen kılamayacaklarından diğer görüşleri de dikkate almak, hoş görmek ve uzlaşmak usulünü öğreneceklerdir (Sarısaman, 2008a: 77).

Politika bilimi;

- İnsan davranışları içinde özel olarak siyasal insanı ele alan bilim dalıdır.
- Yönetim sürecini ve hükümet çeşitlerini inceleyen bilimdir.
- Siyaseti, coğrafi, tarihi, ekonomik, sosyal ve kültürel yönlerden oluşturduğu çevre içerisinde ele alan bilimdir.
- Hükümetin işleyişi ve fonksiyonları, yasama, yürütme ve yargı organlarıyla, devletin yapısını inceleyen bilimdir.
- İnsanı yönetme bilimidir. Kamu idaresi ile siyasal kurumların yapıları ve onların nasıl verimli olacağını inceleyen bilim dalıdır.

Günümüzde birçok ülkede politika bilimi üç ana dala ayrılmaktadır:

- Siyasal düşünce tarihini de içeren siyasal kuram;

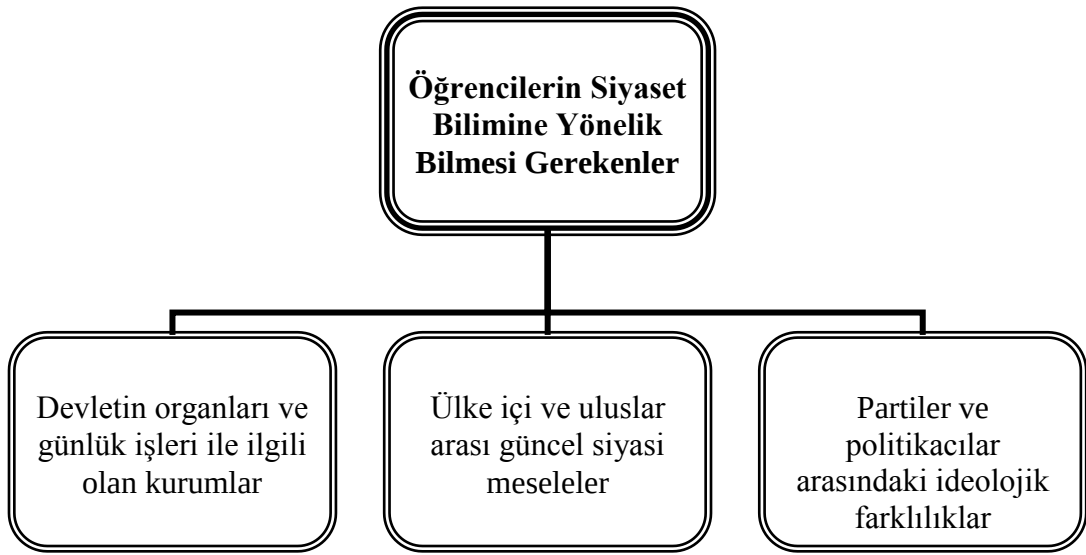
- İç politika ve karşılaştırmalı devlet sistemleri biçiminde ikiye ayrılan hükümet (yönetim). Bu dalda parlamento, hükümet, yargı ile ilgili kurumsal inceleme görünümü yanında, siyasal partiler, baskı grupları ve oy vermeye ait siyasal süreçlere de önem verilmektedir;

- Uluslararası ilişkiler;

Politika biliminin ele aldığı konular ise şunlardır:

İktidar, uluslar arası ilişkiler, siyasi gelişme, siyasal sistem, anayasa, seçim, siyasi davranış, siyasi rejimler, siyasi iktidar, ideoloji, devlet, siyasi güçler /partiler (Sarısaman, 2008: 78).

Demokratik bir topluma yeterli derecede katılım için hangi siyasi bilgilerin gerekli olduğunu belirlemek oldukça önemlidir. Amerika’da siyaset bilimi üzerine önde gelen araştırmacılardan Delli Carpini ve Keeter (1996), insanların siyasi dünyada başarılı olmak için sahip olmaları gereken siyasi bilgilerin üç alanına işaret ederler (Journell, 2009: 16).

Şekil 1: Öğrencilerin Siyaset Bilimine Yönelik Bilmesi Gerekenler

Bu bilgiler, kişinin bireysel kanun yapan kimseleri tanımasının ve siyasi bir partiyle bağlantı kurmasının ötesine gitmektedir. Araştırmacılar; bütün vatandaşların, güncel olaylar, ülke içi ve uluslar arası sorunlar ve medya etkileri hakkındaki bilgiler de dâhil olmak üzere siyasi farkındalığın temel bir seviyesini sürdürmeleri gerektiğini iddia etmektedirler. Yani vatandaşlar, partiler ve politikacılar arasındaki ideolojik farklılıkları anlamalıdır ki bu durum, daha sonra kişinin kişisel inançlarıyla bağdaştırılabilir ve mantıklı siyasi kararları etkileyebilir.

Kışlalı (1993) siyaset biliminin kapsamı içindeki konuları şöyle sıralamıştır:

- Siyaset kuramı: Genel siyaset kuramı, siyasal düşünceler tarihi;
- Siyasal kurumlar: Anayasa, devlet organları, yerel ve bölgesel yönetimler, kamu yönetimi, devleti ekonomik ve toplumsal görevleri, karşılaştırmalı siyasal kurumlar,
- Partiler, seçimler, siyasal gruplar, kamuoyu;
- Uluslar arası ilişkiler: Uluslar arası siyaset, uluslar arası örgütler ve yönetim, devletler hukuku.

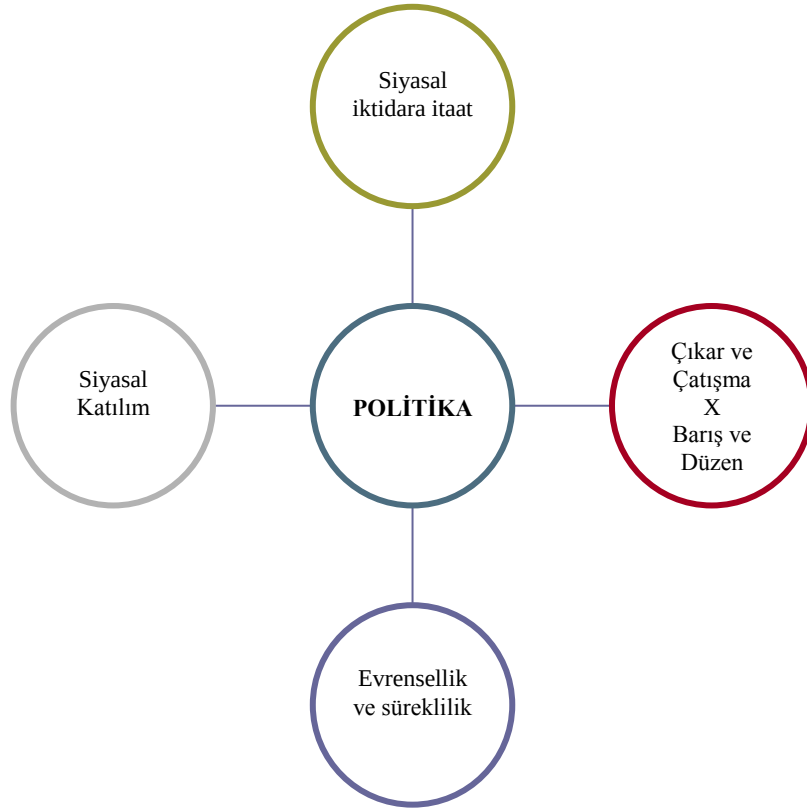
Siyaset bilimlerinin temel kavramları şunlardır:

Devlet, hükümet, otorite, cumhuriyet, anayasa, politik sistem, demokrasi, sosyal kontrol, mutlakiyet, yasa, politik kurumlar, güç, vatandaşlık, hukuk, kamuoyu (Akt: Doğanay, 2005: 32).

Politika bilimcilerinin çalışmaları sonucunda politika bilimi hakkında şu genellemeler ortaya çıkmıştır:

- Toplumlar farklı siyasal sistemlere sahiptirler.
- Her toplum kendi değerlerini yansıtan kamu politikaları yaratır.
- Hükümetler insanlar tarafından ve toplu yaşamın kurallarını koymak için oluşturulur.
- Toplumlar üyelerini kurallar aracılığı ile kontrol ederler.
- Ülkeler uluslar arası anlaşmazlıkları çözümlmek için uluslar arası kuruluşlar oluşturmuşlardır (Doğanay, 2005: 32).

Politika bilimi, vatandaşlar olarak bize haklarımız sorumluluklarımız ve hükümetimizin nasıl çalıştığı konusunda siyasi ve yasal sistemlerimiz hakkında bilgi verir. Hükümetlerle ve vatandaşlarla olan ilişkileri inceleyen bu konuda çalışan uzmanlar, siyasi bilim adamları olarak adlandırılırlar (Maxim, 2006: 34).

Şekil 2: *Politika Biliminin Uygulama Sahası*

Politika, ideallerin ve ilgilerin çatışmasıyla ve çatışmanın barışçıl çözümüyle ilgilenmektedir. Politika, hem siyasi kurumlarda hem de günlük hayatımızın her yerinde bulunmaktadır (Lockyer, Crick, Annette, 2003: 23). Politika sadece çatışma ve iktidar kavgası değildir. Politikanın amacı her şeyden önce toplumda bütünlüğü sağlamak, özel çıkarlara karşı koyarak genel yargıları ve insanların “ortak iyiliğini” gerçekleştirmektir. İdealist, ütopyik ikinci anlayışa göre politika herkesin yararına olan bir toplum düzeni kurma çabasıdır. Politika hem bir çatışma iktidar kavgası hem de toplumun bütün üyelerinin yararına olabilecek bir düzen yaratma çabasıdır (Akt: Kapani, 2010: 17).

Her şeyden önce politika zaman ve mekân bakımından evrensellik ve süreklilik niteliklerine sahiptir. Politikanın özü toplumdaki değerlerin dağıtımı ile ilgili bir görüş ve çıkar çatışması, bir iktidar mücadelesidir. Fakat bu çatışma ve mücadelenin asgari bir

anlaşma temeli üzerinde cereyan etmesi gerekir. Bu asgari anlaşma temeli toplumsal barış ve düzendir (Kapani, 2010:17).

2.1.1. Politika Biliminin Tarihçesi

Siyaset sözcüğü batı dillerinde “politika” ile ifade edilir. Yunancada kent devleti anlamına gelen “polis”ten türetilmiştir. Ancak politikanın konusu yalnızca devlet değildir. Çoğu zaman politika devlet işlerinin incelenmesi olarak düşünülse de, politika devletin dışında da vardır ve ülkenin ve insanın yönetimi üzerinde de düşünülmektedir (Doğanay, 2005: 30).

"Siyaset" Arapça kökenli bir sözcük olup, at eğitimi anlamına gelmektedir. Bunun yanında aynı kavrama karşılık Batı'dan alınan "politika" sözcüğü Yunan kökenli bir sözcüktür. "Siyaset" sözcüğünün günümüzdeki anlamıyla siyaseti ülke, devlet, insan yönetimi biçiminde tanımlamak olanaklıdır. Siyaset bilimini bir bilim olarak da, siyasal otorite ile ilgili kurumların ve bu kurumların oluşmasında ve işleminde rol oynayan davranışların bilimi olarak tanımlayabiliriz (Kışlalı, 1993:17-18).

Siyaset bilimi, devlet ve diğer siyasal kurumların, kuruluşu, gelişimi, amaçlarını, işlevleri ve bunlar arasındaki ilişkilerin yanı sıra siyasal katılım, siyasal değişim, siyasal önderlik ve siyasal kararların analizlerini de içine alan çalışma alanıdır (Genç-Demirdöğen,1994:174) diye tanımlanabilir.

Siyaset biliminin varlığı Antik Yunan dönemine kadar uzanmasına karşın, son yarım yüzyıla kadar siyaset bilimi genelde bir devlet bilimi olarak anlaşıyor ve hukuk, iktisat, sosyoloji gibi bilim dalları içerisinde inceleniyordu. Bu anlamda siyaset biliminin konusunu; devletin ne olduğu, nasıl ortaya çıktığı, kaynağı, görevleri, çeşitleri, devlet içerisindeki kurum ve kuruluşlar gibi konular oluşturmuyordu.

Siyaset biliminin öncüsü olarak Aristo kabul edilir. Aristo bilimlerin sınıflandırılmasını yapmış ve politikayı üstün bir bilim olarak sınıflandırmıştır. En iyi yönetim biçiminin ne olması gerektiği yüzyıllar boyunca siyaset biliminin içeriğini oluşturmuştur. Bu düşünceler çerçevesinde, var olan siyasal kurumlar incelenmiş, bunların mükemmele uygunlukları tartışılmıştır. XIX. Yüzyıldan başlayarak anayasalar ve

anayasalarda biçimlendirilen siyasal kurumlar siyaset biliminin konusu olarak incelenmeye başlanmıştır. Böylece farklı ülkelerin devlet ve hükümet biçimleri karşılaştırmalı olarak incelenme olanağı bulmuştur. İkinci Dünya Savaşı sonrası ise, siyaset biliminin hem içerik hem yönetim olarak değişmesi söz konusudur. Günümüzde iktidar ve otorite kavramları siyaset biliminin odağında bulunmaktadır (Doğanay, 2005: 31).

Günümüzde ise siyaset biliminin esas konusunu siyasal iktidar oluşturmaktadır. Bu anlamda siyasal iktidarın ne olduğu, kaynağı, dayanağı, ele geçirilmesi, sınırlandırılması, devredilmesi, kullanılması, siyasal iktidarı etkileyen faktörler, siyasal partiler, egemenlik, değişik siyasal sistemler, siyaset bilimi içinde incelenmektedir. Bu çerçevede siyaset biliminin araştırma alanına siyasal partiler, seçimler, seçim sistemleri, devlet sistemleri, siyasal kurumlar ve örgütler, siyasal davranışlar, siyasal kültür, kamuoyu, baskı grupları ve bunların etkileri girmektedir (Akt: Kuyaksil, 2006: 45).

Politika nedir? sorusuna eskiçağlardan bugüne kadar verilen cevaplardan yapılan tanımlardan bir tahlil yapıldığı zaman iki değişik ve karşıt görüş etrafında toplandığı görülür. Politika toplumda yaşayan insanlar arasında bir çatışma, bir mücadele ve kavgadır. İnsanlar yaradılışları, sosyal ve ekonomik durumları bakımından değişik fikirlere ve değişik çıkarlara sahiptirler. Aralarındaki düşünce, çıkar ve psikolojik eğilim farklılıklarından doğan çatışma politikanın temelini oluşturur (Kapani, 2010:17).

Siyasetin çıkış noktasındaki sosyal gerçek, insanların istek ve gereksinimlerini karşılayabilmek için gruplar oluşturmaktır. Bu gruplarda iktidar, otorite, çatışma ve uzlaşma bir aradadır. Hem iktidar kavgası ve çatışma söz konusudur, hem de toplumun bütün üyelerinin işine yarayacak bir düzen oluşturma çabası vardır. Toplumdaki çeşitli gruplar siyasi iktidarı elde etmek isterler. Amaçlanan durum, bu iktidarı kullanarak kendi görüşlerini gerçekleştirmektir. Böylece iktidar elde edildiğinde onun sağladığı yararlar paylaşılacaktır (Akt: Doğanay, 2005: 30).

Bir bakıma, çatışmanın asıl konusu toplumdaki değerlerin paylaşılmasıdır. Çatışmanın hedefi ise iktidarın ele geçirilmesi ve onun sağladığı yararların paylaşılmasıdır. Amerikalı siyaset bilimci Harold Lasswell “Kimin neyi, ne zaman, nasıl elde ettiğini belirleyen bir faaliyet alanıdır” (Kapani, 2010:17).

2.1.2. Politik Eğitimin Gelişmesi

İki bin yıl önce Plato, iyi toplumun doğasını araştırmaya koyulmuştu ve iyi toplumun mu iyi vatandaş ürettiği yoksa iyi vatandaşın mı iyi toplum ürettiği problemiyle uğraşmıştı. Araştırmanın sonuçları, hala siyasi eğitimin klasik metni olmaya devam eden Plato'nun Cumhuriyet adlı kitabında sergilenmiştir. Aslında Plato'nun Cumhuriyeti, haklı olarak batı geleneğindeki siyasi eğitim teorisinin ilk sistematik araştırması olarak tanımlanabilir (Rennick, 1993: 18).

Aristo, politikasında bütün vatandaşların sırayla yönettikleri veya yönetildikleri ve hiçbir özel sınıfın gücü tekeline almadığı karmaşık bir hükümet şeklini veya yönetim biçimini savunmuştur. Aristo'nun vatandaşlığa yönelik görüşü, dağılmacı adaletin bulunduğu siyasi zorunluluğun bir türünün öğretimini içermiştir. Bu ilke, vatandaşı diğer vatandaşa ve bütün vatandaşları da ülkeye bağlar. Bu nedenle devlet bir bütündür ve içerisindeki bireyler, siyasi düzenlemede yer almazlarsa eksiktirler. Bu düzenleme, sadece siyasi değil aynı zamanda adildir. Ancak o zaman vatandaş, tam ve tatmin edilmiş olur (Rennick, 1993: 24).

Adil bir düzenin gerekli özelliklerine dair farklılıklarına rağmen, hem Plato hem de Aristo, iki önemli özellik üzerinde hemfikir olmuşlardır. İlki; siyasi toplumun, insanın kendini gerçekleştirmesi ve adalet için en değerli araç olarak görülmesidir diğeri ise; eğitimin, aile, akraba veya dinin özel bir işlevi olmasından ziyade halkın bir işlevi olması gerektiğidir (Rennick, 1993: 25).

Aristo şöyle söylemektedir:

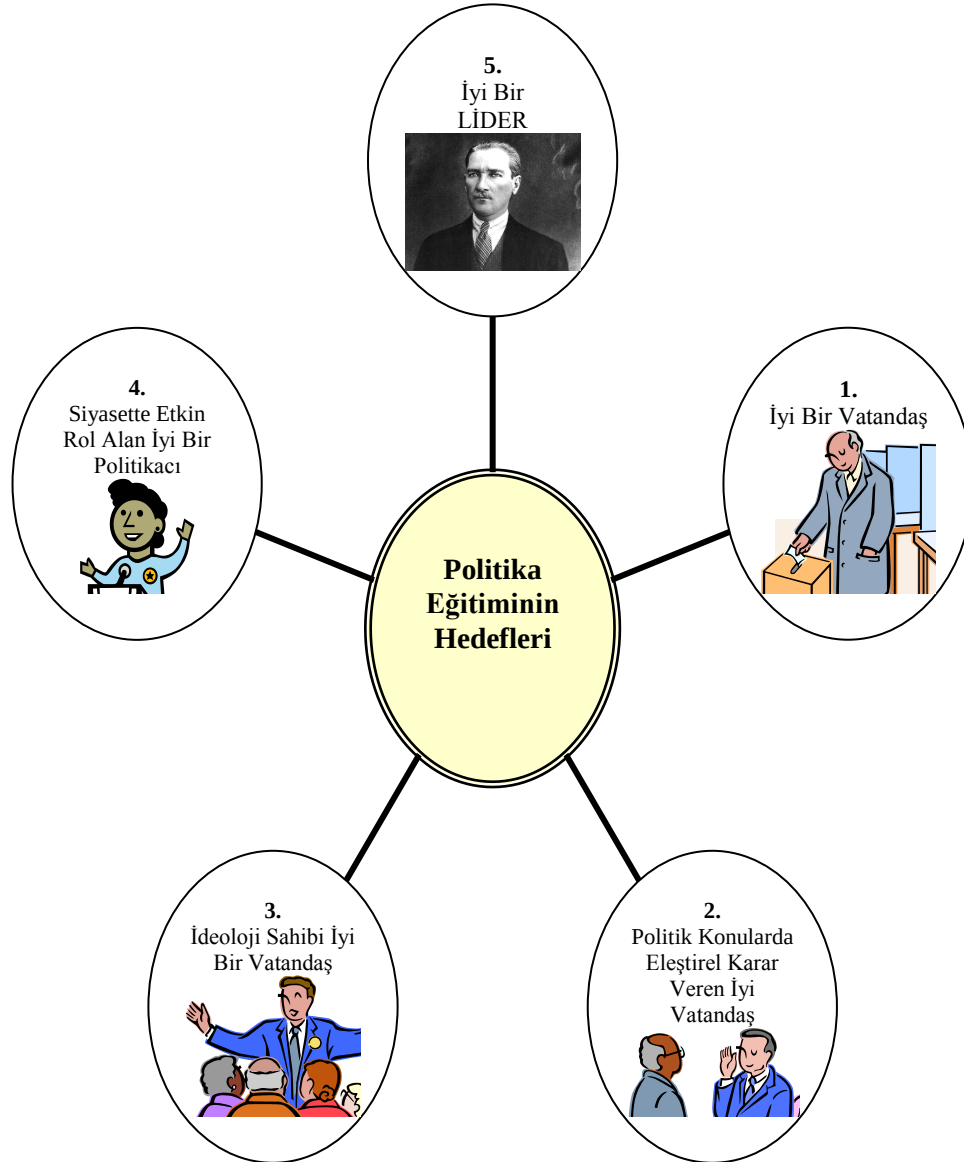
“Kuşkusuz ki kanun yapan kimse, dikkatini her şeyin üzerinde olan gençliğin eğitimine yönlendirmelidir. Çünkü eğitimin ihmali, anayasaya zarar verir. Vatandaş, altında yaşadığı hükümetin şekline uyması için şekillendirilmelidir. Herkes için hükümetin önceden oluşmuş ve onu korumaya devam eden özel bir karakteri vardır. Demokrasinin karakteri, demokrasiyi yaratır ve oligarşinin karakteri, oligarşiyi yaratır ve daima karakter ne kadar iyi olursa hükümette o kadar iyi olur.”

Plato'nun başlatıp diğerlerinin sürdürdüğü şeyler ve siyasi teorinin büyük isimlerinin birçoğu, aynı zamanda eğitimsel teorinin de büyük isimleridir. Bu alandaki en önemli filozofların birkaçı, Locke ve Rousseau'dur. Siyasi felsefenin ön kademelerinde olmadıkları halde birçok eğitimsel teorisyen yine de siyasi ve sosyal konular hakkında ciddi bir şekilde düşünüp yazmışlardır. Bunlar arasında Renösans hümanistleri, Püritan reformcular, aydınlanma rasyonalistleri ve on dokuzuncu yüzyıl milliyetçileri vardır. Eğitim teorisyenlerinin çalışması, yirminci yüzyıl boyunca da gelişmeye devam etmiştir ve bazıları, politik eğitimin temel ilkelerini tanımlamaya da özellikle yoğunlaşmışlardır (Rennick, 1993: 30).

Siyasi eğitimin gerçek anlamdaki doğuşu özellikle eğitimcilerin bir ülkenin ideallerini gerçekleştirmek için “eğitim görmüş, yetenekli ve deneyimli bir grup politikacı” yetiştirmek amaçları ile başlar. Amerika'da 19. yüzyılın orta yarısında (1820 – 1870) eğitimciler, yeni milletin modernleşmesinde artan nüfus ortaya çıkan güçlüklerle karşılaşmaya başlamışlardır. Eğitimciler; öğrencilerin, “altında yaşadıkları devletin gerçek doğası hakkında bir şeyler anlamak zorunda olduklarını düşünmüşlerdir (Rennick, 1993: 41).”

Eğitimciler; devlet okullarının siyasi eğitimi öğretmesi gerektiğini kabul ettikleri halde “ devlet okullarının parti politikalarının uygulandığı tiyatrolar olmalarında ısrar ederek devlet okullarının yıkımını riske edemeyeceklerini düşündüler. O eğitimcilerin çözümleri, dini tartışmalar için önerdiklerine benzerdi; okullar, üzerinde hemfikir olunan ortak öğeleri öğretmelidir ama tartışmalı olanları atlamalıdır.” Bu nedenle siyasi bilgiler, hükümet kurumlarının resmi yapıları üzerine yoğunlaşmaktaydı. Fakat katılım becerileri ve tartışmalı konular; partilerin eğitim dışındaki temsilcilerine, basına ve yetişkinlerin parti toplantılarına devredilmişti. En etkili güç, yurttaşlık eğitimini sosyal bilgilerin bir parçası yapmaya yönelik yükselen bir hareketti. Sosyal bilgiler, “sadece tarih, yurttaşlık ve hükümeti değil; aynı zamanda sosyal grupların bir üyesi olarak toplumun ve insanın düzenlenmesiyle doğrudan ilişkili olan sosyoloji ve ekonomiden gelen kavramları kapsamaları için kullanılmıştır. Bu kavram, sosyal, ekonomik ve pratik kişisel problemlerin yararına olarak yurttaşlık eğitiminin siyasi kaygılarını da önemli bir şekilde azaltmıştır (Rennick, 1993: 43).”

Sonraki elli yıllık dönemde (1920–1970) sosyal çalışmalar döngüsünü geliştirmeye ve serbest bırakmaya ve daha iyi bir yurttaşlık eğitimi programı geliştirmeye yönelik birçok girişime tanık olundu. 1950’lerde yapılan çalışmalar; öğretim görevlilerinin, 1960 ve 1970’lerde siyasi eğitime yönelik yaklaşımlarında çok daha yaratıcı olmalarını sağlamıştır. Bu yeni projeler, yurttaşlık eğitimi yeniden düzenlemeye yönelik çok önemli bir yaklaşımı ortaya koymuş, siyasi bilim alanından gelen güncel bilgileri, kavramları, delilleri ve yurttaşlık bilgilerini yürürlükte olan ilk ve ortaokul derslerine getirmişlerdir. 1966’da Fenton, siyasi eğitime yönelik ‘kavram yaklaşımı’ için kaynak olarak siyasi bilim alanını kullanan ilk kişidir. Hazırladığı program, beş önemli amaç etrafında düzenlenmiştir (Rennick, 1993: 43):

Şekil 3: Öğrencilere Verilmesi Hedeflenen Politika Eğitiminin Basamakları

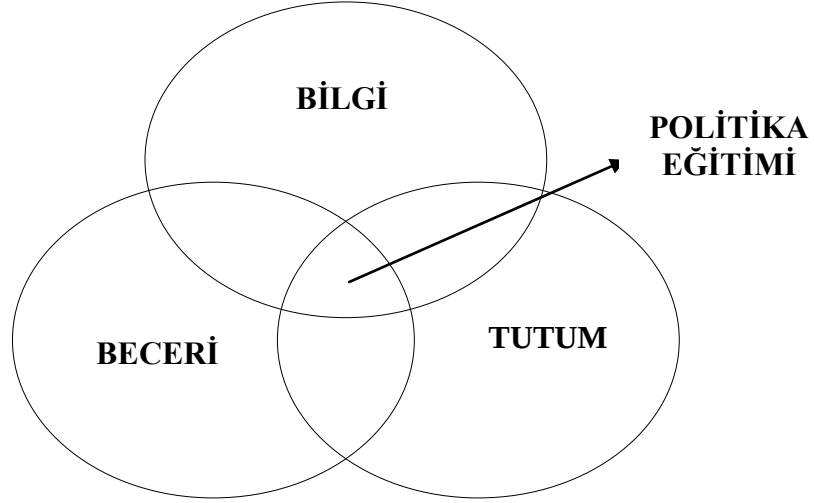
Fenton için bu öğretilerin faydalılığı, ürettikleri sorularda yatar. Çünkü bu öğretilerin her biri tekrar bölünebilir ve gerektiği kadar fazla soru üretebilirler. Önemli olan nokta siyasette ve sosyal bilimlerde öğrenciye bu ‘analitik basamakların’ öğretilmesi gerektiğidir. Aynı zamanda kişi soru sormada bazı becerilere sahip değilse, sadece hangi soruları soracağını bilmesi kişiye yeterli olmayacaktır. Bu program herhangi bir programdan daha fazlasını yaparak, araştırmanın bütün metodunu sistematik hale getirmiştir ve öğrenciye kendi siyasi sorularını nasıl şekillendireceğini ve nasıl siyasi dünyanın daha yüksek bir farkındalığına ulaşacağını öğretmiştir (Rennick, 1993: 45).

Fenton; bu öğretilerde bir takım eksikler olduğuna karar vererek Lawrence Kohlberg ile çalışarak bu eksikliğin düzeltebileceğini düşündü. Fenton, Kohlberg’in ahlaki muhakeme ve ahlaki gelişim teorilerini siyasi eğitime uyguladı. Böylece öğrencileri yurttaşlık ikilemleri ile karşılaştırarak onlardan çözümler seçmelerini ve yaşitlarıyla bu çözümleri tartışmalarını isteyerek siyasi eğitimi bir üst boyutta işe yarar hale getirmiştir (Rennick, 1993: 45).

2.2.3. Politik Eğitimin Bileşenleri

Politik eğitimin tanımı zordur. Çünkü gerçek anlamda bütün eğitim siyasidir. Willem Langeveld; politik eğitimi, ‘politikayı çalışma ve siyasi sürece katılım için gerekli olan bilgileri, becerileri ve tutumları elde etme olarak’ tanımlar. Politik eğitimin üç ögesinin hepsi de önemlidir ve birlikte geliştirilmesi gerekmektedir. Sadece bilgi, politik eğitimin amaçlarını karşılamaz. Politik eğitim, uygun becerilere ve tutumlara dayanan verimli katılımı gerektirir (Rennick, 1993: 43).

Marshall W. Conley, politik eğitimin üç bileşeninin her birini tanımlayarak politika eğitimini bir adım daha ileri götürür:

Şekil 4: Marshall W. Conley'e Göre Politik Eğitimin Üç Bileşeni

Bilgi: Politika eğitiminin boyutlarını anlamak için gerekli olan temel bilgiler, hangi bilgilerin eksik olduğuna ve onların nasıl keşfedebileceğine yönelik bilgiler, temel siyasi kavramlara yönelik bir bilgi ve siyasi soruların incelendiği analitik çerçevelerin nasıl inşa edileceği bilgisidir.

Tutumlar: Siyasi açıdan eğitilmiş veya okuryazar bir insan, siyasi bilgilere yönelik eleştirel bir duruş olabilir. Olaylara diğer grupların veya kişilerin bakış açılarından bakmaya çalışma yeteneği de dâhil olmak üzere özgürlük, hoşgörü, adalet, düşüncelere saygı gibi yönetsel değerleri benimsemektir.

Beceriler: Bilgi işleme süreçleri, siyasi bilgileri eleştirel açıdan analiz edip değerlendirme, tartışmaların arkasında yatan önyargıları veya ideolojileri açıklama yeteneği, analitik ve sözsel becerilerin ötesine giden hareket becerileri, siyasi durumlara katılma ve onları değiştirme yeteneğidir.

Politik eğitim, bu spesifik öğelerle ölçüldüğü gibi genel seçmenlerin birçoğu, anlamlı kararlar verebilmek için gerekli olan siyasi bilgilere, becerilere veya tutumlara sahip değildir. Vatandaşların siyasi ilgisizlikleri ve güçsüzlük duyguları üzerine sunulan nedenler, vatandaşlara politikada öğretim verme şekline bağlanabilir. “Oy kullanmadan ziyade siyasi katılımın şekilleri tartışılmıştır ve öğrencilere var olan şeyler değil de var

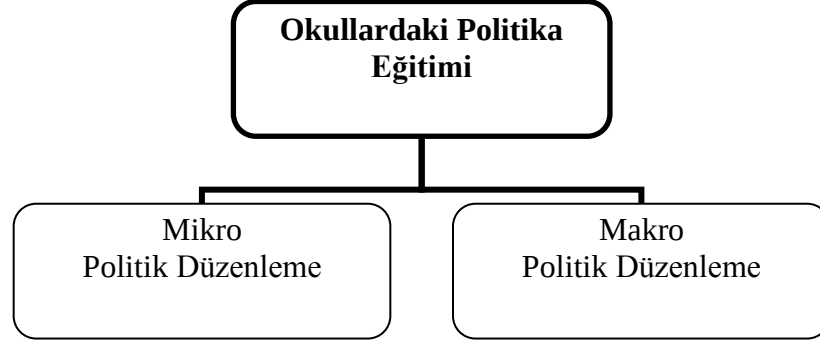
olması beklenen şeyler öğretilmiştir. İdeal olan şey, gerçeğe aktarılmıştır.” Siyasi eğitime yeniden başlayan ilgi, politikanın gerçek konularına tekrardan yoğunlaşmaktadır. Siyasi eğitime yönelik bu yeni yaklaşımlar; siyasi bilgilerle, tutumlarla, değerlerle ve becerilerle ilgilenirler. Bu yaklaşımlar ile siyasi eğitimin verimli demokrasi için çok önemli olduğu görüşünü benimsemişlerdir (Rennick, 1993: 46).

Öğrencileri politika konularında doğru şekilde eğitmek için çatışma ve güç sorularıyla ilgilenilmesi gerekir. Problemlerden biri, gençlere çatışma ve güç hakkında anlaşılabilir ve onları katılımcı olmaya teşvik edebilecek yollarda nasıl öğretim verileceği üzerinedir. Burada sınıfların ve okulların gizli müfredatlarına yönelen siyasi eğitime yönelik daha yeni yaklaşımlar vardır. “Bu yaklaşımlar, politikanın hükümetten çok daha fazlasını kapsadığını düşünürler; sırasıyla gücü, yürürlüğe koymayı, boyun eğmeyi ve direnmeyi kastedecek olan kanunların ve yetkinin bütün kavramını benimserler.” Ancak o zaman politika; sınıfta, ailede ve insanlar arasındaki karşılaşmalarda görülebilir. Bu yaklaşım, ‘günlük hayat’ politikası olarak tanımlanmıştır. En belirgin eğitimsel avantajı, onun somut olması ve öğrenciler tarafından bilinmesidir. İyi bir örnek, öğrencilere gücün ve yetkinin kullanımı ve kötüye kullanımı hakkında birçok şey öğretebilen okul disiplini (Rennick, 1993: 49).

Birçok sınıfta, kabul edilebilir davranış şekillerini belirten bir kurallar listesi vardır. Bu kuralların verdiği mesaj, öğrencilerin kurallara uyması gerektiğidir. Bir kural, öğrencilerin iyi vatandaşlığı uygulamasını ve bütün öğrencilere saygıyla yaklaşmasını gerektirir. Başka bir deyişle öğrenciler, kendilerine söyleneni yapmalıdır.

Politik eğitiminin amacı, anayasal demokrasinin ilkelerine bağlı olan bilgili, sorumlu vatandaşların yetiştirilmesidir. Onların etkili ve sorumlu katılımı, bir bilgi kümesinin ve uygulanabilir katılımcı becerilerinin bir dizisinin elde ediniminden ortaya çıkmaktadır. Politika eğitimi, “her insanın özgürlüğünü garanti altına alacak veya tehlikeye atacak şeyleri kendi başına yargılayabilmesine olanak tanıyacak bilgileri ve cesareti” sağlar. Çünkü politika eğitimi insanların hükümetlerini kontrol etme haklarının olduğunu gösterir. Ama insanlar, bu kontrolü uygulamak için bilgilere, becerilere ve sorumlu bir şekilde hareket etmek için gerek duyulan karakter özelliklerine sahip değillerse bu hak anlamsızdır (Maxim, 2006: 25).

Politika bilimi, toplumdaki çatışmalarla, bu çatışmaların nasıl çözüldüğüyle, kararları kimin verdiğiyle ve çözümlerin sonuçlarıyla ilişkilidir. Şekil 5, politik bilimin çalışılmasını düzenlemek için kullanılan merkezi soruların, kavramların ve genellemelerin bazılarını sunmaktadır (Savage, 1996: 84).

Şekil 5: *Politika Eğitiminin Düzenleyicileri*

Mikro Politik Düzenleme

Politika biliminden gelen içeriği düzenlemenin mikro politik yolu, bireyin siyasi sistemdeki rolüne yoğunlaşır. Aşağıdaki iki anahtar soru, bu açıdan politika bilimine yaklaşan bireylerin dikkatine yönlendirilir:

- Birey olarak vatandaşlar, siyasi sistemi nasıl etkilerler?
- Siyasi sistemin vatandaşlar üzerine etkisi nedir?

Mikro siyasi düzenlemeye çalışan insanlar; bireylerin amaçları, inançları ve sorumluluklarıyla ve onların nasıl elde edildiğiyle ilgilenirler. Her insan; siyasi sistem ve toplumun bireysel üyelerinin gücü ve sorumlulukları hakkında bazı anlayışlara sahiptir. Bireylerin tutumları ve inançları, bir parçasını oluşturdukları siyasi sistem üzerinde büyük bir etkiye sahiptir.

Mikro siyasi alanın önemli bir ögesi, bireylerin siyasi kararları nasıl aldığına dikkat çekmektedir. İnsanlar, sıklıkla ait oldukları farklı grupların farklı seçimleri onayladığı sorunlarla karşılaşır. Öğrencileri bu güçlüklerden bazılarını kavramalarına yardım

etmede onları çeşitli grupların özel bir kamu politikasını desteklemede bir çoğunluk kazanmak için tutumları ve görüşleri etkilemek amacıyla ikna tekniklerini nasıl kullandıkları hakkında bilgi sahibi yapmamız gerekir. Dersler, medyanın rolü ve çeşitli propaganda tekniklerinin kullanımı hakkında bilgileri kapsamalıdır. Vatandaşlık eğitimi, öğrencilerimizin kararlarını sağlam kriterlere dayandırabilmek amacıyla çatışmalı fikirleri ayırt etmek için gerekli olan bilgi ve beceri türlerine sahip olmaları gerektiğini iddia eder (Savage, 1996: 15).

Makro Politik Düzenleme

Makro siyasi çalışma, çeşitli grupların çatışan isteklerine yer vermeye çabaladığı için siyasi sistemin işleyişini inceler. Öğrencilere bu bakış açısını sağlamak için tasarlanan dersler aşağıdaki temel temalar etrafında düzenlenmelidir:

- Hükümet ve yönetsel süreçler
- Karşılaştırmalı siyasi sistemler
- Siyasi teori

Hükümet ve yönetsel süreçler öğretimi, kararların nasıl alındığını ve çoğunluğun sahip olduğu değerleri nasıl yasa haline getirildiğini vurgular. Bu alandaki derslerimiz, siyasi sistemin liderlerinin nasıl seçildiğine yetki ve gücün nasıl dağıldığına yoğunlaşır.

Karşılaştırmalı siyasi sistemler, farklı zamanlardaki ve farklı yerlerdeki insanların siyasi kararlar almak için kendilerinin düzenledikleri yolu vurgular. İçerik; gücün tahsis edilmesi, çatışmaların çözümü, kanunları uygulama ve vatandaşların hakları gibi konuları vurgular.

Siyasi teori, hem bir bütün olarak toplumun sürekliliğini sağlamak hem de bireylerin özgürlük ve haklarını korumak için insanların nasıl yönetilmesi gerektiği konusuyla ilgilenir. Adalet, özgürlük ve eşitlik gibi kavramlar bu konuyla ilişkilidir.

2.2. SİYASET BİLİMİNİN DİĞER SOSYAL BİLİMLER İÇİNDEKİ YERİ

İnsanlar bilindiği üzere sosyal varlıklardır. İnsanların grup, topluluk halinde yaşamaları birtakım ortak ihtiyaçları daha iyi karşılamak hususundaki arzularından ileri gelmektedir. Her insan bir toplum içinde doğar ve içinde bulunduğu toplum ile sürekli olarak karşılıklı etkileşim içerisinde. Birey büyük oranda içinde bulunduğu ve içinde yaşadığı toplum ve şartlardan etkilenir. Bununla birlikte az da olsa toplumu özellikle aile ve dar çevresini etkileyebilir. Çok az insan ise bireysel bilgi ve yetenekleri sayesinde topluma daha geniş ölçüde etki edebilir (Sarısaman, 2008c: 167).

Sosyal Bilimler insanların grup, topluluk halinde yaşamalarından doğan sosyal olguları inceler. Özünde müşterek yapılarla ilgili olan siyaset bu çerçevede hem bireyi hem de toplumu dikkate almak durumundadır. Örneğin, yurttaşların bir toplumun iktisadi yapısı kapsamındaki bireysel faaliyetlerini dikkate almadan o toplumla ilgili yapılacak bütün siyasal analizler eksik kalacaktır. Aynı şekilde, siyasal boyutu ihmal eden iktisadi bir çözümlemenin gücü de zayıf olacaktır. Çok boyutlu olmakla beraber bir bütünlük arz eden sosyal olgulara tek bir açıdan bakmak her zaman eksik kalacaktır. Bu yüzden bütün sosyal olgular disiplinler arası bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Nasıl ki bir siyasal ve toplumsal yapı iyi bilinmeden tarihsel bir olgu tam anlamıyla anlaşılamayacaksa bu tarihsel veriler olmadan da siyasi değerlendirmeler verimli yapılamaz (Sarısaman, 2008c: 168).

Sosyoloji

Toplumun genel bilimi olan sosyoloji, 19. Yüzyıldan önce iktisat ve siyaset biliminin Alanları ile de uğraşmış, bu bilim dalları geliştikçe bu alanlardan çekilmiş, bunların yerine aile, nüfus, suç, din, kent, köy ve göç gibi konuları kendine araştırma alanları olarak seçmiştir. Öteki toplum bilimleri, sosyolojiden birer birer ayrılmalarına karşın, bu gün hala bu bilim dalının verilerinden yararlanmaktadırlar (Öztekin, 1993: 19). Siyaset biliminin sosyoloji ile ilişkisinin yoğun olarak ele alındığı “Siyaset Sosyoloji” adı altında ayrı bir alan oluşmuştur.

Psikoloji

Siyaset biliminin en çok yararlandığı bilim dallarından birisi de psikolojidir. Siyasal davranışların, eğilimlerin, siyasal katılmanın, oy verme davranışlarının özellikle de siyasal ve toplumsal olaylarla ilgili kamuoyu araştırmalarının yapılmasında psikolojiden geniş ölçüde yararlanılmaktadır. Hatta günümüzde siyaset biliminin psikoloji ile ilgisinin yoğun olarak işlendiği “Siyaset Psikolojisi” adı altında yani bir alan oluşmuştur (Öztekin, 1993: 19).

Ekonomi

Ekonomi bilimi servetin üretilmesi, dağıtılması ve tüketilmesi ile ilgili özel bir alanda çalışan sosyal bir bilimdir. Bugün bir ekonominin diğer sosyal ve siyasal olaylardan tamamen ayrı bağımsız olaylar örgüsü olmayıp, onlarla bağlantılı olduğunu kabul ediyoruz. Hatta bu bağ liberal ekonomi devrinde de vardır. Gelir dağılımında adaletsizlikler ve dengesizlikler ortaya çıkmaktadır. Modern devlet bu sorunların bir sosyal patlamaya yol açmadan, malî ve ekonomik reformlarla, sosyal güvenlik önlemleriyle, adaletli ücret sistemleriyle çözülmesini istemektedir (Dâver,1993: 60).

Her siyasal partinin iktidarı ele geçirmek için yaptığı mücadele sırasında ortaya koyduğu programlar arasında en önemlilerinden birisi hiç kuşkusuz izleyeceği ekonomi politikalarıdır. Bir başka söyleyişle; siyasal partiler iktidar olduklarında toplumsal değerlerin nasıl üretilip dağıtılacaklarına ilişkin ilkeler ortaya koyarlar. Bunu da iktisat biliminin yaptığı araştırmalardan yararlanarak yaparlar. Bu nedenle siyaset bilimi ve siyasetçilerin en çok yararlandıkları toplum bilimlerinden birisi de iktisat bilimidir (Öztekin, 1993: 19).

Tarih

Tarih ile siyaset bilimi arasında çok yakın bir ilişki mevcuttur. Öyle ki tarihe “geçmişteki siyaset”, siyasete de “bugünkü tarih” gözü ile bakılabilir. Tarih, özellikle siyasal tarih, siyaset bilimciye çalışmaları için gerekli malzemeyi sağlar. Siyaset bilimci “tarihi bakış” ı kullanmak suretiyle geçmişteki siyasal olayları, bunlar arasındaki ilişkileri tetkik eder, açıklamalarda ve yorumlamalarda bulunur (Dâver,1993: 60).

Antropoloji

Antropoloji “insan bilimi” olup, ilkel (primitif) toplulukları tetkik ve araştırma alanı olarak kabul eden sosyal bir disiplindir. Siyasal kurum, sistem ve davranışlar üzerinde yapılacak araştırmalara antropolojinin, özellikle sosyal antropolojinin, tutacağı ışık son derece önemlidir. Siyaset felsefeciler asırlarca insanların ve toplumların nasıl yaşamaları gerektiğini, hangi sistemin en iyi olduğunu araştırmışlardır. Fakat insanların nasıl yaşadıklarını, ne gibi siyasal, sosyal kurumlar, organizasyonlar kurduklarını pek araştırmamışlardır. İşte sosyal antropoloji ve onun bir dalı olan siyasal antropoloji ilkel toplumlardaki siyasal hayat ve davranışları, kurumları inceleyerek siyaset bilimcilere yardımda bulunmaktadır (Dâver,1993: 61).

Coğrafya ve Jeopolitik

Bir ülkenin coğrafi ve stratejik konumu, iklimi, doğal (tabii) kaynaklarının zenginliği, nüfus yoğunlunu ve sayısı, siyaset bilimci için çok önemli verilerdir. Jeopolitik ise; bir devletin iç ve dış siyasetinin fizikî coğrafya ile ilgisini araştıran bir disiplindir. Jeopolitik örneğin İngiltere ve ABD’nde demokrasinin niçin geliştiğini, buna karşılık bazı Asya ve Afrika ülkelerinde niçin gelişmediğini açıklama yolunda ipuçları verir (Dâver,1993: 62).

Hukuk

Siyaset bilimci, toplumsal olayların özellikle siyasal yönünü araştırırken, toplumsal kurumların varlığını ve işleyişini düzenleyen hukuk kurallarını da bilmek durumundadır. Hukukun; anayasa, idare, devletler hukuku gibi dalları siyaset biliminin tamamen içindedir. Siyaset biliminin hukuk biliminden ayrıldığı temel nokta, hukuk olması gerekenleri kurallar halinde belirlediği halde, siyaset bilimi, bu günkü mevcut durumu ve olayları araştırır. Siyaset biliminin araştırmaları sonucu elde ettiği bulgulardan hukuk bilimi yani kurallar koyarken büyük ölçüde yararlanmaktadır (Öztekin, 1993: 20).

Görüldüğü üzere siyaset bilimi bütün sosyal bilimlerle yardımlaşmak durumundadır. Örneğin politika tarih olmadan hiçbir temele sahip değildir; tarih de politika olmadan ürün veremez. Tarihin politik olaylardan öğrenileceği üzerinde durulmaktadır. Politika ışığında

çalışmak, ayrı bir branş olarak görülmeyen tarih üzerinde düşünmeyi gerektirir. Sosyal ve etkin olmak için, bireyin “olgun bir vatandaş” olması ve tarihsel politik bilgisi olması gerekmektedir. Tarihi olayların siyasi açıklaması yapılamadıkça bir anlam teşkil etmezler (Lange, 2006:48). Aynı şekilde coğrafi verilerin siyasete etkisini ortaya koymak siyaset biliminin daha doğrusu Siyasi coğrafyanın işidir. Sosyoloji siyaset ilişkisini ortaya koymadıkça sosyoloji kısır kalacaktır. Bu görevi ise Siyaset Sosyolojisi yapmaktadır. Siyaset psikolojisi ise siyaset-psikolojisi ilişkisini irdelemektedir. Bütün diğer sosyal bilimlerde olduğu gibi felsefi boyutu, yani siyaset felsefesini ihmal etmek de mümkün değildir.

İnsanların bireysel ya da toplum içindeki her türlü faaliyetleri sosyal bilimlerin konusudur. Geçmişten bugüne değerlendirildiğinde insan faaliyetlerinin çok çeşitli olduğu görülür. İnsanlar maddi ihtiyaçlarını karşılamak için çalışır, üretirler, ticaret yaparlar. Güvenliklerini sağlamak için savunmaya önem verirler, gerektiğinde savaştan çekinmezler. Sanatsal ve kültürel faaliyetlerde bulunurlar, medeniyetler meydana getirirler. Bir dine inanma ihtiyacı duyarlar, ibadet ederler. İşte sosyal bilimlerden her biri kendini ilgilendiren boyutuyla söz konusu insan faaliyetlerini incelerler. Bunlara ait genel kanunları, genel eğilimleri ortaya koymaya çalışırlar. Sosyal bilimler içerisinde yer alan siyaset bilimi ise devlet ve iktidarı konu almaktadır. İktidarı ele geçirmek için yapılan mücadeleleri incelemektedir. Böyle olunca siyaset bilimi diğer sosyal bilimlerle yakın işbirliği halinde bulunmakta ve söz konusu bilimlerin araştırmalarından yararlanmaktadır (Sarısaman, 2008c: 168).

Siyaset Bilimini ele alan kitapların hemen hepsinde devlet, iktidar, siyasal partiler, baskı grupları, siyasal katılma ve kamuoyu gibi konular yer almaktadır. Görüldüğü üzere siyaset biliminin kapsamı birçok bilim dalı ile yakın ilişki içinde olmasını zorunlu kılmaktadır.

2.3. SOSYAL BİLGİLER DERSİ ve POLİTİKA EĞİTİMİ

İnsanlar ve toplumlar sürekli bir değişim içerisinde yer almakta ve karmaşık sorular ve sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır. Bu sebeple, toplumlar ve insanlar için sosyal bilimlerin önemi çok büyüktür. Toplum içinde yaşayan bireylerin ihtiyaçlarıyla, toplumun beklentileri arasındaki dengeyi sağlamada, bireylere gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırma açısından sosyal bilimlere önemli görevler düşmektedir. Sosyal Bilimlerin değişimi ve sürekliliği inceliyor olması, bireyi toplumsallaştırma amacı güden eğitimde, Sosyal Bilimlerin etkin bir yer kazanmasına yol açmış ve eğitimin, hem bir Sosyal Bilim dalı, hem de Sosyal Bilimlerin uygulama alanı durumuna gelmesi "Sosyal Bilgiler" kavramını meydana getirmiştir (Dönmez, 2003, s.41).

Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset, hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan, öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren, insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği, toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2006: 26).

Sosyal bilgiler, sorumluluk sahibi vatandaşlık kavramıyla bağlantılı olarak bilgi, tutum ve becerilerin edinilmesi ile ilişkilidir. İlköğretim öğrencileri, sosyal bilgiler sayesinde toplum, bölge, ülke ve dünyanın tarihsel temelini öğrenmeye başlarlar. Türkiye’de yaşamış önemli insanların hayatlarını, demokratik yönetim ve bu yönetimin işleyişini ve ülkenin inanç ve değerlerini öğrenirler. Böylece ülkelerine karşı duymaları gereken sorumluluk bilincini geliştirmeye başlarlar (Barth, Demirtaş, 1997: 1.1).

Erken yaşlar çocukları demokrasinin gerekleriyle tanıştırmamanın en ideal yaşlarıdır. Bu yaşlarda, birlikte çalışma, kurallara olan ihtiyaç ve adalet sisteminin gerekliliği gibi konseptleri öğrenirler. Politik tutumlar çocukluktan itibaren başlar ve bu öğrenme süreci insanları doğumlarında itibaren etkisi altına alır (Wallace, 2006: 14).

Gelişmiş toplumlarda politika günlük yaşantının bir parçası haline gelmiştir. İlköğretim öğrencilerinin de hükümetin çalışmaları, politik süreçler ve politik kararlar

hakkında temel bilgilere sahip olması gerekmektedir. Ülkemizde siyaset bilimi ayrı bir ders olarak sadece üniversitelerde ilgili bölümlerde verilmektedir. Ancak bu bilim dalına giren konular ilköğretim okullarında sosyal bilgiler dersinde yer almaktadır (Erden, 1998: 42).

İlköğretim öğrencilerinde ülkenin yönetim biçimine ilişkin şu tutum ve davranışların geliştirmeleri beklenir:

- Sınıfta demokratik yaşamla ilgili uygulamalar yaptırarak, öğrencilerde sosyal yaşantıya katkıda bulunma, başkalarının fikirlerine ve haklarına saygı duyma, problemler karşısında akılcı düşünme, bağımsız olma, işbirliği yapma gibi beceri, tutum, alışkanlık ve değerler geliştirmesine yardımcı olmak,
- Çocukların demokratik sembol ve törenlerin ardında yatan anlamı kavramasına olanak sağlamak,
- Çocukların yerel, ulusal ve uluslar arası yönetim kurumlarını ve süreçlerini; bunlarla ilgili kavramları geliştirmelerine yardımcı olmak (Erden, 1998: 42).

İlköğretimde politik bilimlere ait bilgilerin sorgulanması öğrencilerin bu konular hakkındaki temel bilgileri bilmeleri açısından çok önemlidir. Sınıflarda demokrasiyi sağlamak öğrencilere daha küçükken politikayla tanışmalarını sağlar ve onlara açık bir tartışma ortamı sunar. Böylece sınıflarda öğrenciler aktif birer katılımcı oluyorlar. Daha yüksek kademelerde öğrencilerin politikayla ilgili var olan bilgilerini geliştirmeye ve bu bilgileri anlamlı bir şekilde beyne yerleştirmelerine ihtiyaçları vardır. Bu çerçevesel bilgiler, değerler ve inanışlar öğrencileri birer yetişkin yapma yolunda büyük bir adımdır. Kimi eğitimciler öğrencilerin erken yaşta bu değer ve inanışlara maruz kalmalarına karşıdır çünkü bunların öğrencileri tutuculuğa sevk edeceğini düşünmektedirler. Ancak öğrenciler isteseler de istemeseler de bu değer ve inanışları günlük yaşamlarından alıyor ve bunları bilinçaltına yerleştiriyorlar. Bu uzun süreçlere yayılan politik öğrenmeler öğrencilere sıkıcı gelse de ileriki düzeylerde onlar da politik öğrenmelerin faydalarını anlayacaklar yeni ve daha genç beyne sahip politikacılar olarak başa geçeceklerdir. Tabi ki bütün bunlar sınıflarda iyi birer politik eğitim verilmesiyle olur. En basitinden öğretmen sınıfta oylama

yöntemiyle bir başkan seçebilir ve bu başkanlık adayına birden fazla kişinin talip olmasını sağlar. Buda şüphesiz ki öğrencilerin politikayla haşır neşir olmalarını ve yaşayarak öğrenmelerini sağlar (Farris, 2007: 43).

Sosyal Bilgiler okullardaki müfredat için çok sayıda program sunar ve öğrencilere kritik düşünme ve aktif öğrenme sürecine katılma imkânı sağlar. Sosyal bilgilerin önemli bir bileşeni olan yurttaşlık eğitiminin amacı, bilgiyi geliştirmek, sorumlu bireyler yetiştirmek demokrasinin temel prensiplerini öğretmek yurttaşlar eğitmektir. Dahası, öğrencilerin yerel konuları okuması, anlaması analiz etmesi ve bu konularda savunma geliştirmesi gerektirmesini sağlamaktır. (Doyle and Shenkman, 2006: 67).

Sosyal bilgiler eğitimcilerinin, öğrencilerin dikkatli ve adil bir şekilde çeşitli görüşleri incelemelerine yardımcı olma zorunlulukları vardır. Her bir görüşü destekleyen ve her bir görüşe karşı çıkan en güçlü noktaları ve bu görüşü seçmekten kaynaklanacak sonuçları belirlemek için her bir görüş çalışılıp tartışıldıkça öğrenciler, ısrarlı konularla ve ikilemlerle başa çıkma yollarını geliştirebilecekler ve bunlar hakkında kararlar almak için başkalarıyla birlikte çalışabileceklerdir (Maxim, 2006: 12).

Araştırmalar, okullarda yurttaşlık eğitimi sınıflarının azaldığını ve okullarda bu dersi vermek için daha az zaman ayrıldığını göstermektedir. Bugünkü yurttaşlık eğitimi müfredatı çok az ve geç kalınmış konuları barındırmaktadır. Bu durum özellikle uzun vadede rahatsız edici durumlar ortaya çıkaracaktır. Bu sınıfların azalmasıyla birlikte öğrencilerin yerel konulara, politikaya, yurttaşlık bilgisine, hükümete karşı tutum ve davranış bilgilerine olan ilgisi de azalmıştır. Öğrencilerin iyi bir vatandaş olabilmek için bu konularda mutlaka pratik yapmaya ihtiyacı vardır (Doyle and Shenkman, 2006: 213). Bu noktada sosyal bilgiler öğretmenlerine önemli görevler düşmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri ilköğretim seviyelerinden başlayarak siyasi bilim içeriğini alan dersler işlemelidirler. Yasaların işlevini, hükümetin nasıl çalıştığını vatandaşların haklarını ve sorumluluklarını öğretmek, gençlerin ilgili olmalarına ve demokratik yönetim süreçlerine aktif katılım gerçekleştirmelerine yardımcı olmalıdır (Savage, 1996: 45).

2.3.1. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Politika Biliminin Öğretilmesi

Sosyal bilgiler öğretiminin temel amacı, öğrencinin günlük hayatta karşılaşılabileceği problemlere çözüm üretilebilecek yeterliliğe ulaşmasını sağlamaktır. Sosyal bilgiler bu amacına ulaşabilmek için siyaset bilimine büyük oranda ihtiyaç duyar. Zira siyaset bilimi öğrencinin yaşam boyu kullanacağı temel bir kısım bilgileri, kavramları konu almaktadır. Bu noktada siyaset biliminin temel kavramları içerisinde yer alan devlet, hükümet, otorite, cumhuriyet, anayasa, yasa, politik, sistem, politik kurumlar, demokrasi sosyal kontrol, mutlakıyet, güç, vatandaşlık, kamuoyu vb. terimlerinin önemi açıktır. Bu terim ve kavramların öğrenilmesinin yanı sıra siyaset biliminin diğer öğretilerinin de sosyal bilgiler öğretimi içerisinde önemli bir yer teşkil ettiği tartışmasızdır. Sosyal bilgiler dersinin öğrencileri edilgen yurttaş olmaktan çıkarıp etken, sorgulayan, duyarlı, problemler karşısında yılmayan, çözüm üretebilen vatandaşlar olarak yetiştirmek istediği de açıktır. Etkin vatandaş olmanın temel şartı haklarını ve sorumluluklarını bilmektir. Hakların ve sorumlulukların öğrenilmesinde de siyaset biliminin katkısı büyüktür (Sarısaman, 2008b: 153).

Sosyal Bilgiler ders kitapları dikkate alındığında Siyaset Bilimi başlığı altında özel bir yer aldığını görmek mümkün değildir. Ancak, siyaset bilimi tabiri geçmeksizin siyaset bilimi ile ilgili bilgi ve tanımların kitaplarda yer bulduğu görülmüştür. Sosyal Bilgiler 4. sınıf kitaplarında “Sosyal Gruplar”, “İnsanlar ve Yönetim” bölümleri siyaset bilimi konularıdır. 5. sınıfta yer alan “Haklarım ve Sorumluluklarım”, “Sivil Toplum Kuruluşları”, “Demokrasi ve Egemenlik Sembolleri” adlı konular siyaset bilimi ile ilgili konulardır. 6. sınıfta yer alan “Demokratik Hayat” ünitesinde “Demokrasi ve Demokrasinin Türk Toplumunu İçin Önemi”, “Demokrasinin Temel İlkeleri”, “Milli Egemenlik”, “Hürriyet ve Eşitlik”, “Siyasi Partiler”, “Kamuoyu ve Önemi”, “Eğitim ve Demokrasi”, “Devlet ve Vatandaş İlişkisi” yer almaktadır. 7. sınıfta yer alan “Yaşayan Demokrasi” ünitesinde “Kurultaydan Meclise”, “Cumhuriyetin Bekçilerine”, “Yönetimin Özü”, “Çevre Yasası Hükümetin Tasası” konuları yer almaktadır.

Sosyal bilgiler derslerinde siyaset bilimi ile ilgili konular anlatılırken öğrencilerin yaşları ve kavrama düzeyleri dikkate alınmalıdır. 4. ve 5. sınıf öğrencilerine siyaset bilimi ile ilgili konular aktarılırken daha çok çevrelerinde cereyan eden somut olaylar

anlatılmalıdır. Örneğin demokrasi konusu anlatılırken aile içi yönetimde kendi anne ve babalarının rolleri, sınıf temsilcilerinin seçiminde ise kendi iradelerinin kullanmalarının önemi vurgulanabilir. Üst sınıflarda ise hak, adalet gibi soyut kavramların öğretilmesi uygundur. Soyut kavramları öğretirken de somut örnekler vermek yararlı olacaktır. İlköğretim sosyal bilgiler dersi kapsamında politika bilimi disiplinine açılım sağlayan “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanıdır.

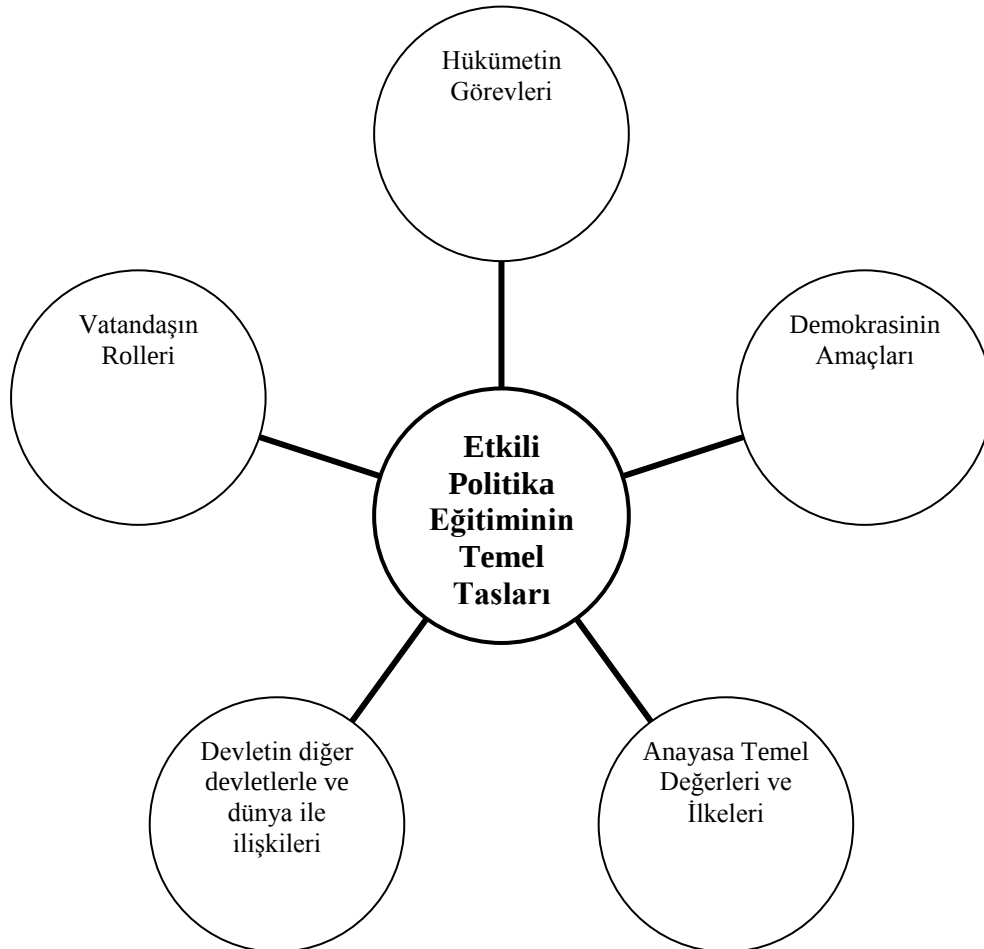
Bu öğrenme alanında 4.-5. sınıf düzeyindeki öğrenciler, Sosyal Bilgiler dersinin temel amaçlarından olan, bilinçli bir vatandaş olarak topluma tam katılma yollarını araştırarak görev ve sorumluluklarının farkına varırlar. Toplum yaşamında doğacak sorunların en önemli güvencesi olarak örgütlü bir devlet gücünün varlığını kavrarlar. Toplumsal sorunların nasıl çözüldüğünü ve düzenin nasıl sağlandığını anlayarak, egemenliğin kaynağının millete dayandığı yönetimlerde, birey haklarının ve toplum düzeninin nasıl korunduğunu fark ederler. Toplumsal hizmetlere ve değişik resmi etkinliklere katılma yollarını öğrenerek, yönetimi etkilemek için hangi demokratik yolların olduğunu kavrarlar. Öğrenciler öykü, drama vb. etkinliklerle geçmişte ve başka yerlerdeki vatandaşlık uygulamalarına yönelik deneyim kazanırlar (MEB, 2004: 65).

Bu öğrenme alanında 6. ve 7. sınıf öğrencileri ise; bilinçli ve etkin yurttaş olarak topluma tam katılma yollarını araştırarak görev ve sorumluluklarının farkına varacaklardır. Katılım kavramını ve sürecini tanırlar, demokratik yaşam için katılımın önemini savunurlar. Demokratik yönetim anlayışının tarihsel gelişimini eş zamanlı olarak öğrenirler.

Demokrasinin temel ilkelerinden hareketle farklı yönetim biçimlerini tanırlar ve karşılaştırırlar. Toplumsal düzenin nasıl sağlandığını ve korunduğunu anlayarak yönetimi etkilemek için hangi demokratik yolların olduğunu kavrarlar. Kural ve kuralsızlık kavramı üzerinde düşünerek kurallara neden gereksinim duyulduğunu ve kurallara uyulmadığı durumlarda ortaya çıkabilecek toplumsal kargaşa ile ilgili fikir sahibi olurlar. Anayasanın hazırlanmasında izlenen süreci, yasaların gereğini ve önemini kavrarlar. Geçmişten günümüze Türk devletlerinde yönetim şekli ve egemenlik anlayışındaki değişim ve sürekliliği fark ederek Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin yönetim yapısını güçler ayrılığı ilkesi çerçevesinde analiz ederler. Dünyada ve Türk Tarihinde İnsan haklarının gelişim sürecini analiz ederler ve özellikle Türk toplumunda kadının konumu ile ilgili örneklerden

yararlanarak kadın haklarının tarihsel süreçte geçirdiği değişiklikleri açıklarlar. Bu öğrenme alanı içeriği gereği “Kültür ve Miras”, “Gruplar Kurumlar ve Sosyal Örgütler” ve “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanları ile ilişkilidir. Bu anlamda sosyoloji, tarih ve siyaset biliminin temel kavramlarını içermektedir (MEB, 2006: 100).

Politika biliminin okullarda öğretilmesinin ana amacı, öğrencileri etkili vatandaşlığa hazırlamaktır. Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS), etkili bir vatandaş “demokratik cumhuriyetimizde vatandaşın sorumluluklarını üstlenmek için gerekli olan bilgilere, becerilere ve tutumlara sahip kişi” olarak tanımlamıştır. Bunu gerçekleştirmek için Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi, öğrencilerin yurttaşlık bilgilerini genişleten ve katılımcı becerilerini geliştiren aktivitelerin olduğu planlı ve düzenli vatandaşlık eğitimi programlarına katılmalarını tavsiye etmektedir (Maxim, 2006: 32). Şekil 6’da politika eğitiminin temel taşları gösterilmektedir.

Şekil 6: Politika Eğitiminin Temel Taşları

Öğretmenler öğrencilerin gündemden haberdar olmalarını sağlamaya çalışmalıdır. Seçmenlerin yönetici performanslarını izlemesi ve fikir edinmesi istenebilir. Medya, politik eğitimin önemli bir parçasıdır. Politik değerleri, stratejileri ve amaçları ortaya koyar. Bu noktada önemli bir konu, öğrencilerin tartışma konularında hangi özelliklere ve yeterliliklere sahip olması gerektiğidir. Öğrenciler tartışmalar için eğitilip, bilgilendirilmeli midir? Politika eğitiminin bu alanlarında çalışma yapmaya ihtiyaç vardır. Öğrencilerin ne tür tartışmalarda yer alması gerektiği bilinmelidir. Bu bilgiler olmadan, vatandaşın politikaya katılması problem oluşturur, çünkü bu bireyleri motive etmek zordur (Borhaug, 2008: 591).

Temsili seçimler yapmak en bilinen politik öğretim yöntemidir. Örneğin Norveç liselerinde tüm politik partilerin temsil edildiği temsili seçimler yapılır. Öğrencilerle birlikte temsili bir seçim yapmak eğlenceli bir olaydır. Öğrenciler bazen farklı partiler hakkında bilgi edinmenin ilginç olduğunu dile getirir (Borhaug, 2008: 590).

Politika, demokratik katılımı sağlamanın bir yoludur ve karar verme sürecinde oynanılan rolü gösterir. Araştırmalar, basın ve meclis gezilerinin politika öğretimi için önemli olduğu konusunda hem fıkirdir. Ayrıca öğrencilerden politik konuların kendi hayatlarını nasıl etkilediğini belirtmelerini istemekte etkili bir yoldur (Borhaug, 2008: 591).

Dinamik sosyal bilgiler sınıflarında ilköğretim öğrencileri genç siyasi bilim adamları gibi yıl boyunca vatandaşlık eğitimi aktivitelerine katılırlar ve tıpkı profesyonel siyasi bilim adamları gibi yurttaşlık bilgilerini gerçek problemlerin çözümüne uygularlar (Maxim, 2006:43).

Politika biliminden alınan içerik, ilköğretim sosyal bilgiler programlarında anahtar bir öğedir. Aslında o, hükümetin çalışmasını içerdiği için vatandaşlık eğitiminde gerekli olarak görülmüştür. Politik bilim çalışması, tartışmanın ve anlaşmazlığın çalışılmasını içerir. Her toplumda toplumun amaçları, bu amaçları elde etmenin en iyi metotları, yasa haline getirilmesi gereken değerler ve toplumdaki çeşitli grupların ve bireylerin hakları üzerine bireyler ve gruplar arasında anlaşmazlıklar vardır. Bilgili ve iyi niyetli bireyler, bu konularda anlaşmazlığa kapılırlar. Sonuç olarak; her toplum, bu çatışmaları çözmek için bir

dizi kuruma sahip olmalıdır. Bu kurum dizisi, siyasi “sistem” olarak tanımlanabilir (Savage, 1996: 84).

Okul, öğrencilerin hem çalışmalarında hem de katılımlarında faydalandıkları liderlik ve karar verme becerilerinde siyasi yaşamın ve günlük yaşanan deneyimlerin küçük bir evreni olarak görülür. Bu şekilde öğrencilerin okul yönetimi aktivitelerindeki günlük hayat deneyimleri, çoklu öğretimsel amaçlar için yol gösterir. Neticede öğrenciler, okul dışına hareket etme ve çeşitli toplum ortamlarında öğretilenleri uygulama fırsatına sahip olacaklardır (Segall, Heilman, Cherryholmes, 2006:32).

Batı ülkelerindeki okullarda politika eğitiminin resmi yapılara, anayasaya, vatandaşlık haklarına, gündem konuları üzerinde tartışmaya ve ahlakla ilgili konulara önem verdiğini görülmektedir. Öğrenciler, politik olarak nasıl etkili olacaklarını öğrenmektedir. Müfredat, öğrencilere sadece nasıl seçmen olacağını değil aynı zamanda partilerde, organizasyonlarda, resmi olmayan ilişkilerde nasıl aktif olacaklarını da öğretmektedir. Müfredat ayrıca öğrencilerin demokrasiyi koruma ve geliştirmeye de ilgilenmesi gerektiğini belirtmektedir (Borhaug, 2008: 579).

Örneğin Ulusal Norveç müfredatı, öğrencilerin politik yaşamda ve demokratik fikirlerin yer aldığı sosyal hayatta önemli olduğunu vurgulayan farklı politik eğitim yaklaşımlarını içermektedir. Politik partileri ve öğrencilerin bu partileri anlamalarına yardımcı olmaya çalışılmaktadır. Politik eğitim, seçkin bir demokrasi için iyi seçmen yetiştirme şeklini almaktadır (Borhaug, 2008: 579). Son otuz yılda, İngiltere’deki okullarda ise politika öğretimi konusunda pek çok farklı yaklaşım görülmektedir. 1960’ların öncesinde başlayan tartışmalar 1990’larda değerler ve fırsatlar noktasında vatandaşlık sorumlulukların öğreniminden bahsetmektedir (Ian, 1999: 126). Washington’daki okullarda ise politik okuryazarlık tartışması artarken, politik konuları belirleme hala tüm seviyelerde tartışılmaktadır. Eğitim bu yarış için önemli bir alandır. Nasıl uyuşturucu veya yoksulluk kolayca çözülemeyen problemlerse, politik cehalette politika konularını anlamadan ve temel politik sorunlar belirlenmeden çözülemez (Davenport and Jones, 2005: 64).

Politika Biliminin Öğretimi İle ilgili Örnek Bir Sınıf Aktivitesi*

Öğrencilerin bir toplumun amaçları ve eğilimleri ile hükümetin rolü hakkında insanlar arasında gerçekten farklılıklar olduğunun farkına varmaları gerekmektedir. Seçtiğimiz aktiviteler, gençlerin kendilerini siyasi kararları etkileme potansiyeli olan bireyler olarak görmelerine yardımcı olmalıdır. Açık bir şekilde biz onlardan hükümetin nasıl çalıştığını bilmelerini istiyoruz. Bu amaçları başarmak için kullanabileceğimiz birçok aktivite vardır.

Kurallar Koyma

Politika bilimi çalışırken yoğunlaşılan merkezi bir konu, kuralların ve yasaların işlevidir. Öğrencilerimizin birçok insan tarafından kabul edilmiş adil ve eşit kurallara sahip olmanın önemini anlamalarını istiyoruz. Öğrencilerimizin kurallar ve yasaların eğer birçok insan uymazsa etkisiz olduğunu öğrenmeleri gerekmektedir. Derslerimiz, öğrenenlerin kurallardaki özel bakış açılarının bir sonucu olarak ortaya çıkan farklılıkları keşfetmelerine de yardım edebilir.

Kural koyma, ilkokul seviyelerinden başlayarak sınıflarda anlamlı bir aktivite olabilir. Bu ilk seviyelerde dersler, sınıf veya okul için kuralların koyulmasına bağlanabilir. Genellikle yılın başlangıcında yer alan kural koyma aktivitesi, öğrencilerin kimin kuralları koyması gerektiği hakkında tartışmalarını sağlayarak genişletilebilir. Bu kişi müdür mü, öğretmen mi, öğrenciler mi veya bunların hepsinin birleşimi mi olmalıdır? Öğrencilerimizin müdür veya öğretmen tarafından koyulan kuralların öğrencilerin koyduğu kurallardan nasıl farklı olabileceğini düşünmelerini sağlayabiliriz.

Bazı öğretmenler, bütün öğrencilerin imzaladığı bir sınıf anayasası haline getirilmiş bir dizi kural geliştirmek için öğrencileri bir aktiviteye dahil etmenin faydalı olduğunu bulmuşlardır. Bu, sadece öğrencilerin önemli siyasi bilim kavramlarını öğrenmelerine yardım etmez ama aynı zamanda öğrencilerin düzenlemelere katılmalarını sağlayarak sınıf disiplinine de yardım eder.

* Bu örnek etkinliğin kaynağı: (Savage, 1996: 65)

Çatışmaları Çözme

Hükümetin önemli bir işlevi, bireyler ve gruplar arasındaki çatışmaları çözmektir. Her toplum, ulusun amaçları ve bu amaçların nasıl elde edileceği konusunda farklı fikirleri olan bireylere ve gruplara sahiptir. Öğrencilerin, anlaşmazlıkların bir tarafın iyi veya doğru olması gerektiği ve diğer tarafın da kötü veya yanlış olması gerektiği anlamına gelmediklerini anlamaları önemlidir.

Çatışma çözümü her yaştaki öğrencilerin karşılaşacağı bir şeydir. Öğrenciler sürekli oyun alanında veya sınıfta çatışmalarla karşılaşmaktadırlar. Onlar, sık sık çatışmaları çözmek için alternatif yolların bilgisinin eksikliğini yaşarlar ve kavga veya diğer şiddet türlerine başvurmaya meyillidirler. Küçük çocukların oynarken karşılaştıkları temel çatışma konuları ve çatışma çözümü, milletler içerisinde ve milletler arasında ortaya çıkanlarla paralellik göstermektedir.

Çatışma çözümü konusu üzerine olan sınıf tartışmalarına öğrencilerin kişisel deneyimlerini kullanarak başlamalıyız. İlkokul seviyelerinde tartışma oyuncakların veya materyallerin kullanımına veya paylaşımına yoğunlaşabilir. Sınıf üyelerini, bu anlaşmazlıkları çözmenin alternatif yollarını tartışmaya teşvik edebiliriz. Dersi bitirirken öğrencileri tercih edilen bir çözüm üzerine oy kullanmaya dahil edebiliriz.

Daha yüksek seviyelerde öğrencilere yerel hükümetin politikaları veya hareketleri üzerine yerel toplumda meydana gelebilen çatışmalar sunulabilir. Öğrencilerin çatışmayı çözmeye çalışırken farklı grupların hareketlerinin de izini sürmelerine yardımcı olabiliriz.

2.3.2. Politika Biliminin Öğretiminde Önemli Faktörler

Her politik düzen kendi varlığını sürdürme ihtiyacındadır. Yetiştireceği insanlarla gelişip korunmayan rejimler değişmeye mahkûmdur. Rejimi yaşatmaya dönük çabaların en önemlisi eğitimidir. Bir Fransız düşünür “Ya eğit, ya katlan” demiştir. Toplumun eğitim düzeyi ve türü, orada hangi rejimin başarılı şekilde uygulanabileceğinin de bir göstergesidir. Yapılan bir incelemede, eğitim düzeyi yükseldikçe ülkede demokrasiyi koruma ve yaşatma şansının da arttığı görülmektedir.

Özellikle çocuğun kişilik gelişiminde çok önemli bir yere sahip olan ilköğretim döneminde çocuğa verilecek demokrasi eğitimi büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, günümüzde ilköğretim öğretmenlerinin, öğrencilerin yaşamları boyunca kendilerini etkileyecek demokratik davranışları kazanmaları konusundaki görevlerini istenilen ölçüde yerine getirip getirmediğine ilişkin araştırmaların yapılması gerekmektedir. Bu bakımdan ilköğretim öğretmenlerinin sınıf ortamında demokratik tutum ve davranışlarının saptanması büyük önem taşımaktadır (Price, 2008: 121).

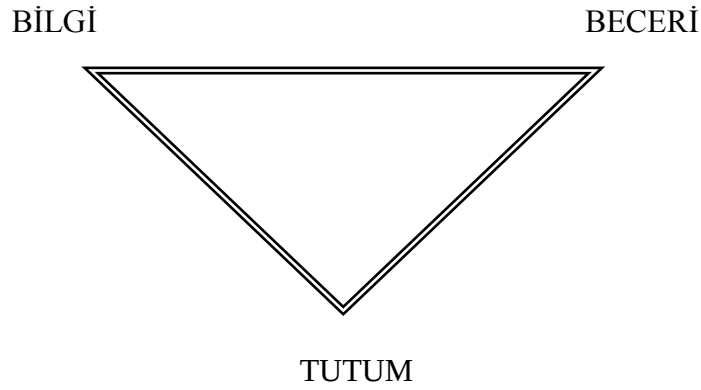
Eğitimin yanı sıra politika biliminin öğretiminde ailenin yeri de oldukça önemlidir. Aile, bireyin doğumundan itibaren içerisinde bulunduğu ve belli bir dönemine kadar, hatta ölümüne kadar etkileşimini sürdürdüğü toplumsal yapının adıdır. Yeni doğan bireylerin, toplumun bir üyesi haline gelme sürecinde etkili olan ilk, belki de en önemli kurumlardan birisidir. Aile gerçekten bireylerin kişiliğinin oluşmasında önemli bir yere sahiptir ve içerisindeki paylaşım, işbirliği, anne, baba ve çocuklar arasındaki iliksilerin düzeyi çocukların tutum ve davranışlarının oluşması ve şekillenmesi açısından önemlidir. Aile içindeki ilişkiler ne kadar demokratik bir seviyede olursa çocuklardaki istenilen demokratik kişilik gelişimi o oranda artmaktadır. Öğrenciler vatandaşlığın ne olduğunu, onun değişik politik sistemlerdeki oluşumunu, hak ve sorumluluklarını ve ödevlerinin neler olması gerektiğini alacakları eğitim yoluyla öğrenebilirler (Vincent, Desautels, 2008: 290).

Vatandaşların politik bilinçe sahip olma sürecindeki en önemli değişkenler; aile, okul, akran grubu, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, siyasi partiler, medya vs.dir. Bu değişkenler arasında okul ve aile ayrı bir öneme sahiptir. Demokrasinin iyi işlemesi için, onun kurumların bir tanesinde, varlığının olması yeterli olmaz. Okul, devlet ve ailenin bu süreçte birbirini tamamlamaları ve desteklemeleri gerekmektedir (Vincent, Desautels, 2008: 289).

Politika bilgisi gençlere politik ortamı, tartışmaları, profesyonel kimlikleri tanımlamaya yönelik bir yol sunar. Politikayı olumsuz olarak görmekten ziyade okullarda politika bilgisinin nasıl arttırılacağını ve bu bilginin gençler üzerinde nasıl bir gelişme sağlayacağını ortaya koymak gerekir. Bunun için en iyi yol onlara okuma, planlama ve savunma (destekleme) için yol göstermektir (Betty, 2006:130).

Sözel çalışmaların bir amacı, geleceğin vatandaşlarına hükümetin nasıl çalıştığına yönelik temel bir anlayışı sağlamaktır. Son yıllarda bu konunun üzerinde çokça durulmaktadır. Bazı çalışmalar lise mezunlarının yaklaşık yarısının hükümetlerinin uygulamaları, ilkeleri ve süreçleri hakkında sadece yüzeysel bilgilere sahip olduklarını ortaya çıkarmıştır. Hükümet hakkındaki tutumların ve inançların birçoğu, ilkokul seviyelerinde ortaya çıkmaya başladığı için hükümetimizin oluşumlarını öğretmeye epeyce dikkat çekilmelidir (Savage, 1996: 54).

Politik eğitim, öğrencilerin bilgilerinin yanı sıra katılımlarını geliştirmede öğrencilerin ne öğrendiklerinden ziyade nasıl öğrendiklerine de özen göstermelidir. “Araştırmalar; siyasi yeteneğin ve verimliliğin, daha genellenmiş bir amacının olduğunu göstermektedir. Günlük yaptığı işlerde ve karşılaştığı zorluklarda daha verimli olduğunu hisseden insanların politikaya katılması daha olasıdır.” Bu nedenle “sadece öğrencilere katılım için gerekli olan bilgileri ve becerileri sağlarsak onlar, bu katılımı sık sık kişisel açıdan anlamlı hale getireceklerdir.” (Borhaug, 2008: 589).

Şekil 7: KAS Paradigması

Bilgi

Müfredat, insanların yönetime katılmalarını sağlayacak uygun bilgileri içermelidir. Yoğunlaşılması gereken alanlar:

- ✓ Hükümet ve vatandaş arasındaki ilişki

- ✓ Politik sürece etkili bir şekilde katılma
- ✓ Vatandaşların Hakları, görevleri, zorunlulukları, sorumlulukları
- ✓ Hükümetin dinamikleri
- ✓ Sosyal bir fikir birliği oluşturma
- ✓ Genel fikirlerde, bilgili insanları geliştirme
- ✓ Konu / problem analizi
- ✓ Cinsiyet analizi
- ✓ Katılımcı demokrasi
- ✓ Gelişimde kültürün rolü

Geliştirilecek Tutum ve Değerler

- ✓ Yurttaşlık sorumluluğu
- ✓ Kolektif olma
- ✓ Sosyal fikir birliği
- ✓ Demokratik kültür
- ✓ İnsanların ilgisi
- ✓ Sosyal ve ekonomik adalet
- ✓ Kültürel çeşitlilik

Edinilmesi Gereken Beceriler (Karar verme sürecine katılma)

- ✓ Analitik düşünme
- ✓ Problem çözme

- ✓ İletişim
- ✓ Çatışma çözme
- ✓ Kültürel yenilenme

Politika Geliştirme Şartları

- ✓ İnsan hak ve özgürlüklerine saygı duyma
- ✓ İyi yönetim
- ✓ Özgür ve adil seçimlere insanların katılımı
- ✓ Politik, sosyal ve ekonomik konuları anlama ve farkında olma
- ✓ Basın- yayın özgürlüğü
- ✓ Tarafsız ve dürüst bir adalet ve yasa sistemi
- ✓ Rüşvet kabul etmeyen avukat ve yargıçlar
- ✓ Okuryazarlık

Niçin Okuryazarlık?

- ✓ Hükümetin işlevlerini ve amacını anlayabilmek,
- ✓ Seçimlere konu olan olayları anlayabilmek,
- ✓ Gizlilik içinde oy kullanabilmek,
- ✓ Anayasadaki koşulları okumak ve anlayabilmek,
- ✓ Vatandaşlara haklarını, görevlerini ve sorumluluklarını tamamen uygulatabilmek,
- ✓ Bir ülkenin yönetildiği kanunları anlayabilmek,
- ✓ Hükümet olgusunu açıklığa kavuşturabilmek

İster yönetici olsun ister araştırmacı, öğrenci veya akademisyen herkesin politik okuryazarlık bilgisine sahip olması gerekmektedir. Başarılı bir politika öğrencisi olabilmek için iyi bir okuryazarlık bilgisine sahip olmak gerekir (Thornton, 2008:50).

Bilgi okuryazarı olmak için bireyin bilgiye ne zaman gerek duyulduğunu fark etmesi ve bu bilgiyi edinebilme, değerlendirebilme ve etkili bir şekilde kullanabilme becerisine sahip olması gerekir. Bilgi okuryazarlığı politika müfredatının bir rakibi olarak değil bir tamamlayıcısı olarak görülmelidir. Hangi ilgili deneyimi yaşadıklarını, bilgiye nelerden ulaştıklarını, bilginin kalitesini nasıl belirlediklerini, bilginin nerden geldiğini nasıl anladıklarını bulmaktır (Thornton, 2008:50).

“Politik Okuryazarlık” demokratik uygulamaya dayalı çok az bir bilgi ve yetenek gerektirir. Fakat “politik okuryazarlığı” anlamak ve başarmak için gereken bilgiyi iyi tespit etmek gerekir. Politik okuryazar olmak için gerekli bilgileri ve bunlara dayalı değerleri, kurumları, süreçleri, konuları anlamak gerekir. “Politik okuryazarlık” modeli, öğrencilere hükümet ve politika konularını öğretmek için uygun bir araçtır (Anderson, 2008:97).

Öğrenciler, bilgileri değerlendirmek amacıyla konuları analiz etmek için çaba gösterdikleri zaman eleştirel düşünmeyi yansıtıcı düşünmeyi kullanmalıdırlar. Sosyal bilgiler eğitimine, ezberleme tekniğinden ziyade eleştirel düşünmeyi katmanın daha iyi bir öğretimsel yol olduğu düşüncesi, oldukça önemlidir. NCSS’nin sosyal bilgilere yönelik müfredat standartları, bu görüşü yurttaş sorumluluğu bağlamında vatandaşlığa yönelerek destekler. Standartlar; sosyal bilgilerin, öğrencilerin ulusal güvenlik, bireysel özgürlük veya kurallara uyma, farklı düşünme ve buna benzer birçok konudaki hareketlerini karşılaştırmak, tartışmak ve düşünmek için gerekli olan bilgileri, entelektüel becerileri ve tutumları geliştirmelerine yardımcı olması gerektiğini tavsiye etmektedir (Maxim, 2006: 37).

2.3.3. Politika Bilimine Yönelik Eğilimin Önemi

Politik eğitim, bilgi ve anlayışın yanı sıra deneyim ve hareketi de gerektirir. Gerekli deneyim ancak yeterli bilinçle sağlanır. Politika bilinci, politik eğitimin gelişmesine katkı sağlar ve politik öğrenmeyi bir bilim olarak ele alır. Politik bilinç kategorisi, politik eğitim

noktalarını birleştirme konusunda da önemlidir. Politik bilinç, bireylerin düşünce yapılarını şekillendirdiği genel bir bilinç alanı olarak anlaşılabilir. Politik bilinç, politik güç hakkında fikir üretir. Ayrıca, bir yorum yeteneği ve eleştirel bakış açısı geliştirir (Lange, 2006:53).

Politik bilinç, insan zihninde politik fikirlerin şekillendiği bir alan olarak da görülebilir. Politik bilinçte, bireyler politika hakkındaki karmaşık düşünceleri azaltır ve politik bir düşünme şekli geliştirir. Politik düşünme, “kanunsal bir düzenin var olduğu düşüncesi” oluşturur. Bu kanunlaşma, aynı zamanda bir anlatım ve yargılama sürecidir. Politik bilinçte birey, politik güç hakkında genel bir düşünceye sahip olur. Normların ve gücün ilişkisi politik bilincin çekirdeğidir. Politik yapılarda ise bireylerin genel konulardaki ilgisini geliştirip güç ile arasında bir ilişki kurma vardır (Lange, 2006:55).

Politik okuryazarlılık aslında bilgilerin, becerilerin ve yeteneklerin bir birleşimidir ve onun siyasi yaşamdaki önemli kavramları anlamayı ve uygulamayı gerektirdiğini açıklamaktadır. Politik açıdan okuryazar olan bir insan, hem bilgili bir izleyicidir hem de etkili ve sorumlu bir şekilde politikayla ilgilenebilmek için ‘aktif bir katılımcıdır’ (Lockyer, Crick, Annette, 2003, 36).

2.4. VATANDAŞLIK EĞİTİMİNİN ÖNEMLİ BİR AYAĞI: POLİTİKA EĞİTİMİ

İlkokul sınıfları, öğrencilerin sorumlu vatandaşlıktaki ilk ve anlamlı deneyimleri yaşamalarına yardımcı olmak için eş benzeri olmayan yerlerdir. Bu deneyimler, okulun ilk günü başlar. Çünkü okul yıllarında başka hiçbir zaman beklenti ve ümit bu kadar yüksek değildir. Okul öğrencilere yurttaşlık hayatının, politikanın ve hükümetin temel bir anlayışını gösteren ilk basamaktır. Okul ayrıca öğrencilerin siyaseti ve hükümetinin dünya olaylarıyla ilişkisinin yanı sıra kendilerinin ve diğer siyasi sistemlerin çalışmalarını anlamalarına yardımcı olur. Anayasal demokraside vatandaşlar olarak haklarını ve sorumluluklarını anlamak için bir temel ve yetenekli ve sorumlu katılım için bir çerçeve sağlar (Maxim, 2006: 45).

Gençleri demokratik bir toplumda vatandaş olmanın neleri ifade ettiği hakkında eğitmenin en iyi yollarından biri, onları oy kullanma gibi önemli vatandaşlık

sorumluluklarına dâhil etmektir. Oy kullanmak, yurttaş sorumluluğunu ve ortak karar vermeyi anlamlı ve motive edici bir bağlamda öğrenmek için muhteşem bir fırsat sunar (Maxim, 2006: 45).

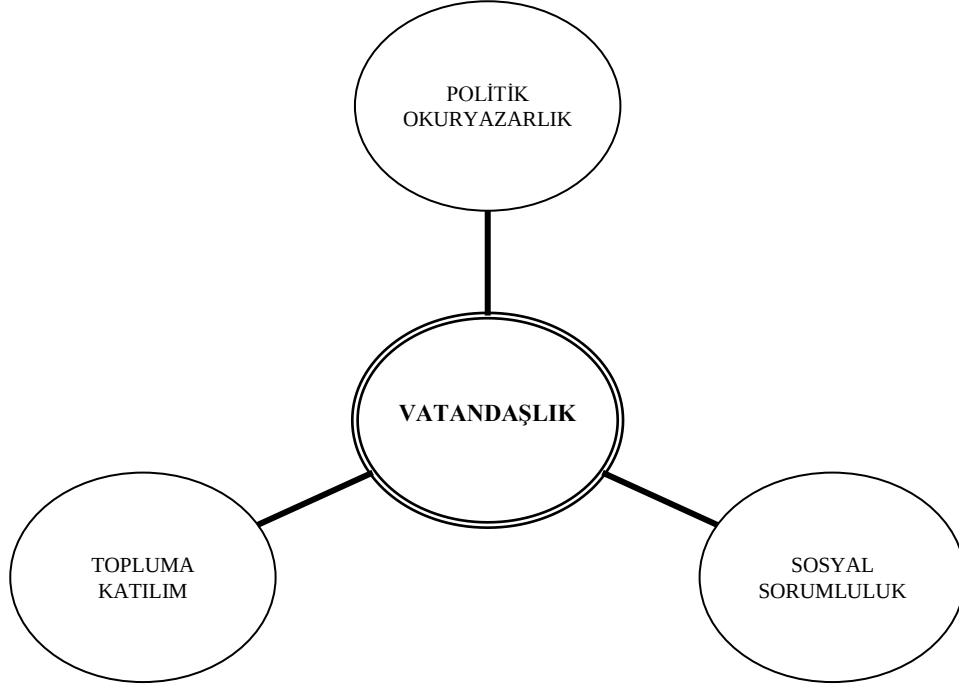
Vatandaşlık programı, hem topluma katılımın hem de kişisel gelişimin diğer yönlerine adanmıştır. Bütün alanlarda sorumluluk sahibi yargıların ifade edilmesi, uygulamayla öğrenilir. Vatandaşlık eğitimi okul müfredatına tanıştırmak, katılımcı bir demokrasiyi garanti etmeyecektir. Fakat bu durum, genç insanların kendilerinin demokratik kurumların geleceğini etkileyebilecekleri bir iklim oluşturabilir. Vatandaşlık eğitiminin amacı, katılımcı demokrasinin doğası ve uygulamalarıyla ilişkili bilgilerin, becerilerin ve değerlerin edinilmesidir. Demokratik vatandaşlık eğitiminin, öğrencilerin aktif vatandaşlığa gelişimi için ihtiyaç duyulan hakların, görevlerin ve sorumlulukların farkındalığını artırması beklenmektedir (Lockyer, Crick, Annette, 2003: 43).

Bugünün yurttaşlık eğitimi, geçmişte olduğundan çok farklı bir karakter üstlenmiştir. Yurttaşlık eğitiminin en büyük amacı, bilgileri açıklamaktan yurttaş sorumluluğu ilkesine hem bağlı olan hem de bilgili olan vatandaşlar üretmeye doğru değişmiştir. Yurttaş sorumluluğuna bir bağlılık (oy kullanma ve kamu görevlilerine mektup yazma gibi birçok diğer aktivite), ilkokul sınıfında başlar ve demokratik toplumumuza tam anlamıyla katılan yetişkin vatandaşların görüşlerinde kendisini gösterir. Yurttaş sorumluluğu, öğrencileri toplum hizmeti projelerine ve böylece vatandaşlığın ve iyi karakterin ilkelerini geliştirmeye dâhil eder (Maxim, 2006: 48).

Vatandaşlık eğitiminin amacının, ‘katılımcı demokrasinin doğası ve uygulamalarıyla ilişkili bilgilerin, becerilerin ve değerlerin edinilmesi’ olduğu söylenmektedir. Demokratik vatandaşlık eğitiminin, öğrencilerin aktif vatandaşlığa gelişimi için ihtiyaç duyulan hakların, görevlerin ve sorumlulukların farkındalığını arttırması beklenmektedir (Lockyer, Crick, Annette, 2003, 87).

Sosyal sorumluluk, topluma katılım ve politik okuryazarlık, vatandaşlık kavramının üç önemli ayağıdır. Her biri; bilgi elde etmeyi, becerileri ve yetenekleri geliştirmeyi ve ilişkili değerlere sahip çıkmayı gerektirir. Sosyal sorumluluk ve topluma katılım, birbirleriyle çok yakından ilişkilidir. ‘Sorumlu’ olmak; toplumun problemleriyle meşgul

olmak, samimi tutumlar benimsemek ve toplum içerisinde uygun bir şekilde davranabilmek anlamına gelmektedir (Lockyer, Crick, Annette, 2003, 87).

Şekil 8: *Vatandaşlık Kavramının Üç Önemli Ayağı*

Vatandaşlık eğitiminin önemli bir ayağı olan ‘politik okuryazarlık’, diğer ikisinden ayrılamaz olarak görülmektedir. Öğrencilere sorumluluğun ahlaki ve aynı zamanda siyasi bir değer olduğu açıklanır. Öğrencilere siyasi kurumlar hakkında bilgi vermek yeterli değildir. Öğrenciler, siyaseti öğrenmeli ve siyasetle meşgul olmalıdırlar. Politik okuryazarlık aslında bilgilerin, becerilerin ve yeteneklerin bir birleşimi ve onun siyasi yaşamdaki önemli kavramları anlamayı ve uygulamayı gerektirdiğini açıklamaktadır. Politik açıdan okuryazar olan bir insan, hem bilgili bir izleyicidir hem de etkili ve sorumlu bir şekilde politikayla ilgilenebilmek için ‘aktif bir katılımcıdır’ (Lockyer, Crick, Annette, 2003, 56).

Bireyin devletle ilişkisi, onun yasal durumuyla uyumu içerisinde farklılaşır. Birey; bir vatandaş, tam üyelikten kaynaklanan bütün ayrıcalıklara sahip, devletin bir üyesi veya devletin yetkisinin uygulandığı ve itaatkârlık borcu olan ama bütün siyasi hakları

kullanmayan bir kişi de olabilir. Bazen vatandaşlık, yurttaşlık haklarına tam anlamıyla sahip olabilmek için de gereklidir (Jacobsen and Lipman, 1939: 57).

Genç vatandaşlar için sınıflar, özellikle demokratik bir zevke sahip olmalıdır. Çocuklar, ülkelerinin ne halde olduğunu bilmeliler ve ülkelerinin en iyi nasıl olabileceğini düşünmelidirler. Gençlerin öğretmenleri, maksimum yurttaşlık gelişiminin önemli bir besleyicisi olacaksınız. O nedenle öğretmenler öncelikle iyi bir yurttaşlık vizyonuna sahip olmalıdır (Maxim, 2006: 46).

Eleştirel bir vatandaş, liderler ve medya tarafından aldatılamayan veya onların çıkarları için kendini kullandırtmayan ama bağımsız sonuçlara ulaşabilen ve mantıklı bir şekilde bu sonuçları haklı çıkarabilen birisi olarak tanımlanır. Bu noktaya ulaşmak için vatandaşın, farklı türdeki konuları ayırt etmeye yardımcı olan bir düşünme sürecini öğrenmesi gerekir. Bu süreç; deneysel iddiaları, mantıklı çıkarımları ve değer yargıları gibi konuları test edip değerlendirmek için bir metot sunar (Segall, Heilman, Cherryholmes, 2006:128).

Vatandaşların politikaya katılımı, politik konularda bilgi sahibi olmadan gerçekleştirilmez. Bireyler, bu yapıları geliştirmek için politik dünyanın düşüncelerini anlamalıdır. Bu noktada önemli bir soru; vatandaşları ilgilendiren fikirler nelerdir ve bu fikirler politik katılımı nasıl anlamlı hale getirir? Politik katılım için bilgi tamamen etkili bir durum değildir. Sosyal, kurumsal ve yasal koşullar, önemli bir rol oynar. Ayrıca bireylerin tutumları, değerleri, psikolojileri ve becerileri de bu açıdan önemlidir. Politik yeterlilik, bu noktada çoklu yönlü bir kavramdır. Öte yandan politik bilgi olmadan da nasıl bir katılımcı olunacağı bilinemez (Borhaug, 2008: 579).

Vatandaşların politik amaçları bellidir: etkin bir vatandaş katılımcı, müfredata uyan ve politik hayatı şekillendiren birey olmalıdır. Öğrenciler toplumun demokratik olup olmadığı, demokrasinin nasıl etkili hale getirileceği gibi konularda düşünmeye teşvik edilmelidir. Oysaki okullarındaki eğitimle ilgili olarak mevcut olan araştırmalar, öğretmenin politik hayatı öğretme konusunu en aza indirme eğiliminde olduğunu ve daha çok sınıfta hep birlikte nasıl yaşanır gibi konular üzerinde durduğunu göstermektedir (Borhaug, 2008: 589).

Günümüzde politika hakkında ne bildiğimizin ve bu bilgileri yurttaşlık taahhüdü ile nasıl ilişkilendirdiğimiz daha açık bir şekilde anlaşılmasına gerek duyulmaktadır. Bunu anlamak için kilit nokta, politikadaki gelişim psikolojisi ve öğrenim süreçlerindeki teorilerle ilgilenen bilim adamlarının göstereceği daha fazla ilgi ve farkındalıktır. Ancak bunlardan sonra gençlerimiz ve yaşam döngüsü için yurttaşlık eğitimi ve yurttaşlık taahhüdü hakkında uygun standartlarda tartışmalar yapabiliriz (Dudley and Gitelson, 2002:175).

Politik okuryazarlık eğitimi, insanları fonksiyonel eğitim ve yurttaşlık eğitiminde yeterli hale getirmek için geliştirilmiştir. Ayrıca, insanların haklarını, görevlerini, zorunluluklarını ve sorumluluklarını gösteren süreçlere katılmalarını sağlamayı amaçlar (Thompson, 1996:65).

Demokrasi ve çok partililik, tüm insanların katılımı olmadan sürdürülemez. Eğer hükümet insanlar için var olacaksa, insanların sadece bu sürece katılmamaları aynı zamanda bilgilenme noktasında da katılımı ile ilgilenmeleri mantıklı olacaktır. Bilinçli katılım, hükümetin dinamiklerine ve farkında oluş düzeyine, hükümetin seçim sürecine ve seçim konularına bağlıdır. Demokrasinin anlamı; sadece hükümet seçimi yapmaktan daha fazladır: demokrasi kültüründe devam eden demokrasi kavramı insan ruhu ve ulusun politik yapısı ile temellendirilmelidir (Thompson, 1996:67).

Yurttaşlık eğitimi politik okuryazarlık olmadan öğretilemez ve öğrenilemez. Politik okuryazarlık ve yurttaşlık eğitiminin amacı; insanların bilgili, mantıklı ve sorumluluk sahibi bir şekilde ülkelerinin gelişim sürecine katılmalarını sağlamaktır. Bu, öğrenme, öğretme rehberliğinde oluşturulan müfredat ve programlarla geliştirilen bir eğitim süreciyle devam ettirilebilir. Politik eğitim insanları işlevsel okuryazarlık ve yurttaşlık eğitimi konusunda yeterli hale getirmenin ve kendi hak, görev, sorumluluk ve zorunluluklarıyla şekillenen yönetime katılmalarını sağlamanın yollarını aramaktadır (Thompson, 1996:67).

Politik okuryazarlık ve yurttaşlık eğitimi, demokrasi hakkında şunları söyler: Bireylerin haklarının, görevlerinin, sorumluluklarının farkında olması, bireylerin gelişim sürecine katılması, yurttaşlık bilincinin oluşturulması, farklı etnik, sosyal, kültürel, heterojen elementlerin olmadığı bir ulusun inşa edilmesi. İnsanların zihninde savaşın olmadığı bir barış fikri oluşturmaktadır (Thompson, 1996:68).

BÖLÜM III

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, veri toplama süresi ile toplanan verilerin değerlendirilmesinde kullanılan istatistiksel yöntemler açıklanmıştır.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Eğitim bilimleri ile ilgili nicel araştırma yaklaşımı kapsamında yapılan araştırmaların çoğunda betimleyici tarama modelleri yaygın olarak kullanılmaktadır (Çepni, 2005: 20). Eğitimde karşılaşılan sorunlarının çoğu betimsel niteliktedir ve iyi bir betimleme olmadan üst düzey araştırmalara ilerlemenin mümkün olmadığı belirtilmektedir. Bu nedenle bu tür araştırmaların yapılması daha ayrıntılı araştırmaların yapılması için gerekli görülmektedir (Balci, 2001: 21). Bu tür araştırmalar, belirli bir grubun, herhangi bir zamanda ve yerde araştırma problemiyle ilgili var olan durumlarını ortaya koymak, yorumlamak, analiz etmek, sınıflandırmak, karşılaştırmak ve tanımlamak amacıyla tasarlanır (Akt: Gençtürk, 2009:22). Bu araştırmalarda “Neden?” sorusundan çok “Ne?” sorusuna cevap aranır ve araştırılan konu araştırmacının herhangi bir müdahalesi olmadan ortaya konulur (Karasar, 1998: 77).

Bu nitelikteki araştırmaların en önemli özelliği öncelikle oldukça kullanışlı olmalarıdır. Program değerlendirme, tutumların ölçülmesi, insanların siyasi eğilimlerinin belirlenmesi vb. konularda tanımlayıcıdırlar. Tarama modelleri, evrenden alınan örneklem üzerinde çalışılarak, evrenin fikirleri, tutumları ve eğilimlerinin niceliksel olarak tanımlanmasına imkân verir. Ayrıca örneklemde elde edilen sonuçlar, araştırmacı tarafından genelleştirilebilir ve evren hakkında yargılarda bulunulabilir (Akt: Gençtürk, 2009:22).

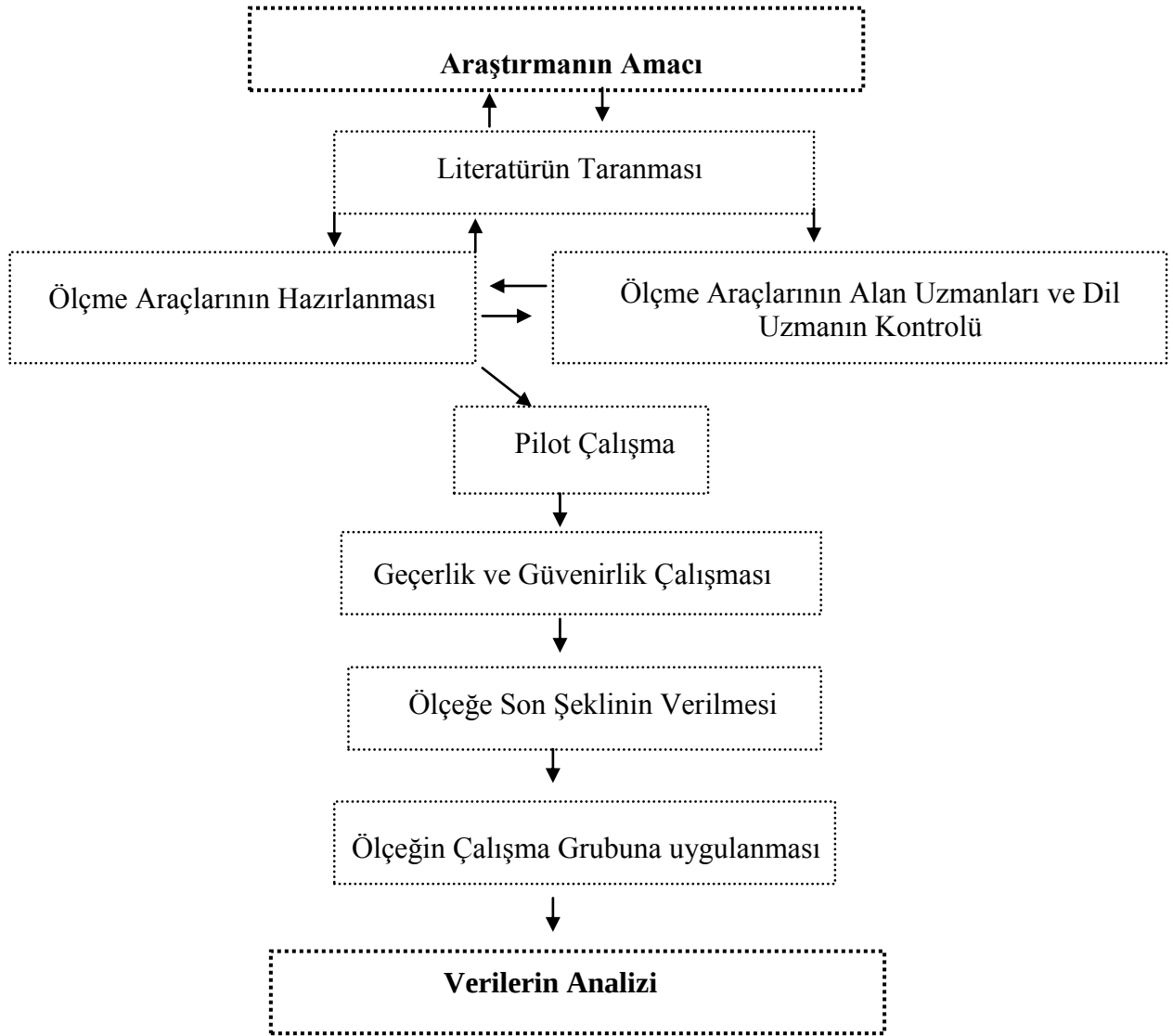
Tarama araştırmaları, genellikle en basit anlamıyla anket yada mülakat yapılarak hızlı ve kolay bir şekilde veri toplama olarak görülse de aslında oldukça kompleks araştırmalardır. İyi bir tarama araştırması, kuramsal çerçeveden başlayarak verilerin analizi ve yorumlanması aşamasına kadar olan süreçte tüm araştırma boyunca detaylı ve yoğun bir planlamayı gerektirir (Akt: Gençtürk, 2009:23).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2010–2011 eğitim öğretim yılında üniversitelerin Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı, 4. sınıf (son sınıf) öğretmen adayları oluşturmaktadır. Bu araştırmanın örneklemini, 2010–2011 eğitim öğretim yılında yedi farklı bölgede bulunan yedi farklı üniversitenin Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı, 4. sınıf öğretmen adaylarından oluşan 832 kişi oluşturmuştur.

3.3. Verileri Toplama Teknikleri

Araştırmada veri toplama aracı olarak, “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Politika Konularına Eğilimlerini Belirleme Ölçeği” kullanılmıştır. Aşağıda, araştırmada kullanılan bu ölçeğin geliştirilme ve uygulama aşamalarına yer verilmiştir.

Şekil 4: *Veri Toplama Aracının Geliştirilme Aşamaları*

Yukarıda yer alan basamaklar “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Politika Konularına Eğilimlerini Belirleme Ölçeği” geliştirilirken sırayla uygulanmıştır. Bu nedenle öncelikle konuyla ilgili yapılan literatür taraması sonucu öğretmen adaylarının politika konularını bilmelerinin önemi ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda öğretmen adaylarının politika bilimine eğilimlerini tespit etmeye yönelik konuyla ilgili geliştirilen ölçekler incelenmiştir. Bu tarama ve incelemeler sonucunda yapılan çalışmalarda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik ilgi ve eğilimlerini tespitine yönelik

çalışmalar yapıldığı tespit edilmiştir. Araştırmanın literatür tarama aşamasından sonra, konuyla ilgili yapılan araştırmalar da dikkate alınarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının politika bilimine ilgileri tespit edilmeye çalışılmış ve politika bilimi ile ilgili neler bilmesi gerektiği sorusuna cevap aranmıştır.

- Ölçeğin Pilot Çalışması

71 maddelik Politika Bilimine yönelik eğiliminizi belirlemek amacıyla hazırlanan ölçek 321 kişiye uygulanmış ve toplanan verilere açıklayıcı faktör analizi yapılmış ve sonuçları Tablo 1’de gösterilmiştir.

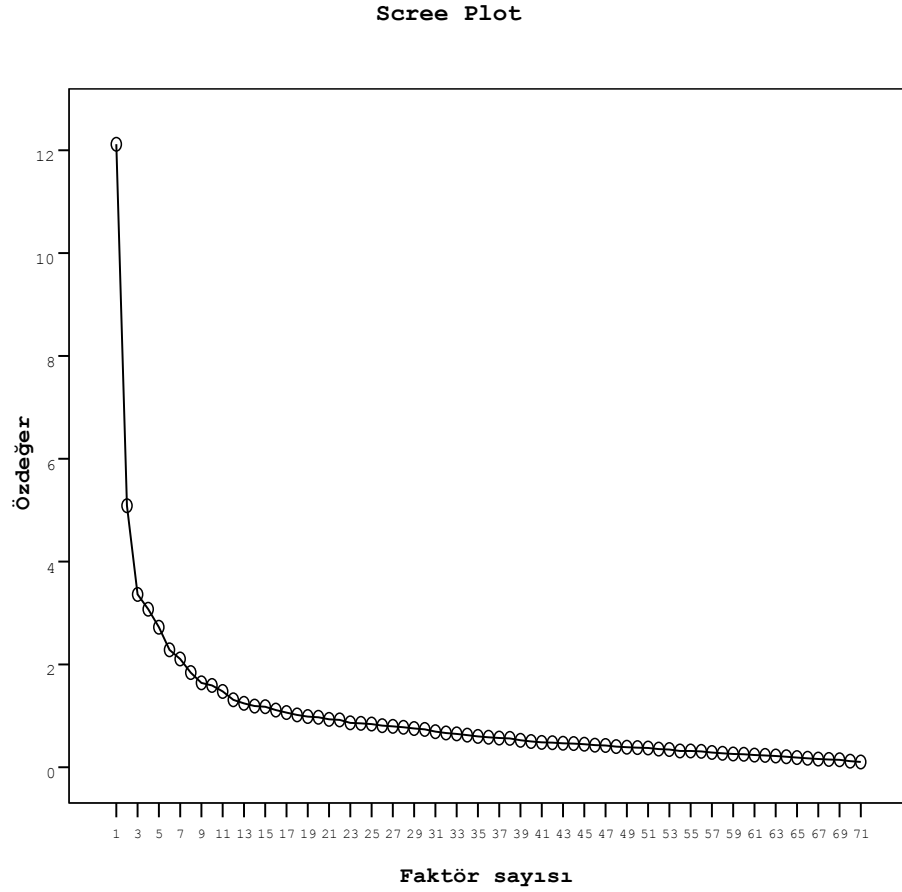
Tablo 1: Araştırma Ölçeğinin Faktör Analizi

Faktör	Öz değerler			Varimax döndürme sonucu Faktör yüklerinin kareleri toplamı (faktör sayısı 6 olarak çözümleendiğinde)		
	Toplam	Açıklanan Varyans %	Birikimli Varyans %	Toplam	Açıklanan Varyans %	Birikimli Varyans %
1	12,117	17,066	17,066	12,117	17,066	17,066
2	5,087	7,165	24,230	5,087	7,165	24,230
3	3,362	4,735	28,965	3,362	4,735	28,965
4	3,074	4,329	33,295	3,074	4,329	33,295
5	2,724	3,836	37,131	2,724	3,836	37,131
6	2,283	3,215	40,346	2,283	3,215	40,346
7	2,105	2,965	43,311			
8	1,841	2,592	45,903			
9	1,641	2,311	48,215			
10	1,591	2,241	50,456			
11	1,474	2,077	52,532			
12	1,312	1,848	54,380			
13	1,243	1,751	56,131			
14	1,190	1,676	57,807			
15	1,178	1,659	59,466			
16	1,113	1,567	61,033			
17	1,062	1,496	62,529			
18	1,017	1,433	63,962			

Kaiser-Meyer-Olkin örneklem yeterliliği:0.834

Bartlett's Küresellik testinin ki kare değeri= 9913,162 Sd= 2485 p=0.000

Açıklanan toplam varyans incelendiğinde 71 maddelik ölçekte 1 özdeğerinden büyük 18; 2 özdeğerinden büyük 7; 3 özdeğerinden büyük 4 ve 5 özdeğerinden büyük 2 faktörün bulunduğu gözlenmiştir. 18 faktörlü ölçme aracı ile ölçülen özelliğin %64'ünün; 7 faktörlü olması durumunda ölçülen özelliğin %43'ünün ve 4 faktörlü olması durumunda ölçülen özelliğin %33'ünün ölçüldüğü gözlenmiştir. Ancak özdeğerler veya öz değerlere ilişkin faktör grafiği (scree plot) sonuçları incelendiğinde belirgin olarak 71 maddenin üç faktör altında toplandığı ancak açıklanan varyansın en az %40 olması bakımından 6 faktörün olduğu söylenebilir. Özdeğerlere ilişkin grafik Şekil 10'da gösterilmiştir.

Şekil 10: Özdeğerlere İlişkin Faktör Grafiği

Kaiser-Meyer-Olkin istatistiğinin 0,834 olduğu ve bu istatistiğin 0.50 den büyük çıkması ise veriler için örneklem sayısının yeterli olduğunun bir göstergesidir. Oran ne kadar yüksek ise veri seti faktör analizi yapmak için o kadar iyidir. Bartlett küresellik testi sonuçları da verilerin faktör analizi için uygunluğunu test eder. Dolayısıyla bu veriler için

verilerin faktör analizine uygun olduğu gözlenmiştir ($p<0.05$). Açıklanan varyansın en az %40 olması için altı faktörle sınırlandırılıp Varimax döndürme yapılarak açıklayıcı faktör analizi tekrar yapılmış ve ölçek maddelerinin döndürülmüş faktör yükleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: *Faktör Yükleri ve Faktörlerdeki Maddeler*

	Faktörler					
	1	2	3	4	5	6
m28	0,692	0,095	0,142	-0,192	0,039	0,143
m4	0,640	0,054	0,278	-0,013	-0,044	0,195
m16	0,596	0,263	0,106	-0,071	0,029	0,148
m13	0,594	0,194	0,225	-0,126	-0,009	0,176
m15	0,589	0,232	0,096	-0,004	0,129	0,034
m25	0,588	0,035	-0,087	-0,124	-0,049	-0,011
m11	0,573	0,258	0,176	-0,023	0,088	0,123
m17	0,548	0,149	0,029	-0,010	0,118	-0,104
m1	0,543	0,152	0,075	-0,007	-0,031	0,201
m40	0,539	0,074	0,125	-0,279	0,045	0,265
m12	0,539	0,369	0,230	0,035	0,088	0,101
m5	0,528	0,104	0,244	-0,016	-0,017	0,231
m30	0,505	0,066	-0,149	-0,013	-0,200	-0,106
m8	0,504	0,184	0,239	-0,070	0,105	0,113
m52	0,488	0,100	0,112	0,129	0,111	-0,098
m61	0,474	-0,033	0,049	0,045	0,131	-0,031
m41	0,452	0,101	0,177	-0,330	0,030	0,307
m48	0,450	-0,014	0,271	-0,286	0,073	0,201
m51	0,436	0,148	0,189	-0,385	0,026	0,145
m26	0,435	0,154	0,022	-0,277	-0,169	0,052
m7	0,434	0,122	0,113	-0,145	-0,044	0,253
m66	0,361	-0,095	0,126	-0,013	0,169	-0,053
m63	0,098	0,784	0,020	-0,042	0,032	0,078
m62	0,148	0,746	0,127	-0,019	0,095	0,041
m64	-0,016	0,713	0,062	-0,062	-0,059	0,176
m60	0,248	0,672	0,114	-0,001	0,049	0,087
m23	0,385	0,625	-0,212	-0,036	0,088	-0,004
m22	0,265	0,622	-0,156	0,011	0,007	-0,083
m19	0,329	0,591	-0,121	-0,011	0,026	-0,076
m65	0,201	0,590	0,138	-0,023	0,038	0,177
m21	0,415	0,584	-0,187	-0,060	0,056	-0,008
m57	-0,132	0,550	0,114	0,018	0,051	0,065
m18	-0,017	0,519	0,144	-0,101	-0,066	-0,174

m27	0,362	0,518	-0,136	-0,123	0,054	0,006
m58	0,026	0,483	0,049	0,225	0,123	-0,006
m56	0,028	0,402	0,313	-0,017	0,085	0,092
m54	0,246	0,380	0,122	0,054	0,144	0,155
m53	0,214	0,377	0,066	0,056	0,178	0,066
m20	0,093	0,374	0,217	0,061	0,205	-0,201
m59	-0,126	0,341	-0,201	0,132	0,086	0,059
m10	0,227	0,070	0,656	-0,149	-0,026	0,062
m2	0,218	0,026	0,607	-0,105	-0,049	0,061
m6	0,195	0,032	0,597	0,004	-0,017	0,062
m9	0,329	0,109	0,570	-0,149	0,028	0,110
m45	0,292	0,034	0,500	-0,142	0,023	-0,011
m14	0,247	0,107	0,460	-0,075	-0,020	-0,078
m29	0,164	-0,059	0,449	-0,035	-0,039	-0,263
m3	0,129	0,142	0,387	0,108	-0,117	0,018
m47	-0,079	-0,118	0,347	-0,023	0,009	0,089
m24	0,037	0,240	0,340	0,165	0,063	-0,117
m31	-0,233	0,032	0,333	0,008	0,047	0,007
m35	-0,066	0,082	-0,009	0,688	-0,098	0,054
m38	-0,124	-0,003	-0,008	0,685	-0,045	-0,136
m34	0,042	0,009	-0,290	0,672	-0,071	0,144
m32	0,156	0,048	-0,303	0,636	-0,004	0,044
m36	0,006	-0,012	-0,356	0,625	0,017	0,143
m39	-0,060	-0,033	0,218	0,444	-0,032	-0,134
m33	-0,219	0,012	0,129	0,408	-0,070	0,061
m50	-0,230	-0,022	0,095	0,353	0,070	0,098
m37	-0,097	0,126	-0,140	0,275	-0,096	0,268
m69	-0,031	0,145	0,006	-0,092	0,815	0,014
m68	0,081	0,176	0,016	-0,050	0,806	0,021
m67	0,063	0,143	0,015	-0,096	0,783	0,035
m71	0,202	0,156	-0,020	-0,085	0,751	0,025
m70	0,039	0,011	-0,137	0,024	0,650	0,048
m44	0,114	-0,013	0,037	-0,001	0,024	0,756
m43	0,080	0,027	0,152	0,095	-0,016	0,720
m42	0,161	0,093	0,096	0,022	0,097	0,512
m49	0,122	-0,038	-0,146	0,007	-0,036	0,475
m46	0,183	0,065	-0,014	-0,019	0,047	0,440
m55	-0,241	0,213	-0,006	0,075	0,182	0,299

71 maddelik ölçeğin faktör yüklerinin 0.815 ile 0,275 arasında değiştiği gözlemlenmiştir. Faktör yük değerleri bakımından faktör yükü 0,45 değerinden düşük olan 1. faktörde 7,26,51 ve 66; 2. faktörde 20,53,54,56 ve 59; 3. faktörde 3,24,31 ve 47; 4.

faktörde 33,37,39 ve 50; 6. faktörde 46 ve 55.maddelerin nihai uygulamadan çıkarılması gerektiği görülmüştür. Nihai uygulamadan toplamda 19 madde çıkarıldığında 52 madde bulunmaktadır.

- Ölçeğin Güvenirlik Analizi

Güvenirlik katsayısı, 0 ile +1 arasında değişkenlik gösterir. Güvenirlik katsayısının 1'e yakın değerler alması güvenilirliğin yüksek olduğu, maddeler arasında iç tutarlılığın yüksek olduğu anlamına gelir ve istendiktir. Ölçek 5'li likert tipinde ölçeklendiğinden güvenilirliğe Cronbach alfa katsayısı ile bakılmıştır. iç tutarlılık bilgisi veren 52 maddelik ölçeğin Cronbach alfa katsayı güvenirligi 0.906 olarak bulunmuştur. 6 faktörde toplanan maddelerin güvenilirlik katsayıları ise Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3: Araştırma Ölçeğinin Faktör Dağılımı

Faktörler/Alt Boyutlar	Madde Sayısı	Alfa Katsayısı
1	22	0,907
2	13	0,891
3	7	0,759
4	5	0,788
5	5	0,857
6	4	0,698
Tamamı	52	0,906

Pilot uygulama sonucunda alt boyutların iç tutarlılık katsayıları sırasıyla 0.907, 0.891, 0.759, 0.788, 0.857 ve 0.698 olduğu görülmüştür.

3.4.Verilerin Analizi

Araştırmanın problem durumu ve alt problemleri oluşturan soruların çözümlenmesinde; aritmetik ortalama, standart sapma, genişlik ölçüleri, bağımsız gruplar için t-testi, tek ve çift yönlü varyans analizi (ANOVA), analiz teknikleri kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

Bu bölümde, araştırmanın bulguları ve bulgulara dayalı yorumlar yer almaktadır. Bulgular ve yorumlar, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda elde edilen verilere göre ele alınmıştır.

4. BULGULAR ve YORUMLAR

4. 1. İlköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının politika konularına yönelik eğilimleri hangi düzeydedir?

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği son sınıf öğretmen adaylarının politika konularına yönelik ifadelerine ilişkin görüşlerinin ortalama ve standart sapmaları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 4: *Öğretmen Adaylarının Politika Konularına Yönelik İfadelerine İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapmaları*

	Std.	
	Ortalama	sapma
1-Politika konularını öğrenmek iyi bir vatandaş olmanın gereğidir.	3,10	0,75
2-Politika konularını bilmek ve anlamak sadece politikacıların işidir.	3,41	0,66
3-Politika konularını anlamak ve yorum yapabilmek isterim.	3,33	0,68
4-Sosyal Bilgiler öğretmenleri politika konularını bilmelidir.	3,42	0,67
5-Politika konularının Sosyal Bilgiler dersi ile ilişkisini anlayamıyorum.	3,34	0,76
6-Lisans programında politika bilimi ile ilgili daha fazla ders görmeliyiz.	2,89	0,84
7-Politika konuları üniversitede asla konuşulmamalıdır.	3,34	0,83
8-Politika konuları Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin işine yaramaz.	3,47	0,68
9-Politika ve hükümetin tartışıldığı dersleri işlemekten zevk alırım.	2,95	0,85

10-Genellikle siyasi konulara meraklıyım.	2,95	0,85
11-Siyasi partilerin nasıl yönetildiği hakkında daha fazla şey bilmek isterim.	3,11	0,75
12-Oy kullanmayı sadece vatandaşlık görevi olduğu için yaparım.	3,02	0,92
13-Siyasi bir görevi yerine getirmenin zevkli olacağını düşünüyorum.	2,94	0,78
14-Toplumu etkileyen politik kararları almaya ilgi duyarım.	3,03	0,76
15-Oy verdiğim siyasi partinin icraatlarını takip ederim.	3,14	0,75
16-Arkadaşlarımla siyasi kararlarını etkileyemem.	2,27	0,90
17-Genellikle diğer insanları siyasi konular hakkındaki görüşlerimle ikna edebilirim.	2,39	0,83
18-Arkadaşlarımla beraberken siyasi konularda karar verme durumlarında liderlik rolü üstlenirim.	2,27	0,82
19-Diğer insanları, seçimlerde benim desteklediğim adayı desteklemeye ikna edebilirim.	2,31	0,82
20-Okulda veya toplumda alınan siyasi kararları etkilemede yönlendirici olabilirim.	2,34	0,81
21-İnsanlar, istedikleri adayların seçilmeleri için çalışarak devlet yönetimine dolaylı olarak katılabilir.	3,08	0,70
22-Bir siyasi parti organizasyonuna katılırsam, önemli konular üzerinde insanların fikirlerini değiştirebilecek bir üye olurum.	2,54	0,88
23-Siyasi figürler ve olaylar hakkında haberler duymanın/okumanın verimli olduğunu düşünüyorum.	3,19	0,74
24-Vatandaşlar, devlet yönetiminin aldığı kararları gerçekten etkileyemezler.	3,23	0,83
25-Devletin yaptığı icraatlarda, siyasi konular üzerine görüşlerini ifade eden insanların etkisi büyüktür.	2,86	0,71
26-Devlet yönetimindeki insanlara ülkemiz adına doğru olanı yaptıkları için güveniyorum.	2,16	0,93
27-Devleti yöneten insanlar, dürüsttür.	1,83	0,82

28-Devleti yöneten insanlar, yaptıkları işler konusunda tutarlı değillerdir.	2,00	0,84
29-Devletteki insanlar, hepimizin düşüncelerine ilgi gösterirler.	1,88	0,81
30-Devlet yönetimindeki birçok kişi, temsil ettikleri insanların ihtiyaçlarına cevap vermez.	2,04	0,81
31-Siyasi fikirlerimi yargılanmadan ve dışlanmadan okul ortamında tartışmak isterim.	3,10	0,84
32-Siyasetle ilgili bir derste hükümeti ve icraatlarını özgürce eleştirebilmeliyiz.	3,33	0,77
33-Üniversite ortamı bize siyasi fikirlerimizi geliştirme ve kullanma imkânı tanır.	2,68	0,97
34-Sosyal Bilgiler eğitimi bana siyasi fikirlerimi geliştirme ve kullanma yetisi kazandırdı.	2,66	0,88
35-Sosyal Bilgiler eğitimi siyasi ufku geliştirdi.	2,62	0,86
36-Siyaset konuları okullara asla girmemelidir.	3,15	0,94
37-Sosyal Bilgiler derslerinde siyasi, ekonomik ve sosyal konular tartışılmalıdır.	3,23	0,76
38-Genellikle derslerde siyasi bir konuyu sınıfta açıklarken o konuyla ilgili birden fazla örnek sunulmalıdır.	2,66	0,81

Tablo 4’de öğretmen adaylarının politika konularına yönelik ifadelerine ilişkin görüşlerinin ortalama ve standart sapmalarına yer verilmiştir. Politika konularına yönelik oluşturulan ifadeler verilecek cevaplar incelendiğinde son sınıf öğretmen adaylarının politika konularına yüksek derecede önem verdiği, ilgi duyduğu ve kendileri için faydalı olduğunu düşündükleri görülmektedir. Katılımcıların politika konularını her bireyin bilmesi ve bu konular hakkında fikir sahibi olması gerektiği ve kendileri için yararlı olacağı kanaatini taşımaktadır. Diğer taraftan sosyal bilgiler öğretmenlerinin politika konularını bilmesi gerektiğini düşünmekte olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının politika konuları ile ilgili daha fazla ders görmeleri gerektiği ve üniversitede politik konuların konuşulması ve siyaset konularının okullara girmesi gerektiği görüşüne katılma eğilimlerinin düşük olduğu anlaşılmaktadır. Ancak siyasi fikirlerin tartışma ortamında özgürce ifade edilmesi ve siyasi, ekonomik ve sosyal konuların tartışılması gerektiğini düşünme eğilimlerinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4'deki sonuçlara göre öğretmen adaylarının kamu kurumlarınca gerçekleştirilen faaliyetlerde siyasi görüşlerini beyan eden insanların etkisinin büyük olduğu kanaatine katılma düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Ankete katılanların devlet yönetimindeki insanların dürüst olduğu ve toplumun düşüncelerine ilgi gösterdikleri görüşüne katılmadıkları ve siyasilere karşı güven düzeylerinin düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4'de yer alan “Politika konularını bilmek ve anlamak sadece politikacıların işidir.”, “Sosyal Bilgiler öğretmenleri politika konularını bilmelidir.” ve “Politika konuları Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin işine yaramaz.” maddelerine (2, 4 ve 8. maddeler) katılımcıların verdikleri cevaplar 4 tam puana yakın olması bakımından anlamlıdır (2. madde: 3,41, 4. madde: 3,42 ve 8. madde: 3,47). Bu maddelerden 2. ve 8. madde test hazırlama tekniği olarak puanlama güvenilirliğinin sağlanması bakımından ters (birbirini destekleyen) maddelerdir. 4. madde ise aynı kategoride yer alan bir maddedir. Sosyal Bilgiler öğretmen adayları politika ve politik konuların salt politikacılara özgü konular olmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları bir Sosyal Bilgiler öğretmenin politik konuları bilmesinin gereğini ve önemini vurgulamışlardır.

Tablo 4'de yer alan “Devleti yöneten insanlar, dürüsttür.”, “Devleti yöneten insanlar, yaptıkları işler konusunda tutarlı değillerdir.” ve “Devletteki insanlar, hepimizin düşüncelerine ilgi gösterirler.” maddelerine (27, 28 ve 29. maddeler) katılımcıların verdikleri cevaplar 1 puana yakın olması bakımından anlamlıdır (2. madde: 1,83, 4. madde: 2,00 ve 8. madde: 1,88). Araştırmanın bu bulgusu Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının politikacıları yeterince dürüst bulmaması, politikacıların tasarruflarını tutarsız bulmaları ve politikacıların kendisini seçenlerin düşüncelerine ilgisiz olduklarını düşünmeleri bakımından önemlidir.

4.2. İlköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının güncel politika konularını takip etme düzeyleri nedir?

Tablo 5: Öğretmen Adaylarının Güncel Politika Konularını Takip Etme Düzeyleri

	Std.	
	Ortalama	sapma
39-Politika ile ilgili güncel olaylar hakkında bilgi edinmek için haber yayın organlarını (gazete, dergi, televizyon, radyo, internet) ne kadar sıklıkla kullanırsınız?	3,17	0,82

Tablo 5’de öğretmen adaylarının güncel politika konularını takip etme düzeylerinin belirlenmesi amacıyla sorulan soruya verdikleri cevapların ortalama ve standart sapmalarına ilişkin sonuçlar verilmiştir. Bu sonuçlar incelendiğinde politika ile ilgili güncel olaylar hakkında bilgi edinmek için haber yayın organlarını takip etme ortalaması incelendiğinde en az haftada birkaç kez veya daha fazla yanıtını verenlerin oranının yüksek (3,17) olduğu görülmektedir. Araştırmanın bu bulgusu son sınıf öğretmen adaylarının politika konularını yakından izlemeye eğilimli oldukları şeklinde yorumlanabilir.

4.3. İlköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının politika konularına ilgileri hangi düzeydedir?

Tablo 6: Öğretmen Adaylarının Politika Konularına İlgileri

	Ortalama	Sd.
40-Öğrenim hayatınız boyunca okuldaki öğrenci yönetimlerine başkan oldunuz mu?	1,45	0,85
41-Bilgi istemek veya herhangi bir konu üzerinde görüşlerinizi ifade etmek için bir devlet görevlisiyle veya siyasi liderle görüştünüz mü?	1,45	0,84
42-Devlet yönetiminde yer almak ister misiniz?	2,18	1,01
43-Genel ve yerel seçimlerde oy kullanacak mısınız?	3,57	0,79
44-Siyasi bir partiye katılmayı düşünür müsünüz?	2,02	1,01
45-Siyasi bir aday olmayı düşünür müsünüz?	1,97	1,03
46-Yeni siyasi bir oluşum başlatmayı düşünür müsünüz?	1,82	0,99
47-Siyasi bir görüşü ifade ederek bir gazete veya dergide yazı yazmayı düşünür müsünüz?	2,05	0,99

Tablo 6’da Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının politika konularına ilgilerinin belirlenmesine yönelik sorulan sorulara verdikleri cevapların ortalamaları ve standart sapmalarına ilişkin sonuçlara yer verilmiştir. Bu sonuçlara bakıldığında öğretmen adaylarının politika konularına ilgi düzeylerinin yüksek olmadığı görülmektedir.

Öğretmen adaylarının sorulara verdikleri cevapların ortalamaları incelendiğinde en yüksek ve en düşük ortalamalı soruların; “Genel ve yerel seçimlerde oy kullanacak mısınız?” sorusu (3,57 ile en yüksek ortalama), en düşük “Öğrenim hayatınız boyunca okuldaki öğrenci yönetimlerine başkan oldunuz mu?” ve “Bilgi istemek veya herhangi bir konu üzerinde görüşlerinizi ifade etmek için bir devlet görevlisiyle veya siyasi liderle görüştünüz mü?” soruları (1,45 ile en düşük ortalama) olduğu görülmektedir.

4.4. İlköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik eğilimleri ailelerinin politikaya eğilimleri ile farklılaşma göstermekte midir?

İlköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının ailelerinin politikaya eğilimlerine göre kendilerinin politika bilimine yönelik eğilimlerinin farklılaşp farklılaşmadığı ki kare testi ile analiz edilmiş ve sonuçları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7: Öğretmen Adayları ile Ailelerinin Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin İlişkisi

		Aileniz seçimlerde oy kullanır mı?				Toplam
		Bilmiyorum	Hayır	Bir dönem	Her dönem	
53-Ailenizden birisi, politik bir organizasyonuna zaman ayırdı mı veya hizmet verdi mi?	Bilmiyorum	n 25	10	11	103	149
		% 16,8	6,7	7,4	69,1	100,0
	Hayır	n 17	70	28	306	421
		% 4,0	16,6	6,7	72,7	100,0
	Bir dönem	n 5	16	18	150	189
		% 2,6	8,5	9,5	79,4	100,0
	Her dönem	n 3	1	5	64	73
		% 4,1	1,4	6,8	87,7	100,0
Toplam		n 50	97	62	623	832
		% 6,0	11,7	7,5	74,9	100,0
Ki kare değeri=60,317		Sd=9		P=0.000*		

*p<0.01

İlköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının ailelerinin politikaya eğilimlerine göre kendilerinin politika bilimine yönelik eğilimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0.05).

Aileden birisinin politikaya zaman ayırıp ayırmadığını bilmeyenlerin %16,8'nin ailesi seçimlerde de oy kullanıp kullanmadığını bilmiyor; %6,7'si ailenin seçimlerde oy kullanmadığı; %7,4'ünün bir dönem ailesinin oy kullandığını ve %69,1'inin ailesinin her dönem oy kullandığını belirtmiştir.

4.5. İlköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik durumları nedir?

Öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik durumları; Öğrencilerin Politikaya Karşı Eğilimleri, Öğrencilerin Politika Konularını Takip Etme Düzeyleri, Öğrencilerin Politikaya Karşı İlgileri ve Öğrenci Velilerinin Politika Konularına Yönelik Uğraşları boyutlarıyla incelenmiştir. Bu boyutlara ilişkin bulgular Tablo 8, Tablo 9, Tablo 10 ve Tablo 11'de verilmiştir.

Öğretmen adaylarının politikaya yönelik eğilimleri çok yüksek, yüksek, düşük, çok düşük şeklinde dördü derecelendirme yapılmış, ortalamalar ve sonuçlar Tablo 8'te gösterilmiştir:

Tablo 8: Öğretmen Adaylarının Politikaya Karşı Eğilimleri

	Çok Düşük	Düşük	Yüksek	Çok Yüksek	
Madde Değeri	1	2	3	4	TOPLAM
Değer Aralığı	1.00-1.75	1.76-2.50	2.51-3.25	3.26-4.00	
Frekans (f)	54	158	507	113	832
Yüzde (%)	6.49	19.00	60.93	13.58	% 100

Sosyal Bilgiler öğretmeni adaylarına “devlet yönetiminde görev almak ister misiniz” ve “ genel veya yerel seçimlerde oy kullanır mısınız” soruları yöneltilmiş ve öğretmen adaylarının politikaya yönelik eğilimleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 8'de de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının politikaya yönelik eğilimleri 113 kişi ile (% 13.58) çok yüksek, 507 kişi ile (% 60.93) yüksek, 158 kişi ile (% 19.00) düşük ve 54 kişi ile (%)

6.49) çok düşük şeklinde gerçekleşmiştir. Sonuçların daha anlaşılır ve net bir şekilde sunulması açısından çok yüksek ve yüksek kategorisindeki sonuçlar birleştirilerek “yüksek”, çok düşük ve düşük kategorileri birleştirilerek “düşük” şeklinde sınıflandığında ise katılımcılardan 620 kişi (% 74.51) yüksek ve 212 kişi (% 25.49) düşük kategorisinde yer almıştır.

Öğretmen adaylarının politika konularını takip etme düzeyleri hiç, ayda birkaç kez, haftada birkaç kez ve her gün şeklinde dördümlü derecelendirme yapılmış ve sonuçlar Tablo 9’da gösterilmiştir:

Tablo 9: Öğretmen Adaylarının Politika Konularını Takip Etme Düzeyleri

	Hiç	Ayda Birkaç Kez	Haftada Birkaç Kez	Her Gün	TOPLAM
Madde Değeri	1	2	3	4	
Değer Aralığı	1.00-1.75	1.76-2.50	2.51-3.25	3.26-4.00	
Frekans (f)	34	57	459	286	832
Yüzde (%)	4.08	6.45	55.16	34.37	% 100

Sosyal Bilgiler öğretmeni adaylarına “Politika ile ilgili güncel olaylar hakkında bilgi edinmek için haber yayın organlarını (gazete, dergi, televizyon, radyo, internet) ne kadar sıklıkla kullanırsınız” sorusu yöneltilmiş ve öğretmen adaylarının politika konularını takip etme düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 6’da da görüldüğü gibi öğretmen adaylarının politika konularını takip etme düzeyleri 286 kişi ile (% 34.37) her gün, 459 kişi ile (% 55.16) haftada birkaç kez, 57 kişi ile (% 6.45) ayda birkaç kez ve 34 kişi ile (% 4.08) hiç şeklinde gerçekleşmiştir. Sonuçların daha anlaşılır ve net bir şekilde sunulması açısından her gün ve haftada birkaç kez kategorisindeki sonuçlar birleştirilerek “yüksek”, hiç ve ayda birkaç kez kategorileri birleştirilerek “düşük” şeklinde sınıflandığında ise katılımcılardan 620 kişi (% 89.47) yüksek ve 212 kişi (% 10.53) düşük kategorisinde yer almıştır.

Öğretmen adaylarının politikaya karşı ilgileri hiçbir zaman, olabilir, büyük ihtimalle ve kesinlikle şeklinde dördü derecelendirme yapılmış, ortalamalar ve sonuçlar Tablo 10’da gösterilmiştir:

Tablo 10: Öğretmen Adaylarının Politikaya Karşı İlgileri

	Hiçbir Zaman	Olabilir	Büyük İhtimalle	Kesinlikle	
Madde Değeri	1	2	3	4	TOPLAM
Değer Aralığı	1.00-1.75	1.76-2.50	2.51-3.25	3.26-4.00	
Frekans (f)	125	393	192	122	832
Yüzde (%)	15.02	47.24	23.07	14.67	% 100

Sosyal Bilgiler öğretmeni adaylarına “siyasi bir partiye katılmayı düşünür müsünüz, siyasi bir aday olmayı düşünür müsünüz, yeni siyasi bir oluşum başlatmayı düşünür müsünüz ve siyasi bir görüşü ifade ederek bir gazete veya dergide yazı yazmayı düşünür müsünüz” soruları yöneltilmiş ve öğretmen adaylarının politikaya karşı ilgileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 7’de de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının politika konularını takip etme düzeyleri 122 kişi ile (% 14.67) kesinlikle, 192 kişi ile (% 23.07) büyük ihtimalle, 393 kişi ile (% 47.24) olabilir ve 125 kişi ile (% 15.02) hiçbir zaman şeklinde gerçekleşmiştir. Sonuçların daha anlaşılır ve net bir şekilde sunulması açısından kesinlikle ve büyük ihtimalle kategorisindeki sonuçlar birleştirilerek “yüksek”, olabilir ve hiçbir zaman kategorileri birleştirilerek “düşük” şeklinde sınıflandığında ise katılımcılardan 518 kişi (% 62.26) düşük ve 314 kişi (% 33.74) yüksek kategorisinde yer almıştır.

Öğretmen adaylarının velilerinin politika konularına yönelik uğraşları bilmiyorum, hayır, bir dönem ve her dönem dördü derecelendirme yapılmış, ortalamalar ve sonuçlar Tablo 11’de gösterilmiştir:

Tablo 11: Öğrenci Velilerinin Politika Konularına Yönelik Uğraşları

	Bilmiyorum	Hayır	Bir Dönem	Her dönem	
Madde Değeri	1	2	3	4	TOPLAM
Değer Aralığı	1.00-1.75	1.76-2.50	2.51-3.25	3.26-4.00	
Frekans (f)	119	413	189	111	832
Yüzde (%)	14.30	49.64	22.72	13.34	% 100

Sosyal Bilgiler öğretmeni adaylarına “siyasi bir partiye katılmayı düşünür müsünüz, siyasi bir aday olmayı düşünür müsünüz, yeni siyasi bir oluşum başlatmayı düşünür müsünüz ve siyasi bir görüşü ifade ederek bir gazete veya dergide yazı yazmayı düşünür müsünüz” soruları yöneltilmiş ve öğretmen adaylarının politikaya karşı ilgileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 8’de de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının politika konularını takip etme düzeyleri 119 kişi ile (% 14.30) bilmiyorum, 413 kişi ile (% 49.64) hayır, 189 kişi ile (% 22.72) bir dönem ve 111 kişi ile (% 13.34) her dönem şeklinde gerçekleşmiştir. Sonuçların daha anlaşılır ve net bir şekilde sunulması açısından bir dönem ve her dönem kategorisindeki sonuçlar birleştirilerek “yüksek”, bilmiyorum ve hayır kategorileri birleştirilerek “düşük” şeklinde sınıflandığında ise katılımcılardan 532 kişi (% 74.51) düşük ve 300 kişi (% 25.49) yüksek kategorisinde yer almıştır.

4.5.1. İlköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik eğilim düzeylerinin cinsiyet değişkenine ilişkin bulguları nedir?

Tablo 12: Öğretmen Adaylarının Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılığı İçin t-testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Std.		t	Sd	p
			Ortalama	Sapma			
1. Öğrencilerin Politikaya Karşı Eğilimleri	Erkek	438	2,87	0,33	4,906	830	0,000*
	Kadın	394	2,76	0,31			
2.Öğrencilerin Politika Konularını Takip Etme Düzeyleri	Erkek	438	3,27	0,82	3,665	830	0,000*
	Kadın	394	3,06	0,80			
3. Öğrencilerin Politikaya Karşı İlgileri	Erkek	438	2,21	0,67	7,290	830	0,000*
	Kadın	394	1,90	0,51			
4. Öğrenci Velilerinin Politika Konularına Yönelik Uğraşları	Erkek	438	2,36	0,61	0,707	830	0,480
	Kadın	394	2,33	0,54			

*p<0.01

Tablo 12’de öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik eğilimlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılıklar görülmektedir. 1, 2 ve 3. sorularda erkeklerin kadınlara oranla politika konularına daha duyarlı oldukları görülmektedir. Ancak, öğrenci velilerinin politika konularına yönelik uğraşlarına yönelik olarak yöneltilen soruda anlamlı herhangi bir farklılık görülmemektedir.

Erkeklerin öğrencilerin Politikaya Karşı Eğilimleri, Politika Konularını Takip Etme Düzeyleri ve Politikaya Karşı İlgileri, kız öğrencilere göre daha fazla olup kızlarla erkek öğrenciler arasında ölçülen Politikaya Karşı Eğilimleri, Politika Konularını Takip Etme Düzeyleri ve Politikaya Karşı İlgileri arasında erkek öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0.05).

4.5.2. İlköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik eğilim düzeylerinin coğrafi bölge değişkenine ilişkin bulguları nedir?

Tablo 13: Öğretmen Adaylarının Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin Öğrenim Gördükleri Bölgeye Göre Farklılığı İçin ANOVA Sonuçları

		Std.			F	p	Anlamlı Fark
		N	Ortalama	sapma			
Öğrencilerin Politikaya Karşı Eğilimleri	Akdeniz	122	2,82	0,34	2,765	0,011*	*Akdeniz ile
	Doğu Anadolu	120	2,79	0,35			Güneydoğu
	Karadeniz	120	2,86	0,33			Anadolu
	İç Anadolu	123	2,89	0,33			* Doğu Anadolu
	Güneydoğu Anadolu	115	2,74	0,30			ile İç Anadolu
	Ege	117	2,83	0,32			*Güneydoğu
	Marmara	115	2,81	0,28			Anadolu ile İç Anadolu
Öğrencilerin Politika Konularını Takip Etme Düzeyleri	Akdeniz	122	3,20	0,77	2,895	0,008*	*Güneydoğu
	Doğu Anadolu	120	3,13	0,89			Anadolu ile İç Anadolu
	Karadeniz	120	3,31	0,78			*Güneydoğu
	İç Anadolu	123	3,36	0,79			Anadolu ile Ege
	Güneydoğu Anadolu	115	3,11	0,77			
	Ege	117	3,03	0,90			* İç Anadolu ile
	Marmara	115	3,04	0,75			Marmara

Öğrencilerin Politikaya Karşı İlgileri	Akdeniz	122	2,09	0,62	4,458 0,000*	*Güneydoğu Anadolu ile İç Anadolu *Güneydoğu Anadolu ile Ege *Marmara ile İç Anadolu
	Doğu Anadolu	120	2,04	0,63		
	Karadeniz	120	2,02	0,57		
	İç Anadolu	123	2,24	0,70		
	Güneydoğu Anadolu	115	1,88	0,59		
	Ege	117	2,18	0,63		
	Marmara	115	1,99	0,51		
Öğrenci Velilerinin Politika Konularına Yönelik Uğraşları	Akdeniz	122	2,41	0,61	1,793 0,098	Yok
	Doğu Anadolu	120	2,35	0,65		
	Karadeniz	120	2,42	0,52		
	İç Anadolu	123	2,34	0,46		
	Güneydoğu Anadolu	115	2,22	0,58		
	Ege	117	2,30	0,68		
	Marmara	115	2,39	0,52		

*p<0.05

Tablo 13’de ilköğretim Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri coğrafi bölgelere göre politika bilimine yönelik ANOVA testi sonuçları verilmiştir. Öğretmen adaylarının Politikaya Karşı Eğilimleri ile öğrenim gördükleri coğrafi bölge arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır.

Yapılan istatistiki işler sonucu bu farklılıkların Akdeniz ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi arasında Akdeniz Bölgesi lehine (Ort. Akdeniz: 2,82- Güneydoğu Anadolu: 2,74), Doğu Anadolu Bölgesi ile İç Anadolu Bölgesi arasında İç Anadolu Bölgesi lehine (Ort İç Anadolu: 2,89- Doğu Anadolu 2,79), Güneydoğu Anadolu ile Karadeniz Bölgesi arasında Karadeniz Bölgesi lehine (Ort. Karadeniz: 2,86- Güneydoğu Anadolu: 2,74), Güneydoğu Anadolu ile İç Anadolu Bölgesi arasında İç Anadolu Bölgesi lehine (Ort. İç Anadolu: 2,89- Güneydoğu Anadolu: 2,74) ve Güneydoğu Anadolu ile Ege Bölgesi arasında Ege Bölgesi lehine(Ort. Ege: 2,83- Güneydoğu Anadolu: 2,74) arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Öğrencilerin Politika Konularını Takip Etme Düzeyleri ile öğrenim gördükleri coğrafi bölge arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmış, bu farklılıklar İç Anadolu ile Marmara Bölgesi arasında İç Anadolu Bölgesi lehine (Ort. İç Anadolu: 3,36- Güneydoğu Anadolu: 3,04) anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Öğrencilerin Politikaya Karşı İlgileri ile öğrenim gördükleri coğrafi bölge arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmış, bu farklılıklar Güneydoğu Anadolu ile İç Anadolu Bölgesi arasında İç Anadolu Bölgesi lehine (Ort. İç Anadolu: 2,24- Güneydoğu Anadolu: 1,88), Güneydoğu Anadolu ile Ege Bölgesi arasında Ege Bölgesi lehine (Ort. Ege: 2,18- Güneydoğu Anadolu: 1,88), Marmara ile İç Anadolu Bölgesi arasında İç Anadolu Bölgesi lehine (Ort. İç Anadolu: 2,24- Marmara: 1,99) farklılıklar belirlenmiştir.

Öğrenci Velilerinin Politika Konularına Yönelik Uğraşları ile öğrenim gördükleri coğrafi bölge arasında anlamlı farklılıklar görülmemektedir.

4.5.3. İlköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının akademik başarılarına göre politika bilimine yönelik eğilimleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 14: Öğretmen Adaylarının Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin Genel Akademik Ortalamalarına Göre Farklılığı İçin ANOVA Sonuçları

				Std.				Anlamlı	
				N	Ortalama	sapma	F	p	Fark
Öğrencilerin Politikaya Eğilimleri	Karşı	1.50 – 1.99	arası	21	2,78	0,44	0,247 0,912		
		2.00 – 2.49	arası	131	2,80	0,30			
		2.50 – 2.99	arası	336	2,83	0,32			
		3.00 – 3.49	arası	281	2,82	0,34			
		3.50 – 4.00	arası	63	2,82	0,30	Yok		

Öğrencilerin Politika Konularını Takip Etme Düzeyleri	1.50 – 1.99 arası	21	2,62	0,67		
	2.00 – 2.49 arası	131	3,11	0,83		
	2.50 – 2.99 arası	336	3,16	0,82	3,404	0,009*
	3.00 – 3.49 arası	281	3,25	0,82		
	3.50 – 4.00 arası	63	3,21	0,77		
* 1.50-1.99 arası ile diğer notlar						
Öğrencilerin Politikaya Karşı İlgileri	1.50 – 1.99 arası	21	1,78	0,51		
	2.00 – 2.49 arası	131	1,98	0,62		
	2.50 – 2.99 arası	336	2,08	0,62	2,608	0,035*
	3.00 – 3.49 arası	281	2,08	0,58		
	3.50 – 4.00 arası	63	2,20	0,74		
* 1.50-1.99 arası ile diğer notlar						
Öğrenci Velilerinin Politika Konularına Yönelik Uğraşları	1.50 – 1.99 arası	21	2,14	0,38		
	2.00 – 2.49 arası	131	2,31	0,63		
	2.50 – 2.99 arası	336	2,34	0,57	1,331	0,257
	3.00 – 3.49 arası	281	2,38	0,60		
	3.50 – 4.00 arası	63	2,42	0,49		
Yok						

*p<0.05

Tablo 14'deki varyans analiz sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının Akademik başarılarına göre Politikaya Karşı Eğilimleri arasında anlamlı farklılıklar görülmemektedir. Bu durumda akademik ortalamanın yüksek ya da düşük olmasının Politikaya Karşı Eğilimlerine etkisinin belirleyici olmadığı söylenebilir.

Öğrencilerin Politika Konularını Takip Etme Düzeylerinde akademik başarı düzeylerine göre farklılıklar görülmektedir. Bu farklılıklar 150-1.99 akademik başarı düzeyine sahip öğrenciler ile diğer öğrenciler arasındaki farklılıktan kaynaklandığı söylenebilir.

Öğrencilerin Politikaya Karşı İlgili Düzeyinde akademik başarı düzeylerine göre farklılıklar görülmektedir. Bu farklılıklar 1.50-1.99 akademik başarı düzeyine sahip öğrenciler ile diğer öğrenciler arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır.

Akademik başarılarına göre Öğrenci Velilerinin Politika Konularına Yönelik Uğraşları arasında anlamlı farklılıklar görülmemektedir.

4.5.4. İlköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının yaşlarına göre politika bilimine yönelik eğilimleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 15: Öğretmen Adaylarının Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin Yaş Değişkenine Göre Farklılığı İçin ANOVA Sonuçları

		N	Ortalama	Std. sapma	F	p	Anlamlı Fark
Öğrencilerin Politikaya Karşı Eğilimleri	20-21	344	2,82	0,34	0,400	0,809	Yok
	22-23	358	2,81	0,33			
	24-25	98	2,85	0,26			
	26-27	22	2,80	0,20			
	28 ve üzeri	10	2,83	0,41			
Öğrencilerin Politika Konularını Takip Etme Düzeyleri	20-21	344	3,18	0,82	0,300	0,878	Yok
	22-23	358	3,18	0,81			
	24-25	98	3,16	0,82			

		26-27	22	3,14	0,94		
		28 ve üzeri	10	2,90	0,57		
Öğrencilerin Politikaya Karşı İlgileri		20-21	344	2,08	0,60	0,808	0,520
		22-23	358	2,08	0,66		
		24-25	98	1,98	0,53		
		26-27	22	1,95	0,47		
		28 ve üzeri	10	2,18	0,66		
							Yok
Öğrenci Velilerinin Politika Konularına Yönelik Uğraşları		20-21	344	2,40	0,57	2,250	0,062
		22-23	358	2,34	0,59		
		24-25	98	2,20	0,57		
		26-27	22	2,36	0,58		
		28 ve üzeri	10	2,47	0,44		
							Yok

Tablo 15'deki varyans analiz sonuçlarına göre; yaşa göre politika bilimlere yönelik eğilimleri arasında anlamlı farklılıklar görülmemektedir. Bu sonuçta üniversite öğrencilerinin birbirine yakın olmasının etkili olduğu söylenebilir.

4.5.5. İlköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının yaşadıkları yerleşim yerinin birimine göre politika bilimine yönelik eğilimleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 16: Öğretmen Adaylarının Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin Yaşadıkları Yerleşim Biriminin Türüne Göre Farklılığı İçin ANOVA Sonuçları

		Std.					Anlamlı Fark
		N	Ortalama	sapma	F	p	
Öğrencilerin Politikaya Karşı Eğilimleri	Köy	126	2,84	0,31	1,385	0,246	Yok
	Kasaba	183	2,82	0,30			
	Şehir	356	2,80	0,34			
	Büyük şehir	167	2,86	0,34			
Öğrencilerin Politika Konularını Etme Düzeyleri	Köy	126	3,04	0,86	3,755	0,011*	*Büyükşehir ile köy
	Kasaba	183	3,13	0,80			*Büyükşehir ile kasaba
	Şehir	356	3,16	0,86			*Büyükşehir ile şehir
	Büyük şehir	167	3,34	0,67			
Öğrencilerin Politikaya Karşı İlgileri	Köy	126	1,90	0,52	3,729	0,011*	*Büyükşehir ile köy
	Kasaba	183	2,08	0,63			*Köy ile kasaba
	Şehir	356	2,09	0,61			*Köy ile şehir
	Büyük şehir	167	2,13	0,67			
Öğrenci Velilerinin Politika Konularına Yönelik Uğraşları	Köy	126	2,35	0,63	2,430	0,064	Yok
	Kasaba	183	2,37	0,62			
	Şehir	356	2,39	0,56			
	Büyük şehir	167	2,24	0,51			

*p<0.05

Tablo 16'daki varyans analizi sonuçlarına göre öğrencilerin politikaya karşı eğilimleri yaşadıkları coğrafi birimlere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu

bulguya göre öğretmen adaylarının politikaya karşı eğilimleri üzerinde yaşadıkları yerleşim birimlerinin etkisinin belirleyici olmadığı söylenebilir.

Öğrencilerin Politika Konularını Takip Etme Düzeyleri, coğrafi birimlere göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıkların Büyükşehir ile köy, Büyükşehir ile kasaba ve Büyükşehir ile şehir arasında olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin Politikaya Karşı İlgileri coğrafi birimlere göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıkların Büyükşehir ile köy, Köy ile kasaba ve Köy ile şehir arasında olduğu görülmektedir.

Öğrenci Velilerinin Politika Konularına Yönelik Uğraşları yaşadıkları coğrafi birimlere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

4.5.6. İlköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının mezun oldukları lisenin türüne göre politika bilimine yönelik eğilimleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 17: Öğretmen Adaylarının Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Farklılığı İçin ANOVA Sonuçları

		N	Ortalama	Std. sapma	F	p	Anlamlı Fark
Öğrencilerin Politikaya Karşı Eğilimleri	Genel Lise	653	2,83	0,33	1,097	0,349	Yok
	Anadolu Lisesi	81	2,83	0,30			
	Anadolu Öğretmen Lisesi	29	2,79	0,23			
	Diğer	69	2,76	0,33			
Öğrencilerin Politika Konularını Takip Etme Düzeyleri	Genel Lise	653	3,17	0,82	0,122	0,947	Yok
	Anadolu lisesi	81	3,21	0,83			
	Anadolu Öğretmen Lisesi	29	3,14	0,64			
	Diğer	69	3,20	0,80			

Öğrencilerin Politikaya Karşı İlgileri	Genel Lise	653	2,03	0,61	4,325 0,005*	*Anadolu lisesi ile genel lise *Anadolu lisesi ile diğer
	Anadolu lisesi	81	2,28	0,61		
	Anadolu Öğretmen Lisesi	29	2,18	0,74		
	Diğer	69	2,06	0,64		
Öğrenci Velilerinin Politika Konularına Yönelik Uğraşları	Genel Lise	653	2,35	0,57	2,600 0,051	Yok
	Anadolu Lisesi	81	2,47	0,66		
	Anadolu Öğretmen Lisesi	29	2,17	0,59		
	Diğer	69	2,26	0,50		

*p<0.05

Tablo 17'deki varyans analiz sonuçlarına göre Öğrencilerin Politikaya Karşı Eğilimleri, Öğrencilerin Politika Konularını Takip Etme Düzeyleri ve Öğrenci Velilerinin Politika Konularına Yönelik Uğraşları ile öğrenim gördükleri lisenin türüne anlamlılık bir farklılık tespit edilmemiştir.

Öğrencilerin Politikaya Karşı İlgileri ile öğrenim gördükleri lise arasında anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Bu farklılıklar da Anadolu Lisesi ile genel lise ve Anadolu Lisesi ile diğer liseler arasında görülmektedir. Anadolu Lisesi öğrenim görenlerin daha duyarlı olduğunu söylemek mümkündür.

4.5.7. İlköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının annelerinin eğitim durumuna göre politika bilimine yönelik eğilimleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 18: Öğretmen Adaylarının Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin Annenin Eğitim Durumuna Göre Farklılığı İçin ANOVA Sonuçları

		Std.			F	p	Anlamlı Fark
		N	Ortalama	sapma			
Öğrencilerin Politikaya Karşı Eğilimleri	Okuryazar değil	244	2,82	0,34	0,361	0,875	Yok
	İlkokul	456	2,82	0,32			
	Ortaokul	57	2,83	0,28			
	Lise	59	2,83	0,38			
	Lisans	13	2,88	0,27			
	Lisansüstü	3	2,61	0,53			
Öğrencilerin Politika Konularını Etme Düzeyleri	Okuryazar değil	244	3,08	0,81	1,099	0,359	Yok
	İlkokul	456	3,20	0,82			
	Ortaokul	57	3,26	0,64			
	Lise	59	3,20	0,94			
	Lisans	13	3,15	0,99			
	Lisansüstü	3	3,67	0,58			
Öğrencilerin Politikaya Karşı İlgileri	Okuryazar değil	244	2,07	0,61	3,846	0,002*	* Okuryazar değil ile lise
	İlkokul	456	2,04	0,61			* Okuryazar değil ile lisansüstü
	Ortaokul	57	1,95	0,65			* İlkokul ile lise
	Lise	59	2,26	0,68			* İlkokul ile lisansüstü
	Lisans	13	2,01	0,47			* Ortaokul ile lise
	Lisansüstü	3	3,21	0,14			* Ortaokul ile lisansüstü

Öğrenci Velilerinin Politika Konularına Yönelik Uğraşları	Okuryazar değil	244	2,35	0,59	0,296 0,915
	İlkokul	456	2,34	0,56	
	Ortaokul	57	2,39	0,55	
	Lise	59	2,39	0,69	
	Lisans	13	2,24	0,69	
	Lisansüstü	3	2,17	0,00	Yok

*p<0.05

Tablo 18'deki varyans analiz sonuçlarına göre; Öğrencilerin Politikaya Karşı Eğilimleri, Öğrencilerin Politika Konularını Takip Etme Düzeyleri ve Öğrenci Velilerinin Politika Konularına Yönelik Uğraşları, annelerinin eğitim durumuna göre farklılaşmamaktadır. Bu bulgudan hareketle öğretmen adaylarının anne eğitim durumlarının politika eğilimleri üzerinde etkisi olmadığı sonucunu ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin Politikaya Karşı İlgileri annelerin eğitim durumları arasında anlamlı farklılıklar görülmüştür. Lise mezunlarının diğer gruplara göre daha duyarlı olduğu görülmektedir.

4.5.8. İlköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumuna göre politika bilimine yönelik eğilimleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 19: Öğretmen Adaylarının Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılığı İçin ANOVA Sonuçları

			N	Ortalama	Std. sapma	F	p	Anlamlı Fark
Öğrencilerin Politikaya Karşı Eğilimleri	Okuryazar değil		62	2,88	0,29	1,302	0,261	Yok
		İlkokul	412	2,81	0,35			
		Ortaokul	138	2,81	0,31			
		Lise	154	2,86	0,30			
		Lisans	54	2,79	0,30			
		Lisansüstü	12	2,73	0,30			
Öğrencilerin Politika Konularını Etme Düzeyleri	Okuryazar değil		62	3,32	0,65	1,582	0,163	Yok
		İlkokul	412	3,11	0,85			
		Ortaokul	138	3,22	0,81			
		Lise	154	3,18	0,75			
		Lisans	54	3,22	0,90			
		Lisansüstü	12	3,58	0,51			
Öğrencilerin Politikaya Karşı İlgileri	Okuryazar değil		62	2,15	0,59	2,511	0,029*	*Lisansüstü ile ilkokul
		İlkokul	412	2,02	0,62			*Lisansüstü ile Ortaokul
		Ortaokul	138	2,09	0,59			*Lisansüstü ile Lise
		Lise	154	2,05	0,61			
		Lisans	54	2,19	0,60			
		Lisansüstü	12	2,52	0,78			

Öğrenci Velilerinin Politika Konularına Yönelik Uğraşları	Okuryazar değil	62	2,34	0,67	3,065 0,009*	*Lisansüstü ile Okuryazar değil
	İlkokul	412	2,31	0,57		*Lisansüstü ile ilkokul
	Ortaokul	138	2,44	0,55		*Lisansüstü ile Ortaokul
	Lise	154	2,43	0,57		*Lisansüstü ile Lise
	Lisans	54	2,28	0,64		
	Lisansüstü	12	1,93	0,53		

*p<0.05

Tablo 19'daki varyans analiz sonuçlarına göre; öğrencilerin Politikaya Karşı Eğilimleri ve Öğrencilerin Politika Konularını Takip Etme Düzeyleri babalarının eğitim durumuna göre farklılaşmamaktadır.

Öğrencilerin Politikaya Karşı İlgileri babalarının eğitim durumlarına göre farklılık göstermektedir. Bu farklılık lisansüstü eğitim görenlerin daha duyarlı olmasından kaynaklanmaktadır.

Öğrenci Velilerinin Politika Konularına Yönelik Uğraşları babalarının eğitim durumlarına göre farklılık göstermektedir. Bu farklılık lisansüstü eğitim görenlerin daha duyarlı olmasından kaynaklanmaktadır.

4.5.9. İlköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının annelerinin çalışma durumuna göre politika bilimine yönelik eğilimleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 20: Öğretmen Adaylarının Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin Anne Çalışma Durumuna Göre Farklılığı İçin ANOVA Sonuçları

		Anne Çalışıyor mu?	N	Ortalama	Std. sapma	t	Sd	p
Öğrencilerin Politikaya Karşı Eğilimleri		Evet	67	2,86	0,29	0,948	830	0,343
		Hayır	765	2,82	0,33			
Öğrencilerin Politika Konularını Takip Etme Düzeyleri		Evet	67	3,28	0,88	1,170	830	0,242
		Hayır	765	3,16	0,81			
Öğrencilerin Politikaya Karşı İlgileri		Evet	67	2,09	0,68	0,307	830	0,759
		Hayır	765	2,06	0,61			
Öğrenci Velilerinin Politika Konularına Yönelik Uğraşları		Evet	67	2,43	0,62	1,250	830	0,211
		Hayır	765	2,34	0,58			

Tablo 20’de yapılan varyans analizi sonuçlarına göre; sosyal bilgiler son sınıf öğrenci adaylarının annelerinin çalışma durumuna göre politika bilimine yönelik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bu bulgu öğretmen adaylarının politik eğilimleri üzerinde anne çalışma durumunun önemli bir etkisi olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

4.5.10. İlköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının babalarının mesleklerine göre politika bilimine yönelik eğilimleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 21: Öğretmen Adaylarının Politika Bilimine Yönelik Eğilimlerinin Baba Çalışma Durumuna Göre Farklılığı İçin ANOVA Sonuçları

		Std.			F	p	Anlamlı Fark
		N	Ortalama	sapma			
Öğrencilerin Politikaya Karşı Eğilimleri	Serbest meslek	292	2,85	0,32	4,567	0,001*	*İşçi ile serbest meslek *Memur ile emekli *İşçi ile emekli
	Memur	144	2,79	0,34			
	İşçi	204	2,75	0,30			
	Emekli	185	2,87	0,33			
	Diğer	7	2,75	0,17			
Öğrencilerin Politika Konularını Takip Etme Düzeyleri	Serbest meslek	292	3,23	0,80	0,496	0,739	Yok
	Memur	144	3,15	0,89			
	İşçi	204	3,14	0,75			
	Emekli	185	3,14	0,85			
	Diğer	7	3,14	0,90			
Öğrencilerin Politikaya Karşı İlgileri	Serbest meslek	292	2,05	0,62	3,814	0,004*	*Diğer ile serbest meslek *Diğer ile memur *Diğer ile işçi *Diğer ile emekli
	Memur	144	2,07	0,62			
	İşçi	204	1,98	0,58			
	Emekli	185	2,15	0,63			
	Diğer	7	2,72	0,69			
Öğrenci Velilerinin Politika Konularına Yönelik Uğraşları	Serbest meslek	292	2,42	0,65	3,164	0,014*	*Memur ile serbest meslek
	Memur	144	2,25	0,55			

	İşçi	204	2,29	0,51
	Emekli	185	2,39	0,56
	Diğer	7	2,17	0,35

*p<0.05

Tablo 21’de yapılan varyans analizi sonuçlarına göre; Öğrencilerin Politikaya Karşı Eğilimleri babalarının mesleklerine göre farklılık göstermektedir. Bu farklılık İşçi ile serbest meslek, Memur ile emekli ve İşçi ile emekli arasında olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin Politika Konularını Takip Etme Düzeyleri babanın meslek grupları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Öğrencilerin Politikaya Karşı İlgileri babalarının meslek gruplarına göre farklılaşmaktadır. Bu farklılık diğer meslek grubunun politikaya karşı daha az ilgili olmasından kaynaklanmaktadır.

Öğrenci Velilerinin Politika Konularına Yönelik Uğraşları öğrenci babalarının meslek gruplarına göre farklılık arz etmektedir. Bu farklılık memur ile serbest meslek sahibi bireylerin çocuklarının memur çocuklarına göre politika konularına yönelik uğraşlarının daha yüksek olmasından kaynaklanmakta olduğu anlaşılmaktadır.

BÖLÜM V

Bu bölümde araştırmanın sonuç ve önerilerine yer verilmiştir. Bölüm içerisinde öncelikle araştırmanın sonuçları ele alınmış ve araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

1. İlköğretim sosyal bilgiler öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik eğilimlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada ilk olarak, öğretmen adaylarının politika konularına yönelik ifadelerle ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgular; son sınıf öğretmen adaylarının politika konularına büyük oranda önem verdiklerini, ilgi duyduklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin politika konularını bilmesi gerektiğini düşündüklerini göstermektedir. Siyasi fikirlerin tartışma ortamında özgürce ifade edilmesi ve siyasi, ekonomik ve sosyal konuların tartışılması gerektiğini düşünen öğrencilerin, üniversitede politik konuların konuşulmasına ve siyaset konularının okullara girmesi gerektiği görüşüne düşük oranda katıldıkları görülmüştür. Bunun yanı sıra ankete katılan öğrencilerin, devlet yönetimindeki insanların dürüst olduğu ve toplumun düşüncelerine ilgi gösterdikleri görüşüne katılmadıkları ve siyasilere karşı güven düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
2. Araştırmada İlköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının güncel politika konularını takip etme düzeyleri de belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgulara göre son sınıf öğretmen adayları, politika konularını yakından izlemeye çalışmaktadır.
3. Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının politika konularına ilgi düzeyleri belirlenmeye çalışılırken, onların aktif siyasete ilişkin görüşlerini belirlemek

amaçlanmıştır. Politik konuları yakından izleyen, sosyal bilgiler öğretmenlerinin politika konularını bilmesi gerektiğini düşünen öğretmen adaylarının, siyasi partiye katılmak, aday olmak, siyasi yazılar yazmak, devlet yönetiminde yer almak gibi durumlara sıcak bakmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

4. Araştırmada ilköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik eğilimleri ile ailelerinin politikaya eğilimleri arasında bir farklılaşma olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgular öğretmen adaylarının aileleri ile kendilerinin politika bilimine yönelik eğilimleri arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir.
5. Araştırmada, ilköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik eğilimlerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre erkeklerin politikaya karşı eğilimlerinin, politika konularını takip etme düzeylerinin ve politik ilgilerinin kadınlara oranla daha yüksek olduğu söylenebilir.
6. Araştırmada, ilköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik eğilimlerinin öğrenim gördükleri coğrafi bölgeye göre farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmıştır. İç Anadolu bölgesinde öğrenim gören öğrencilerin politika bilimine yönelik eğilimlerinin, diğer bölgelerdeki öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.
7. Araştırmada, ilköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik eğilimlerinin öğrencilerin akademik başarılarına göre farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar akademik başarının öğrencilerin politikaya karşı eğilimlerini etkilemediğini, buna karşın politika konularını takip etme düzeylerini ve politikaya karşı ilgi düzeylerini etkilediğini göstermektedir.
8. Araştırmada, ilköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik eğilimlerinin yaşa göre farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar öğrencilerin yaşlarının birbirlerine yakın

olması nedeniyle, yaş faktörünün politika bilimine yönelik eğilimleri etkilemediğini göstermektedir.

9. Araştırmada, ilköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik eğilimlerinin, yaşadıkları yerleşim birimine (köy, kasaba, şehir, büyükşehir) göre farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin yaşadıkları yerleşim birimi politikaya karşı eğilimleri etkilemezken, politikaya karşı ilgileri ve politika konularını takip etme düzeylerini etkilemektedir.
10. Araştırmada, ilköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik eğilimlerinin mezun oldukları lise türüne göre farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar öğrencilerin öğrenim gördükleri lisenin türünün politikaya karşı eğilimleri, öğrencilerin politika konularını takip etme düzeyleri ve öğrenci velilerinin politika konularına yönelik uğraşlarını doğrudan etkilemediğini, buna karşın politikaya karşı ilgi konusunda Anadolu lisesinde öğrenim görenlerin daha duyarlı olduğunu göstermektedir.
11. Araştırmada, ilköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik eğilimlerinin, annelerinin eğitim durumuna göre farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar öğrencilerin politikaya karşı eğilimlerinin, öğrencilerin politika konularını takip etme düzeylerinin ve öğrenci velilerinin politika konularına yönelik uğraşlarının öğrenci annelerinin eğitim durumundan etkilenmediğini göstermektedir. Öğrencilerin politikaya karşı ilgileri ise lise mezunu annelerin diğer gruplara göre daha duyarlı olması nedeniyle annelerinin eğitim durumundan etkilenmektedir.
12. Araştırmada, ilköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik eğilimlerinin, babalarının eğitim durumuna göre farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar öğrencilerin politikaya karşı eğilimlerinin ve öğrencilerin politika konularını takip etme düzeylerinin babaların eğitim durumundan etkilenmediğini, öğrencilerin politikaya karşı ilgilerinin ve öğrenci velilerinin politika konularına yönelik uğraşlarının ise

lisans üstü eğitim gören babaların diğer gruplara göre daha duyarlı olması nedeniyle babalarının eğitim durumundan etkilendiğini göstermektedir.

13. Araştırmada, ilköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik eğilimlerinin, annelerinin çalışma durumuna göre farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmış, elde edilen sonuçlar annelerin çalışma durumunun herhangi bir etkisi olmadığını ortaya koymuştur.
14. Araştırmada, ilköğretim Sosyal Bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik eğilimlerinin, babalarının çalışma durumuna göre farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar öğrencilerin politika konularını takip etme düzeylerinin, babalarının meslek gruplarından etkilenmediğini, öğrenci velilerinin politika konularına yönelik uğraşlarının ise meslek gruplarından etkililiğini ortaya koymaktadır. Özellikle memur ile serbest meslek sahibi bireylerin çocuklarının memur çocuklarına göre politika konularına yönelik uğraşlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.
15. Genel olarak araştırmanın bulguları değerlendirildiğinde öğretmen adaylarının politika bilimine yönelik eğilimleri yüksek bulunmuş fakat günlük yaşantıları içerisinde politika konularına fazla zaman ayırmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçlarının literatürdeki benzer çalışmaların (Borhaug, 2008; Thornton, 2008; Gemma,2009; Maitles, 1999) sonuçları ile paralellik gösterdiği söylenebilir.

5.2. Öneriler

1. Bu araştırma İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı 4. Sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının "politika bilimine yönelik eğilimlerini" tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma bu yönü ile politika eğitiminin ilk basamağını teşkil etmektedir. Bu çalışmanın bir üst basamağını politik okuryazarlık, sonraki üst basamağını ise politik eleştirel düşünme oluşturmaktadır. Öğretmen

adaylarının politik okuryazarlıklarını ve politik eleştirel düşünme becerilerini belirlemeyi amaçlayan çalışmalar yapılabilir.

2. İlköğretim okullarında halen görev yapmakta olan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin politika bilimine yönelik eğilimlerini ve politik okuryazarlıklarını tespit etmeyi amaçlayan çalışmalar yapılabilir.
3. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının siyaseti bir bilim dalı olarak benimsemeleri ve bu konuda eleştirel bakış açısı kazanabilmeleri için Siyaset Bilimine Giriş, Vatandaşlık derslerinin kapsamı tekrar ele alınarak incelenmesi ve geliştirilmesi yönünde çalışmalar başlatılabilir. Bu derslerin yanı sıra öğrencilerin politika bilimi ile ilgili farklı dersler almaları sağlanmalı öğrencilere politika bilimi ile ilgili alternatif seçmeli dersler koyulmalıdır.
4. İlköğretim okullarında uygulanmaya başlanan okul meclisleri projesi hakkında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının bilgilendirilmesi ve uygulamaya yönelik becerilerinin geliştirilmesi sağlanabilir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamalarında okul meclisi projelerine dahil edilmeleri sağlanabilir.
5. İlköğretim öğrencilerinin okul meclisleri hakkındaki bilgilerine ve bu projenin hangi ölçütler çerçevesinde uygulandığına ilişkin çalışmalar yapılabilir.
6. Araştırma sırasında ve ilgili literatür incelendiğinde öğrencilerin çoğunun politika konularını konuşmaktan çekindiği ya da yeterli bilgi sahibi olmadığı tespit edilmiştir. Tüm bunlar düşünüldüğünde, okullarda politik katılımın değerinin tam olarak kazandırılmadığı söylenebilir. Öğretmenlerin, öğrencilerin lisans eğitimleri sırasında bu düşüncelerinin nedenlerini ve düzeltme yolunda bilgi almaları sağlanabilir.
7. Öğretmenlerin demokratik sistemin devam edebilmesinde etkisi çok önemlidir. Bu nedenle öğretmenlerin lisans eğitimleri döneminde politika bilimine yönelik eğilimlerinin doğru ve yerinde geliştirilmesi gerekir. Üniversite öğrencilerinin kampüs içerisinde yaşanan politik kavgalardan uzaklaşması için bilgi verici çalışmalar (konferans, kitapçık, belli bir görüşe hizmet vermeyen gazete vs.) düzenlenerek öğrencilerin politika bilimine yönelik ilgilerinin doğru şekilde yönlendirilmesi faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- ANDERSON, R. (2008). The Political Literacy Approach to Teaching Politics in Sose Courses. *Ethos*. Vol 16, No 4.
- BALCI, A. (2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara. Pegem A Yayıncılık.
- BARTH, J. L., DEMİRTAŞ, A. (1997). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi*. YÖK, Dünya Bankası Milli Eğitim Geliştirme Projesi. Ankara.
- BETTY, A. (2006). New Teacher And Mentor Political Literacy: Reading, Navigating And Transforming İnduction Contexts. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, Apr V12 N2 p123-138.
- BİLGİLİ, A.S. (2008). *Geçmişten Günümüze Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler*. Sosyal Bilgilerin Temelleri. (Edt: Ali Sinan Bilgili) Ankara. Pegem A Yayıncılık.
- BØRHAUG, K. (2008). Educating Voters: Political Education in Norwegian Upper-Secondary Schools. *Journal Of Curriculum Studies*. 40: 5, 579 — 600
- ÇAM, E. (1995). *Siyaset Bilimine Giriş*. İstanbul. Der Yayınları.
- ÇEPNİ, S. (2005). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Trabzon. Üçyol Kültür Merkezi.
- DANIEL, B.J., SOLOMON, R.P. (2008). Tomorrow's Teachers: The Challenges Of Democratic Engagement. *Doing Democracy: Striving For Political Literacy And Social Justice*. (Edited By Darren E. Lund, Paul R. Carr) NewYork: Peter Lang Publishing.

- DAVENPORT, D. and JONES, J. M. (2005). The Politics of Literacy. *Policy Review*. April May.
- DÂVER, B. (1993). *Siyaset Bilimine Giriş*. 5.Baskı. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- DOĞANAY, A. (2005). Sosyal Bilgiler Öğretimi. *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Beşinci Baskı) (Edt: Cemil Öztürk, Dursun Dilek) Ankara. Pegem AYayıncılık.
- DOYLE, J., SHENKMAN, S. C. (2006). Revitalizing Civic Education A Case Study. *The Florida Bar*. Journal/November.
- DÖNMEZ, C. (2003). Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler. *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Sosyal Bilgiler*. Şahin C. (Ed.). Ankara. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- DUDLEY, R. L., GITELSON, A. R. (2002). Political Literacy, Civic Education, and Civic Engagement: A Return to Political Socialization?. *Applied Developmental Science*. Volume 6, Issue 4, 2002, Pages 175 – 182.
- DURSUN, D. (2002). *Siyaset Bilimi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- ERDEN, M. (1998). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Alkım.
- FARRIS, P.J. (2007). *Elementary and Middle School Social Studies An Interdisciplinary, Multicultural Approach*. Illinois: Waveland.
- GENÇ, N., DEMİRDÖĞEN, O. (1994). *Yönetim El Kitabı*. Erzurum: Birey Yayıncılık.

- GENÇTÜRK, E. (2009). İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.
- GEMMA, M. (2009). The Politics of Literacy in The Context of Large-Scale Education Reform. *Research Papers in Education*. Jun V24 N2 p155-174.
- HARWOOD, A. M. (1991). *Social Studies Classroom Climates and Students Political Attitudes Views From*. Degree of Doctor of Philosophy University of Emory. Utah.
- IAN, D. (1999). What has Happened in the Teaching of Politics in Schools in England in the Last Three Decades, and Why? *Oxford Review of Education*, Mar-Jun V25 N1-2 p125-140
- JACONSEN , G. A., LIPMAN, M. H. (1939). *Political Science Terms and Basic Theories Institutions and Practices*. New York: Barnes & Noble.
- JOURNELL, A., W. (2009). *Teaching Politics: A Study Of High School Government Courses And The 2008 Presidential Election*. Degree of Doctor of Philosophy University of Virginia Polytechnic Institute and State. Urbana, Illinois.
- KAPANI, M. (2010). *Politika Bilimine Giriş*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- KARASAR, N. (1998). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara. Nobel Yayın Dağıtım.
- KIŞLALI, A. T. (1993). *Siyaset Bilimi*. Eskişehir. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

KONRAD VAKFI (2002). Bugün, Gelecek ve Siyaset “Siyasi Eğilimler” isimli araştırma <<http://www.konrad.org.tr/index.php?id=183>> adresinden 1 Kasım 2010 tarihinde indirilmiştir.

KUYAKSİL, A. (2006). *Türkiye’de Siyaset Biliminin Gelişimi ve Bir Türk Siyaset Bilimcisi Olarak Prof. Dr. Tarık Zafer Tuna’ya. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Malatya.*

LANGE, D. (2006). Between Politicalhistoryand Historical Politics: Fundamentalforms Of Historical and Polticallyliteracy. *International Journal of Social Education*. Fall-Win v21 n2 p46-61.

LOCKYER, A., CRICK, B., ANNETTE, J. (2003). Education for Democratic Citizenship. *Issues of Theory and Practice*. USA: Ashgate Publishing Limited

MAITLES, H. (1999). Political Education in Schools. *International Journal of Inclusive Education*, 3: 2,181-190.

MAXIM, W. C. (2006). *Dynamic Social Studies For Constructivist Classrooms Inspiring Tomorrow’s Social Scientists*. New Jersey: Merrill Prentice Hall.

MEB (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (4.-5. sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara. Talim ve Terbiye Başkanlığı Yayınları.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2006). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara.

ÖZTEKİN. A. (1993). *Siyaset Bilimine Giriş*. Malatya.

- PRICE, J.M.C. (2008). Educators Conceptions Of Democracy. *Doing Democracy: Striving For Political Literacy And Social Justice*.(Edited By Darren E. Lund,Paul R. Carr) NewYork: Peter Lang Publishing.
- RENNICK, S. (1993). *Political Education And Democratic Citizenship. Master of Arts Department of Political Science*. Carleton University. Ottawa, Ontario.
- SARISAMAN, S. (2008a). Siyaset Bilimi. *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. (Edt: Ali Sinan Bilgili) Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- SARISAMAN, S. (2008b). Siyaset Biliminin Sosyal Bilimler İçerisindeki Yeri. *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. (Edt: Ali Sinan Bilgili) Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- SARISAMAN, S. (2008c). Siyaset Biliminin Diğer Sosyal Bilimler İçindeki Yeri ve İlişkisi. *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. (Edt: Ali Sinan Bilgili) Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- SAVAGE, T. V. (1996). *Effective Teaching in Elementary Social Studies*. New Jersey: A Simon&Schuster Company
- SEGALL , A., HEILMAN, E. E., CHERRYHOLMES, C. H. (2006). *Social Studies The Next Generation Re-Searching in the Postmodern*. New York: Peter Lang.
- THOMPSON, J. D. E. (1996). *Political Literacy and Civic Education Curriculum. An Integrated Approach*. Kroo Bay Communitiy Education and Development Network, Freetown.
- THORNTON, S. (2008). *The Discipline Pedagogy, Politics and Information Literacy. Politics*. VOL 28(1), 50–56.

TUPPER, J.A. (2008). Interrogating Citizenship And Democracy In Education: The Implications For Disrupting Universal Values. *Doing Democracy: Striving For Political Literacy And Social Justice*.(Edited By Darren E. Lund, Paul R. Carr) NewYork: Peter Lang Publishing.

VINCENT, S., DESAUTELS, J. (2008). Teaching And Learning Democracy In Education: Interweaving Democratic Citizenship Into / Through The Curriculum. *Doing Democracy: Striving For Political Literacy And Social Justice*.(Edited By Darren E. Lund, Paul R. Carr) NewYork: Peter Lang Publishing.

WALLACE, M. (2006). *Social Studies All Day, Every Day In The Early Childhood Clasrroom*. Canada: Cengage Learning.

WISEMAN, H. V. (1967). *Political Science An Outline Fort The Intending Student of Government, Politics and Political Science*. London: Routledge and Kegan Paul

EKLER

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ POLİTİKA KONULARINA EĞİLİMLERİNİ BELİRLEME ÖLÇEĞİ

Sevgili öğrenciler;

Aşağıda cevaplamanızı istediğimiz sorular Politika Bilimine yönelik eğiliminizi belirlemek için hazırlanmıştır. Soruların ve ifadelerin doğru / tek bir cevabı yoktur. O nedenle tamamen kendi görüşünüzü yansıtacak doğrultuda rahat cevap veriniz. Vereceğiniz cevaplar akademik çalışmamızda veri olarak kullanılacak ve cevaplarınız gizli kalacaktır. Sizden tüm ifadeleri dikkatlice okumanız ve hepsine cevap vermenizi rica ediyorum. Her ifadeyi dikkatlice okuduktan sonra, size uygun olan kutucuğu (X) şeklinde işaretleyiniz.

Arş. Gör. Osman AKHAN

1. Cinsiyetiniz: 1. Erkek () 2. Bayan ()

2. Genel Akademik Ortalamanız (Akademik Başarı):

1. 1.50 – 1.99 arası () 2. 2.00 – 2.49 arası () 3. 2.50 – 2.99 arası ()
4. 3.00 – 3.49 arası () 5. 3.50 – 4.00 arası ()

3. Yaş Aralığınız: 1. 20–21 () 2. 22–23 () 3. 24–25 () 4. 26–27 () 5. 28 + ()

4. Üniversite eğitiminize başlamadan önceki eğitim dönemlerinizde yaşadığınız yerleşim birimi:

1. Köy () 2. Kasaba () 3. Şehir () 4. Büyük Şehir ()

5. Mezun Olduğunuz Lise Türü:

1. Genel Lise () 2. Anadolu Lisesi () 3. Anadolu Öğretmen Lisesi ()
4. Özel Lise (Kolej) () 5. Meslek Lisesi () 6. Diğer (lütfen belirtiniz).....

6. Ailenizin eğitim durumu: (İlgili kutuya X işareti koyunuz)

	Anne	Baba
1. Okuryazar değil	()	()
2. İlkokul	()	()
3. Ortaokul	()	()
4. Lise	()	()
5. Lisans	()	()
6. Yüksek Lisans	()	()
7. Doktora	()	()

7. Annenizin mesleği:

8. Babanızın mesleği:

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katlıyorum	Tamamen Katlıyorum
1.	Politika konularını öğrenmek iyi bir vatandaş olmanın gereğidir.				
2.	Politika konularını bilmek ve anlamak sadece politikacıların işidir.				
3.	Politika konularını anlamak ve yorum yapabilmek isterim.				
4.	Sosyal Bilgiler öğretmenleri politika konularını bilmelidir.				
5.	Politika konularının Sosyal Bilgiler dersi ile ilişkisini anlayamıyorum.				
6.	Lisans programında politika bilimi ile ilgili daha fazla ders görmeliyiz.				
7.	Politika konuları üniversitede asla konuşulmamalıdır.				
8.	Politika konuları Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin işine yaramaz.				
9.	Politika ve hükümetin tartışıldığı dersleri işlemekten zevk alırım.				
10.	Genellikle siyasi konulara meraklıyım.				
11.	Siyasi partilerin nasıl yönetildiği hakkında daha fazla şey bilmek isterim.				
12.	Oy kullanmayı sadece vatandaşlık görevi olduğu için yaparım.				
13.	Siyasi bir görevi yerine getirmenin zevkli olacağını düşünüyorum.				
14.	Toplumu etkileyen politik kararları almaya ilgi duyarım.				
15.	Oy verdiğim siyasi partinin icraatlarını takip ederim.				
16.	Arkadaşlarımla siyasi kararlarını etkileyemem.				
17.	Genellikle diğer insanları siyasi konular hakkındaki görüşlerimle ikna edebilirim.				
18.	Arkadaşlarımla beraberken siyasi konularda karar verme durumlarında liderlik rolü üstlenirim.				
19.	Diğer insanları, seçimlerde benim desteklediğim adayı desteklemeye ikna edebilirim.				
20.	Okulda veya toplumda alınan siyasi kararları etkilemede yönlendirici olabilirim.				
21.	İnsanlar, istedikleri adayların seçilmeleri için çalışarak devlet yönetimine dolaylı olarak katılabilir.				
22.	Bir siyasi parti organizasyonuna katılırsam, önemli konular üzerinde insanların fikirlerini değiştirebilecek bir üye olurum.				

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
23.	Siyasi figürler ve olaylar hakkında haberler duymanın / okumanın verimli olduğunu düşünüyorum.				
24.	Vatandaşlar, devlet yönetiminin aldığı kararları gerçekten etkileyemezler.				
25.	Devletin yaptığı icraatlarda, siyasi konular üzerine görüşlerini ifade eden insanların etkisi büyüktür.				
26.	Devlet yönetimindeki insanlara ülkemiz adına doğru olanı yaptıkları için güveniyorum.				
27.	Devleti yöneten insanlar, dürüştür.				
28.	Devleti yöneten insanlar, yaptıkları işler konusunda tutarlı değillerdir.				
29.	Devletteki insanlar, hepimizin düşüncelerine ilgi gösterirler.				
30.	Devlet yönetimindeki birçok kişi, temsil ettikleri insanların ihtiyaçlarına cevap vermez.				
31.	Siyasi fikirlerimi yargılanmadan ve dışlanmadan okul ortamında tartışmak isterim.				
32.	Siyasetle ilgili bir derste hükümeti ve icraatlarını özgürce eleştirebilmeliyiz.				
33.	Üniversite ortamı bize siyasi fikirlerimizi geliştirme ve kullanma imkânı tanır.				
34.	Sosyal Bilgiler eğitimi bana siyasi fikirlerimi geliştirme ve kullanma yetisi kazandırdı.				
35.	Sosyal Bilgiler eğitimi siyasi ufkumu geliştirdi.				
36.	Siyaset konuları okullara asla girmemelidir.				
37.	Sosyal Bilgiler derslerinde siyasi, ekonomik ve sosyal konular tartışılmalıdır.				
38.	Genellikle derslerde siyasi bir konuyu sınıfta açıklarken o konuyla ilgili birden fazla örnek sunulmalıdır.				
		Hiç	Ayda Birkaç Kez	Haftada Birkaç Kez	Her gün
39.	Politika ile ilgili güncel olaylar hakkında bilgi edinmek için haber yayın organlarını (gazete, dergi, televizyon, radyo, internet) ne kadar sıklıkla kullanırsınız?				

		Hayır	Bir Kez	2-3 Kez	Üçten Fazla
40.	Öğrenim hayatınız boyunca okuldaki öğrenci yönetimlerine başkan oldunuz mu?				
41.	Bilgi istemek veya herhangi bir konu üzerinde görüşlerinizi ifade etmek için bir devlet görevlisiyle veya siyasi liderle görüştünüz mü?				
		Hiçbir Zaman	Olabilir	Büyük İhtimalle	Kesinlikle
42.	Devlet yönetiminde yer almak ister misiniz?				
43.	Genel ve yerel seçimlerde oy kullanacak mısınız?				
44.	Siyasi bir partiye katılmayı düşünür müsünüz?				
45.	Siyasi bir aday olmayı düşünür müsünüz?				
46.	Yeni siyasi bir oluşum başlatmayı düşünür müsünüz?				
47.	Siyasi bir görüşü ifade ederek bir gazete veya dergide yazı yazmayı düşünür müsünüz?				
		Bilmiyorum	Hayır	Bir Dönem	Her Dönem
48.	Aileniz seçimlerde oy kullanır mı?				
49.	Aileniz, siyasi bir aday / parti için aktif faaliyet gösterdi mi?				
50.	Aileniz, siyasi bir olay için gönüllü oldu mu veya çalıştı mı?				
51.	Aileniz, siyasi bir partiye herhangi yardımında bulundu mu?				
52.	Ailenizden birisi, devlet yönetimine seçildi mi veya atandı mı?				
53.	Ailenizden birisi, politik bir organizasyonuna zaman ayırdı mı veya hizmet verdi mi?				